

TÁNC

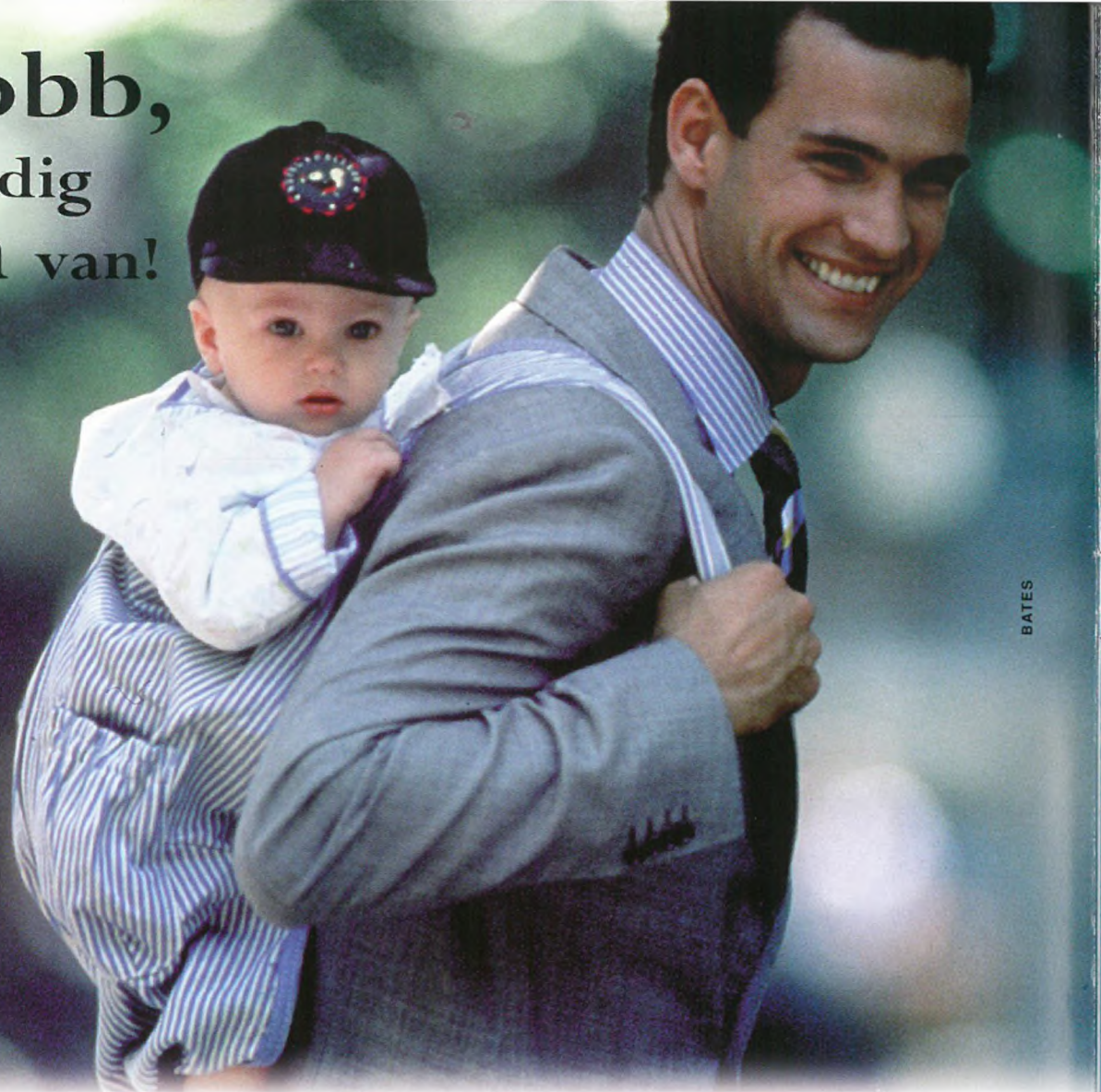
M Ű S Z E T

XXVIII. évfolyam
1997. 3.

HU-ISSN 0134-1421

Ára: 240,- Ft / US\$ 6 / DM 9 / ATS 60

A legjobb,
ha mindig
velem van!

BATES

COMPAQ ARMADA 4100

Vannak dolgok, amik olyan sokat jelentenek számunkra, hogy mindig magunknál tartjuk őket. Ahogy az új Compaq Armada 4100 hordozható számítógépet is. Elkísér bárhová, mert ez egy igazán mobil notebook, amely néhány kilogramm csupán, sőt vékony és tele van energiával. Valamennyi szükséges szolgáltatással rendelkezik és mégis rugalmasan alkalmazkodik a különféle helyzetekhez. A 4100-as hároms számítógép

egyben. Multimédia munkaállomás vagy éppen hálózati kliens, de ha kell, akkor jegyzetfüzet.

A Compaq Armada 4100 a legjobb, ha mindig velünk van.

COMPAQ

Közvetlen Compaq viszonteladók: Albacomp (22)-315-414 • Computerland 188-7992 • Duna Elektronika 270-5600 • Flag 274-2109 • Integra Rt. Euronet divízió 250-9900 • Kventa 269-5262 • Liteware Computer 201-2936 • Mikropo 153-0111 • Minor Rendszerház 274-2495 • Montana 327-9800 • Műszertechnika 260-4893 • Nádor Rendszerház 163-5048 • Rolitron Informatika 270-5120 • SC-Comp (96)-318-915 • Selectrade 292-6226 • Systrend 342-5145 • További Compaq viszonteladók: BÉKÉSCSABA MT Békéscsaba (66)-324-760 • BUDAÖRS Q-Net 135-0291 • BUDAPEST Delta Elektronika 180-0974 • DNC 165-7661 • DNN Computers 342-9900 • Donáth István ev. 282-2524 • EcoSoft 203-8657 • EDV-Adatszolg. 118-8900 • Fabical 221-3721 • Futurecom 212-0987 • HR-COMP Rt. 175-6453 • INTERCAS 213-0019 • Megamicro Rt. 252-1500 • MEN Bt. 266-4653 • Next Computer 161-1622 • Omicron Computer Coop. 210-2878 • Porsche Informatika 267-1990 • Power 252-2745 • ROKAAT 262-6302 • Sprint Computer (30)-420-443 • Summacomp 322-4419 • SZÜV-Computer-M. 251-6666 • Trigon Hardware 285-5776 • DEBRECEN Enter Computer (52)-311-783 • HAVE (52)-412-857 • EGER SZÜV-Computer-M. (36)-313-366 • GYÓR Szintézis (96)-327-355 • Vercomp (96)-312-520 • KAPOSVÁR MULTI-SOFT (82)-312-512 • KECSKEMÉT T&F Computers (76)-493-394 • MÁTÉSZALKA Wantex (44)-313-555 • Miskolc Professionál-Miskolc (46)-411-476 • Server (46)-346-238 • SZÜV-Computer-M. (46)-358-524 • PÉCS SZÜV-Computer-M. (72)-252-355 • SZEGED 3S Computer Szövetkezet (62)-326-277 • MONTANA (62)-432-232 • PC-Box Computer (62)-315-455 • Summacomp (62)-477-582 • SZÉKESFEHÉRVÁR Mózner László ev. (20)-344-102 • SZOLNOK Karakter (56)-422-067 • SZÜV-Computer-M. (56)-423-330 • SZOMBATHELY SZÜV-Computer-M. (94)-324-251

TARTALOM

XXVIII. évfolyam • 1997. 3. szám

ORSZÁGOS PROGRAMAJÁNLAT	2	22 POSZTERÜNKÖN: <i>Kováts Tibor</i>
HÍREK ITTHON	4	RAJZOS TÁNC TÖRTÉNET
HÍREK KÜLFÖLDÖN	5	Bottyán Mariann–Kaán Zsuzsa:
A TÁNC VILÁGNAPJA '97		24 <i>La Fontaine kisasszony diadala</i>
Maurice Béjart és *Eck Imre ünnepi üzenete	6	KRITIKA
KÖNYVJELZŐ		25 Vadasi Tibor: <i>Új utakon Zalaegerszezen</i>
Pesovár Ernő recenziója <i>Ratkó Lujza</i> könyvéről	7	*Albert Mária: <i>A fantom megérkezett –</i>
AKTUÁLIS	9	26 <i>A Győri Balett</i> bemutatója
INTERJÚ		*Lőrinc Katalin: <i>Inspiráció '97 –</i>
Kaán Zsuzsa: „A rendszerváltást nemzedékváltásként		27 Kortárs koreográfusverseny
élttem meg!”		28 *Gelencsér Ágnes: <i>Pongor Ildikó jutalomjátéka</i>
– Beszélgetés <i>Orsovsky István</i> nal	10	*Kaán Zsuzsa: <i>A Tisza, a Themze vagy a Hudson folyó</i>
INTERJÚ KÉT HANGRA		30 <i>partjáról?</i> – 10 éves a <i>Szegedi (Kortárs) Balett</i>
Mátai Györgyi:		HAZAI TÜKÖR
„Miért ne nyáriásíthatnánk az Operaházat?”		<i>Bemutakoznak a Magyar Táncművészeti Főiskola</i>
Az ötletgazda: <i>Bán Teodóra</i> és <i>Keveházi Gábor</i>	12	32 <i>végzős növendékei</i>
*Bóta Gábor: „Nem próbálunk hasonlítani senkire!”		VILÁGTÜKÖR
A riportalany a <i>Sámán Táncszínház:</i>		Kéri József: <i>Maja '96 – Nemzetközi balettverseny</i>
<i>Magyar Éva</i> és <i>Horváth Csaba</i>	14	33 <i>Szentpétervárott</i>
KRITIKA		Zalán Magda: <i>Az életre kelt szójáték –</i>
*Kaán Zsuzsa: <i>Az ifjúság édes madarai –</i>		34 <i>A Paul Taylor Dance Company</i> Washingtonban
<i>A Magyar Fesztivál Balett</i> új műsora	16	OPERAPÁHOLY
*Gelencsér Ágnes: „Táncot kívánnék látni” –		36 Mátai Györgyi: <i>Wagner: A bolygó hollandi</i>
<i>Balettest Pongor Ildikó</i> tiszteletére az Erkel Színházban	18	36 M. Gy.: <i>Amerikai karmester a Filharmóniai Társaság élén</i>
<i>*„európaS” Magyar Táncdíj – A Táncművészet</i>		37 CONTENTS (TARTALOM – angolul)
szakmai díjának sajtótájékoztatója és		38 NEWS FROM HUNGARY (HÍREK ITTHON – angolul)
IV. ünnepélyes átadása a Magyar Állami Operaházban		39 NEWS FROM ABROAD (HÍREK KÜLFÖLDÖN – angolul)
(Kanyó Béla képriportja)	20	40 EXCERPTS (Szemelvények angolul a *-gal jelölt írásokból)

- Az 3. szám az 1997. május 31-ig megtartott táncsemények között válogat.
- A lapban közzétett írások nem feltétlen tükrözik a kiadó és a szerkesztőség véleményét.

ORSZÁGOS PRO

(Valamennyi külön időponttal nem jelzett előadás este 19 órakor kezdődik.)

Magyar Nemzeti Balett

Magyar Állami Operaház

1061 Budapest, Andrásy út 22. Tel.: 153-0170

VIII. 15. Rómeó és Júlia

VIII. 16. Rómeó és Júlia

(A BUDAFAEST Nyári Opera- és Balettfesztivál előadásai)

Pécsi Balett

Pécsi Nemzeti Színház

7061 Pécs, Perczel u. 17. Tel.: (06-72) 226-266

VI. 20. 7-köznapi konfliktusok – L-múlt

(A II. Pécsi Anna utcai Nyári Játékok rendezvénye)

További előadások: VI. 21., 22., 24.

(esőnap), 26., 27., 28., 29. (esőnap).

(Az előadások este 21 órakor kezdődnek.)

Győri Balett

Győri Nemzeti Színház

9022 Győr, Czuczor Gergely u. 7. Tel.: (06-96) 312-044

VII. 4. Carmina Burana (Budapest, Bakáts tér; 21 óra)

VII. 5. Carmina Burana (Budapest, Bakáts tér; 21 óra)

VII. 6. Carmina Burana (Budapest, Bakáts tér; 21 óra)

(A Ferencvárosi Ünnepi Játékok rendezvényei)

Évadkezdés:

X. 4. Az Operaház fantomja

Szegedi Kortárs Balett

Szegedi Nemzeti Színház

6720 Szeged, Deák Ferenc u. 12. Tel.: (06-62) 476-555

VI. 21. Sárember (Hellbronn)

VII. 6. Sárember (Kassel)

Magyar Fesztivál Balett

1124 Budapest, Csörsz u. 18. Tel.: 319-9855

VII. 26–VIII. 28. A nürnbergi mesterdalnokok –

Parsifal (Balettbetétek)

(Részvétel a Bayreuth-i Ünnepi Játékok 15 operaelőadásában)

Évadkezdés:

X. 10. A magányos zongora – Dzsungel

Budapest Táncgyűttes

1014 Budapest, Szentháromság tér 6. Tel.: 201-5407

VII. 18–19. Egri csillagok (Margitszigeti Szabadtéri Színpad; este 20 óra)

VIII. 1–2. Egri csillagok (Margitszigeti Szabadtéri Színpad; este 20 óra)

VIII. 7. Folklórműsor (Balatonlellei borfesztivál)

VIII. 20. Folklórműsor (Veszprém)

BM Duna Művészegyüttes

1101 Budapest, Kerepesi út 47–49. Tel.: 260-8149

VII. 2., 7., 9. Folklorestek a Duna Palotában (este 20 óra)

Honvéd Táncszínház

1087 Budapest, Kerepesi út 29/B Tel.: 210-000

VII. 18–19. Egri csillagok (Margitszigeti Szabadtéri Színpad; este 20 óra)

VII. 26–27. Csodaszarvas (Komárno)

VIII. 1–2. Egri csillagok (Margitszigeti Szabadtéri Színpad; este 20 óra)

VIII. 9–10. Lúdas Matyi (Hadtörténeti Múzeum–Meseudvar; 11 óra)

(A Budavári Nyár '97 rendezvényei)

Magyar Állami Népi Együttes

1011 Budapest, Corvin tér 8. Tel.: 117-2754

Nyári műsorok a Budai Vigadóban:

Minden hétfőn zenekari koncert.

Minden kedden, csütörtökön és vasárnap: néptánckoncert (Az előadások este 20 órakor kezdődnek.)

A TÁNCMŰVÉSZET

jelenlegi budapesti alternatív árusítóhelyei:

BOAVI Kft. (Opera Shop)

1061 Budapest, Andrásy út 22. Tel.: 132-8197

ERKEL FERENC Könyv- és Zeneműbolt (LIBRI)

1073 Budapest, Erzsébet krt. 52. Tel./fax: 322-8206; Tel.: 342-2109

HELIKON KÖNYVESHÁZ

1065 Budapest, Bajcsy-Zsilinszky út 37. Tel.: 131-2329

ÍRÓK BOLTJA (Parnasszus Kiadó Kft.)

1061 Budapest, Andrásy út 45. Tel.: 322-1645, 342-4336;
Fax: 342-4311

LÍRA & LANT (Rózsavölgyi Zeneműbolt)

1052 Budapest, Szervita tér 5. Tel./fax: 118-3500, 118-3312

LITEA Könyvesbolt & Teázó

– Budavár/1014 Budapest, Hess András tér 4. Tel.: 175-6987

Magyar Táncművészeti Főiskola

1061 Budapest, Andrásy út 25. Tel.: 267-8649

PÜSKI KIADÓ Könyvesháza

1013 Budapest, Krisztina krt. 26. Tel.: 175-7763; Fax: 201-4444

GRAMAJÁNLT

(● A műsorváltozás jogát a társulatok fenntartják!)

NÉPTÁNC TÁBOROK

Dátum	Név	Helyszín	Szervező
VII. 5–13.	Méta-tábor	Köveskál	Dénes István Mohácsi Albert
VII. 19–27.	XV. Téka-tábor	Nagykálló	Stock Gyula
VII. 26–VIII. 3.	XVII. Nemzetközi Táncház- és Zenésztábor	Jászberény	Szűcs Gábor
VIII. 11–16.	„Örökség” Országos Játszó- és Tánc tábor	Csillebérc	Hortobágyi Gyöngyvér
VIII. 20.	X. Kisdunai Népzenei- és Néptánc találkozó	Ráckeve	Budai Gábor
IX. 13.	Szezonnyitó Tánc házi Mulatság	Almássy téri Szabadidő Központ	Berán István

További információ: Magyar Művelődési Intézet; Tel.: 201-4492

VERSENYNAPTÁR

Dátum	Név	Kategória	Korcsoport	Tánc típus	Helyszín
VIII. 21. 9 óra	II. Gyermek és Ifjúsági Táncfesztivál	E	junior I junior II	standard	Zánkai Ifjúsági és Üdülőcentrum, 8250 Zánka
VIII. 22. 9 óra	II. Gyermek és Ifjúsági Táncfesztivál	E	junior I junior II	latin	Zánkai Ifjúsági és Üdülőcentrum, 8250 Zánka
VIII. 23. 9 óra	II. Gyermek és Ifjúsági Táncfesztivál	D	junior I junior II	standard, latin	Zánkai Ifjúsági és Üdülőcentrum, 8250 Zánka
VIII. 24. 9 óra	II. Gyermek és Ifjúsági Táncfesztivál	C-B	junior I junior II	standard, latin	Zánkai Ifjúsági és Üdülőcentrum, 8250 Zánka
IX. 20.	Latin Magyar	B-A-S	junior II+ felnőtt	latin	Budapest Nemzeti Bajnokság Sportcsarnok
X. 04.	Standard Magyar Bajnokság	B-A-S	junior II+ felnőtt	standard	Szolnok, Tiszaliget Olajbányász Sportcsarnok

További információk: Magyar Táncsport Szövetség; Tel.: 221-9269

A címloldalon:
Naisy – Górecki:
Az örökkévalóság háromszöge
Pongor Ildikó és Jurányi Patrick
Fotó: Kanyó Béla

TÁNCMŰVÉSZET

A magyarországi táncágazatok közéleti, kritikai, elméleti és tánc történeti folyóirata.

Főszerkesztő: Kaán Zsuzsa
Művészeti tervező: Einhorn Péter
Grafikus: Bottyán Mariann
Angol szöveg: Melis Hanna

A szerkesztőség címe: 1035 Bp., Kerék u. 34. fszt. 1.

A szerkesztőség telefonszáma: (36-1) 368-5470

Szerkesztőségi órák: kedd–péntek, 11–14 óráig.

Lapmenedzser: TRIONFO Bt.

Kiadja a Táncművészet Alapítvány

A kiadásért felel: Kaán Zsuzsa

Terjeszti a Magyar Posta Rt., a HÍRKER Rt., az NH Rt. és alternatív terjesztők. **Előfizethető Budapesten** a Magyar Posta Rt. Hírlapüzletági Igazgatóságánál (levélcím: 1846 Budapest), az ügyfélszolgálati irodákban, a Hírlap-előfizetési Irodában (HE-LÍR, 1089 Budapest, Orczy tér 1., levélcím: 1900 Budapest), **vidéken** a postahivatalokban közvetlenül és postautalványon. **Belföldre előfizethető** még a szerkesztőségben közvetlenül, vagy csekkbeutalással. (Előfizetői csekk a szerkesztőség címén levélben, illetve telefonon igényelhető. Évi hat szám ára: **1440,- Ft. + postaköltség**). **Külföldre előfizethető:** a KULTÚRA Külkereskedelmi Rt-nél (Budapest III., Kerék u. 80., levélcím: 1300 Budapest, Postafiók 143., Hungarian Credit Bank 1133 Bp., 102000964-2020995), valamint átutalással a Táncművészet Alapítvány devizaszámlaszámán (MHB- 2660807351; 1133 Budapest, Pozsonyi út 77-79. Hungary). Évi hat szám ára: US \$ 45/DM 70.

Nyomdai előkészítés: Magyar Hírlap Prepress Stúdió

Nyomás: PAUKER Nyomda Kft.

Felelős vezető: Vértés Gábor

A hátsó borítón:
Juronic – Stravinsky:
Tavaszi áldozat
Szegedi Kortárs Balett
Fotó: Papp Dezső

Kitüntetés

A tánc világnapja alkalmából a **Magyar Táncművészek Szövetsége** immár negyedik alkalommal jutalmazta meg szakmai-művészi munkásságáért a hazai táncélet két kiemelkedő személyiségét. Az **Életmű-díjat** az idén **Hamala Irén** balettpedagógus, Harangozó Gyula táncos-koreográfus özvegye és egykori asszisztense, a Harangozó-repertoár ma is legautentikusabb ismerője és karbantartója, a magyar balettpedagógia doyenje a budapesti sajtótájékoztatón vette át. A szövetség tánc-világnapi gálaestjén, a Pécsi Nemzeti Színház színpadán pedig a másik díjazottat, **Pór Anna** néptánc- és balett-történészt, kritikus, lapunk egyik állandó munkatársát köszöntötték.

Göncz Árpád köztársasági elnök a Magyar Köztársaság Arany Érdemkeresztjével tüntette ki **Mucsi János** koreográfust, a BM Duna Művész Együttes művészeti vezetőjét. A kitüntetést – a Duna Palota századik és a Duna

Együttes negyvenedik évfordulója alkalmából rendezett ünnepségen – **VI. 8-án Kuncze Gábor** belügyminiszter adta át. (Fotó: **Kanyó Béla**)

A vizuális művészetek Győrött megrendezett **II. Nemzetközi Mediawave Találkozásán** „A legjobb táncfilm díját” **Bombicz Barbara** nyerte el azzal a pályaművel, amelyet a Győri Balett koreográfusaként, **Pátkay Balázs** és saját maga számára készített, **Villányi László** „Víz” című versének ihletésére. **A teremtés**

álma című kompozíciót, **Hartyándi Jenő** zenéjére, **Veszprémi András** rendezte. A díjat a találkozó ünnepélyes záróestjén, a Győri Nemzeti Színházban, **május 3-án** adták át, **Göncz Árpád** köztársasági elnök jelenlétében.

Május 11-én, immár hagyományosan, kiosztották az ún. **Puszedli-díjat**, amelyet a díj kuratóriuma kizárólag a népszerűség és a közönség szeretete függvényében szavazott meg. Az idén – újságíró (Gyórfy György), közéleti személyiség (Iványi Gábor lelkes), és kedvenc színművészek (Agárdi Gábor, Andai Györgyi, Gyöngyössi Katalin, Ráckevei Anna) mellett az első alkalommal választottak táncművészt is a kitüntetettek közé: ezúttal **Szakály György** Kossuth-díjas balettművész. A díjat – amely társadalmi összefogásból született –, a kuratórium elnöke: **Tamás István** úr, a Dunaholding Bróker Rt. elnök-vezérigazgatója adta át.

Vizsgakonzert

A **Magyar Táncművészeti Főiskola** végzős évfolyama – számos vidéki és fővárosi „elő-konzert” után – **június 29-én** tartja szakmai záróvizsgáját a Magyar Állami Operaházban. Az évfolyamvezető balettmesterek: **Kún Zsuzsa** Kossuth-díjas, érdemes művész és **Koren Tamás**, a Magyar Köztársasági Arany Érdemkereszt birtokosa.

APécsi Művészeti Szakközépiskola tánctagozata végzőseinek ez évi záróelőadására **június 1-jén**, a Pécsi Nemzeti Színházban kerül sor. A kilenc növendék évfolyamvezető balettmestere **Rónay Márta**, a próbavezető balettmester **Uhrík Dóra**, a tánctagozat igazgatója, a Magyar Köztársasági Érdemrend Közpénztárájának birtokosa.

A **Győri Balett Művészeti Szakközépiskolájának** végzősei **június 21-én**, a Győri Nemzeti Színházban tartják idei zárókoncertjüket, amelynek – immár tradicionálisan – az iskola két külföldi partnerének (a bécsi és a pozsonyi konzervatóriumnak) a növendékei is szereplői lesznek. A Győri Balett és az iskola művészeti és képzési kapcsolatai az elmúlt tanévben az amerikai Michigan Egyetem Táncművészeti Karával is tovább mélyültek. Ennek jegyében két amerikai és két győri növendék egy michigani koreográfus kompozícióját is bemutatja. A végzősök balettmesterei ezúttal: **Dorkó Edina**, a Győri Balett szólistája és **Valentina Navajeva** mesternő.

Duna Karnevál

A **Belügyminisztérium Duna Művészegette** és a **Duna Palota** közös rendezésében, **Mucsi János** társulatigazgató szervezői közreműködésével második alkalommal rendezik meg a **Duna Karnevál** gazdag programsorozatot. A **június 9–15.** között zajló fesztivál helyszíne a belvárosban a Vörösmarty tér és a Duna Palota, illetve az Almássy téri Szabadidő Központ. A **VI. 15-én** tartott gálaesten – a Margitszigeti Szabadtéri Színpadon – hat külföldi néptáncgyűttes közreműködése mellett – a Duna Együttes hazai vendégei: a Budapest Táncgyűttes és a Honvéd Táncszínház is fellépett. A három hivatásos társulat közös produkcióban mutatta be **Zsuráfszki Zoltán** sárközi táncait, illetve egy kalotaszegi összeállítást **Könczei Árpád** és **Juhász Zsolt** koreográfiájában.

Királyi Napok

Augusztus 14–22. között – immár másodszor – az **Alba Régia Táncgyűttesület** a házigazdája a **Királyi Napok Nemzetközi Néptáncfesztivál** eseményeinek, amelyeknek Székesfehérvár belvárosában a megújított barokk főtér, illetve az egyesület új táncháza ad otthont. Egy-egy dél-koreai, finn, francia, holland és török amatőr néptáncgyűttes fellépéseit és az általuk vezetett „folkudvarok” táncház-programjait ünnepi gálaest zárja, amelyen – **Botos József** művészeti vezető, a fesztivál rendezője – Haydn: Tűzijáték-szvitjére készített menüettjét is előadják – az igazi tűzijáték nyitányaként.

Lapzárta után

érkezett a hír, hogy **május 9-én**, hetvennyolc éves korában elhunyt **Benkő Mártonné** (született **Hegedűs Erzsébet**), az ismert néptánc- és társastáncpedagógus, akit lapunk 1996/6. számában mutattunk be olvasóinknak. A Tánc- és Mozdulatművészeti Tanítóképző elvégzése után (1939) – partnere-férje oldalán – Siófok és környéke kedvelt tánciskolai központját teremtette meg (1947-ig), majd számos budapesti gyár néptánc csoportjait oktatta (1949–57). 1957 májusától megalakította az Egressy Gábor Művelődési Ház, majd annak utódja: a **Fővárosi Művelődési Ház modern táncklubját**, amely vezetése alatt – „Kiváló Együttes” címet, budapesti és országos bajnokságokon több I. helyezést és Nívó-díjat is kapott.

Évek óta tartó ízületi gyulladása ellenére is dolgozott és tanított. Díjazott koreográfiáit a Magyar Televízió is bemutatta. Szakkönyveket írt és fordított társastánc-témában. Benkő Zsóka munkásságát a „Szocialista Kultúráért” kitüntetéssel (1983, 1984), valamint SZOT-díjjal ismerték el (1988). Emlékét megőrizzük.

Magyarok a nagyvilágban

Palma de Mallorca adott otthont – immár hagyományosan – az 1985 óta két évenként megrendezésre kerülő **VII. Néptánc-Világfesztiválnak**. A nemzetközi zsűri – az előadói színvonalon kívül a zenei kísérettel s a táncosok viseletét is értékelve –, az öt kontinens 34 országát képviselő 51 együttes közül a **Martenica Együttesnek** ítélte oda a fesztivál fődíját. A rangos elismerést – Magyarország és Bulgária közös képviseletében – **Delí Levente** koreográfus, a Martenica Néptáncgyűlés elnöke vette át.

Domján Lajos táncos-koreográfus művészeti vezetésével nagy sikerű turnén vett részt a 29 éve működő nagykítái **Tápiómente Táncgyűlés**. A Chile városaiban fellépő táncosok programját, temperamentumát és a magyar tánckincs gazdagságát őszinte elismeréssel méltatták azok a dél-amerikai nézők, politikusok és üzletemberek, akik – **Kovács László** külügyminiszter meghívására – jelen lehettek az öt protokollárisan elkísérő magyar művészek előadásain.

Július 4–19. között rendezik meg Tajvanon a **10. Néptánc, Népi Játék és Népzenei Fesztivált**, amelyen Magyarország az idén a **Forrás Néptáncgyűlés** részvételével képviselteti magát.

A százhalombattai társulat – **Szigetvári József** művészeti vezetésével – különleges „diplomáciai” küldetésének tesz eleget a Tajvan 14 nagyvárosában, köztük Taipei-ben és Ilanban történő fellépéseivel, hiszen Tajvan szigetén még soha nem járt magyar kulturális delegáció. A Forrás Néptáncgyűlés tagjai ezért speciális kurzusokat is tartanak, amelyeken autentikus magyar táncokra és népi játékokra is tanítják a tajvaniakat.

Timár Sándor és munkatársa, **Timár Böske** – az általuk augusztusban szervezett balatonparti (zánkai) nemzetközi néptáncbort megelőzően európai és dél-amerikai turnéra készülnek táncosaikkal. A **Csillagszemű** nevű gyermekegyüttes **június 16-tól** három héten át az olaszországi Viareggióban vendégzerepel **Ciselle Loren** mesternő meghívására. A **Timár Kamara Táncgyűlés** itt is, továbbá a **IV. Brazíliai Néptáncfesztiválon** is fellép,

Timár Sándor és vendégei a *Szól a világ* című V. 5-ki bemutató fogadásán: dr. Hornyánszky Zoltán szállodaigazgató és Vitányi Iván esztéta, a Parlament Kulturális- és Sajtóbizottságának elnöke

majd a mesterek irányításával a São Paolóban szervezett néptáncbort is részt vesz: asz-szisztensként és demonstrátorként a vajdaszentiványi és mezőföldi táncok oktatásánál.

Az ismert néptánc- és karaktertánc-mesternő: **Roboz Ágnes július 21. és augusztus 3.** között kilencedik alkalommal lesz vendégnő az **Angol Királyi Balettiskola** nyári tanfolyamának. A mesternő – terve szerint – újkoreográfálja Erkel Ferenc: Hunyadi László című operájából a **palotást**, illetve Csajkovszkij: A hattyúk tava című balettjéből a **csárdást**, és ezeket tanítja be „etüdökként” a kurzus tízenegy-tizennyolc éves korú növendékeinek. Ez a nyári tanfolyam egyszersmind felvételi vizsgaként szolgál az iskola felsőbb évfolyamába, az 1997/98-as tanévre.

Az **Amszterdami Nemzetközi Néptáncszínház** igazgatója, **Ferdinand van Altena május 12-én** nyugdíjba vonult. Köztudott, hogy Altena úr évtizedek óta lelkes híve és aktív támogatója a magyar néptáncművészetnek. Nyugdíjba vonulása alkalmából ezért a Magyar Köztársasági Érdemérem Tisztikeresztjével tüntették ki Amszterdam egyik legismertebb színháza: a Stadsschouwburg színpadán.

A Londonban élő és működő, nagy tiszteletnek örvendő balettmesternő: **Fáy Mária**, aki a rangos táncszaklap, a **Dancing Times** állandó szakírója is, új demonstrációs vidokazettát jelentetett meg, amelyen – 90 percen keresztül, angol nyelven – nyújt elemző segítséget a klasszikus balettoktatáshoz.

A londoni Elmhurst Ballet School igazgatója: **Mr. John McNamara** meghívására – színházuk előcsarnokában – **július 7–21-ig** – kiállítás rendeznek abból a fotóanyagból, amelyet a fiatal táncos-fotóművész **Csillag Pál** készített s mutatott be tavasszal a budapesti Olympia Szálló halljában. A különleges technikával készült felvételek a Magyar Állami Operaház balett-előadásainak egy-egy pillanatát rögzítik, s mégis szinte önálló érzelmi tartalommal rendelkeznek. Az életlen vonalak, az egyéni, plasztikus felületkezelés miatt e „mozgó fotófestmények” minden bizonytalansággal az angol táncrajongók érdeklődését is felkeltik.

A Nemzetközi Színházi Intézet Táncbizottságának kezdeményezésére 1982. óta ünneplik a világ táncosai, a táncművészet rajongói a Tánc Világnapját április 29-én, Jean Georges Noverre, a XVIII. századi nagy francia újító születésnapján.

Az ITI Táncbizottsága ezúttal **Maurice Béjart**-t kérte fel a **Tánc Világnapi Üzenet** megírására:

Tánc Világnapi Üzenet

Az ötvenes években megjósoltam, hogy a XX. század a Tánc évszázada lesz. Az akkor gyúnyosan elnéző mosollyal fogadott jóvendölést mára a sorsát lassan beteljesítő század igazolta.

Száz évvel ezelőtt megjelent egy őrült, de zseniális asszony, aki a fátylai alatt csaknem meztelenül, szabadon táncolt. Isadora Duncan felborított minden tradíciót és a balettel kapcsolatban addig megdönthetetlennek hitt nézetet.

A világ egy másik pontján ugyanakkor Szergej Gyagilev Orosz Balettje, amely a korszak legnagyobb géniuszeit – muzsikusokat, festőket, táncosokat és koreográfusokat – fogadta magába, alkotó energiájával saját forradalmat csinált. Azóta a TÁNC végre felébredt Csipterózsika-álmából, és a világ mind újabb és újabb pontján hódít magának közönséget.

Különbéféle koreográfiai stílusok fejlődnek ki, találkoznak, keverednek, hatnak egymásra, szembenállnak, vagy új formákat hoznak létre. Elmondhatjuk, hogy ebben a században annyi koreográfus élt és dolgozott, mint ahány operaszerző a XIX. században.

A korábbi „balettrajongók” helyébe olyan új közönség lépett, amely támogatja az új próbálkozásokat, s rajtuk keresztül a tánc így váratlanul nemcsak kapcsolatba került e korszak két „nagyságával”, a sporttal és a mozival, de versenytársukká is vált.

Bár a tánc is egyfajta sport, de több is annál, mert az erőfeszítés és versenyzés örömét egyesíti az érzelmi és lelki világgal.

A tánc, akárcsak a film, képeket kínál – gyors, érzelmeinkre ható, plasztikus, absztrakt és dinamikus képeket, amelyek ritmussal töltik meg énünket.

E század hamarosan meghal. De éljen a Tánc, a Táncosok és mindazok, akik önnön lényegüket a táncban keresik.

1997. április 29.

Maurice Béjart

A Magyar Táncművészek Szövetsége felkérésére idén **Eck Imre**, Kossuth-díjas kiváló művész fogalmazta meg az ünnepi köszöntőt:

Gondolatok a Tánc Világnapjára

„A játékhoz sok munka kell. De amikor ez a munka a játék élményét adja, nem érezzük többé munkának. A színház – játék” – írja könyvében Peter Brook.

Ha ez a játék már nemcsak az alkotóké, hanem részesevé válik a közönség is, mindannyiunk közös játéka már ünneppé lehet. Ma a Tánc ünnepe van. Azért ma, mert 270 évvel ezelőtt, április 29-én született az a művész, aki először próbálta a táncot a Brook-i értelemben vett játékká tenni. Jean Georges Noverre, a táncvilág óriása, a táncnyelvet használva alkotott drámát a színpadon. Ez a hatalmas újítás ma már természetes számunkra, hiszen ha beülünk egy táncelőadásra, biztosak lehetünk benne, hogy színházi élményt kapunk, csak a kommunikáció egy másik csatornáján, a mozdulaton, a táncon keresztül. Így tehát a tánc szoros kapcsolatban áll a színházzal, a drámával.

De szoros a tánc kapcsolata a képzőművészettel is, hiszen éppúgy, mint egy festmény, egy szobor, csak a látványon keresztül képes hatni, működni.

És nem kevésbé közel áll a tánchoz a zene, hiszen mozdulat és ritmus alig elválasztható egymástól.

Mégis, a tánc önálló művészet, amely a saját játékát hozza létre. Ez a játék pedig végtelenül sokszínű: nem

veti el a dekoratív, virtuóz technikai tudásról szóló látvány örömét, lehet freskószerű, sokszereplős, polifon mozgásokból felépített szimfónia vagy közönségközeli, miniatűr rezdülésekkel fogalmazott kamara-előadás. Bármilyen műfajú lehet a táncmű, ha úgy sikerül, hogy létrejön a JÁTÉK, ez már önmagában ünnep. Ahogy ünneppé lehet egy koncert, egy kiállítás, egy színházi este, ha játékká emeljük.

Ma a világ összes országában ünneplik a táncot. Öröm, hogy van ilyen nap. De létrejöhet ez az ünnep a föld legkisebb zugában és az év bármelyik napján. Kívánom, hogy minél többször és minél több helyen érezhessék ezt a játszó és a játékban résztvevők.

1997. április 29.

Eck Imre

José Antonio Platas Olvera mexikói képzőművész ez alkalomra készített grafikája

INTERNATIONAL DANCE DAY

29
APRIL
1997

Ratkó Lujza: A tánc mint tradíció a nyírségi paraszti kultúrában
Nyíregyháza 1996.

A hazai néptánc kutatás századunk második felében felszámolta a nemzetközi rangú népzene kutatásunkhoz viszonyított fél évszázados lemaradást. A népzene kutatás példáját követve megteremtette a világviszonylatban is egyedülálló tánc- és tánczenei archívumát, kiművelte a formai vizsgálat szempontjait, elvégezte a gyűjtött anyag rendszerezését, és felvázolta tánc-hagyományunk történeti rétegeit. A tudományág alapjait megvető, nagyszabású munka mellett kisebb hangsúlyt kaphatott a tánc-hagyomány életének, a paraszti kultúrában betöltött szerepének a vizsgálata. A fiatal generáció kitűnő képviselője, *Ratkó Lujza* e hiány pótlására vállalkozott munkájában, mégpedig úgy, hogy a tánc-folklorisztikai kutatás eddigi eredményeit és módszerét a néprajztudomány korszerű szemléletével ötvözte, példát adva a tradíciót komplexen vizsgáló monografikus kutatás számára.

Három, gondosan kiválasztott, szomszédos

Érpataki báliselet

nyírségi falu (Bököny, Geszteréd, Érpatak) hagyományát vizsgálva mutatja be, hogy milyen eltérő szerepe van a táncnak az egyes korosztályok életében. A gyermekkorban a hagyományba nevelődés, a hagyomány megtanulása mellett elsősorban a játék része a tánc, ifjúkorban a szórakozás részeként a párválasztásban van fontos szerepe, a felnőttek számára pedig a rituális elemekkel átszőtt családi ünnepek, az önfeledt vigasság és táncolás ritka alkalmi. Mindezek keretként részletesen ismerteti a szerző az egyes évszakok, családi és ünnepi szokások, közösségi munkák táncalkalmait. Meghitt hangvétellel és ár-

*"Nem úgy van most,
mint volt régen..."*

RATKÓ LUJZA

**A tánc mint tradíció
a nyírségi paraszti kultúrában**

**Sóstói
Múzeumfalv**

H-4431 Sóstófürdő
Tel./fax: (06-42) 479-707

**Várjuk
megrendelését!**

nyaltan tárgyalja az egyes multságok rendjét, a táncos magatartás és táncillem irratlan, de szigorú szabályait, továbbá a zene és a zenészek szerepét. Az egyes tánc típusok bemutatását pedig azzal teszi teljessé, hogy összegezi az ezekre érvényes, közösségi normákként élő esztétikai elveket.

A munka korszerű szemléletéről vall az is, ahogy tánc és rítus egységében a rítusnak a paraszti világképben betöltött szerepét tárgyalja. A lakodalom mellett sokrétűen elemzi a tavasz egyik legjelentősebb szakrális időszakában, a nagybőjtben, egyúttal a szakrális térben (a templom előtt) járt vonuló, kapuzó, kör és párválasztó játékokat magába foglaló, tavaszt köszöntő szokást. A leszűrt tanulságok egyértelműen igazolják azt, hogy Kerényi Károly mítoszfelfogásához hasonlóan a

szokásokra és rítusokra is érvényes, hogy a zenével és költéssel rokon szuverén nyelv hordozói. Olyan nyelven szólnak, melyben az eszmék és gondolatok sajátos szimbólumrendszerben fogalmazódnak meg, és tárnak elénk kozmikus távlatot nyitó élményvilágot.

A kötet további erénye, hogy szemléletes képet ad a hagyomány alakulásáról, arról, hogy a paraszti kultúra tradicionális struktúrájában miként asszimilálódnak az új hatások, majd a struktúra meggyengülésével miként diadalmaskodnak az új jelenségek, megsemmisítve a korábbi hagyományt, magukhoz hasonlítva a falu kultúráját.

Mindezek alapján méltán ajánlom a munkát az elméleti és gyakorlati szakembereknek egyaránt. Az elméleti szakembereknek, mert új dimenziót nyit a további kutatás és értelmezés számára. A gyakorlati szakembereknek pedig azért, mert művészeté transzpo-

Legény báliselet

nálhatók az irodalmi igényességgel megfogalmazott tanulságok. Jól szolgálja mindezt a közölt *negyven dallam, a hatvan oldal táncírás és a tizenhárom viseletrajz*. De meggyőződéssel ajánlom *Ratkó Lujza* munkáját mindazoknak, akik nemzeti kultúránk szerves részeként értékelik ezt a tradíciót, és rejtett világának felfedezése élményt jelent számukra.

Pesovár Ernő

Pesovár Ernő

Mi az, ami

garantáltan friss, megbízható,
nélkülözhetetlen, ügyel az egészségére,
van stílusa és segít mindig jól dönteni?

*Na jó,
ennyit segítettünk.*

Igen, a megújult Magyar Hírlap, bővülő szolgáltatásokkal, minden héten más színes magazinnal. **Ízvilág, Patika, Stílus, Pénteki Kóktél.** Hogy érezze, Önt valóban kiszolgálják.

MAGYAR HÍRLAP

Részletes információk a 266-6737-es számon kaphatók.

J á r Ö n n e k

„...Húsz éven keresztül tíz-tizenöt együttesnél tanítottam rendszeresen Lipcseben és Berlinben. 1989-ben leomlott a fal, de nem jött több megbízás. Mert megszüntették a nagy társulatokat, és nem működhettem együtt velük magam sem a megszokott keretek között. Tavaly azonban ismét érkezett koreográfusi felkérés, mégpedig amatőr és hivatásos német együttesektől is: ez talán már az újraszerveződés biztató kezdete...”

(11. oldal)

„...Terveink szerint ez a jövő útja: a közös tehervállalás megkönnyíti az Operaház premierjeit. De „visszahoztuk” például a *Seregi-féle Rómeó és Júliát* is, amelynél fontos helyet kapnak a fiatalok. A két előadást ugyan egy szereposztásban játsszuk, de *Seregi Lászlónak* valójában kettőznie kell minden szerepet, hiszen bármi közbe jöhet. (A következő operai szezonra tehát ismét készen áll egy felfrissült előadás.) *Lukács Miklós*, az Operaház egykori igazgatója elég sokszor az agyunkba véste: „*Előadás pedig nem maradhat el, a közönséget nem lehet becsapni. A függönynek minden este fel kell gördülnie.*”

(13. oldal)

„...Megpróbáljuk megkeresni az igazat, akár szerelemtől, akár hatalomról beszélünk. Számukra nem a tánctechnika az elsődleges, hanem az, hogyan élünk, miként létezőnk. Amit ki akarunk fejezni, ahhoz keressük, alakítjuk a mozdulatokat, a táncokat, a színpadi képeket. Egyedi, sajátos dolgot csinálunk; nem próbálunk hasonlítani senkihez!”

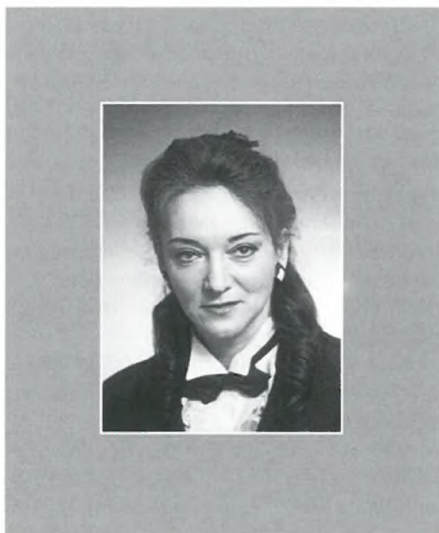
(15. oldal)

„...Az élet peremének verklise az utóbbi öt-hat év alatt Budapest utcáin – és most *Markó* színpadán is – hajléktalan koldussá szegényedett. A koreográfus megrázóan tragikomikus figurát teremt a főhőst alakító hajdani győri szólista, *Szekeres Lajos* személyében. *Szekeres*, aki már évek óta a Magyar Táncművészeti Főiskola balettmestere, mindig is remek epizodista volt. Korábbi, gyakran allegorikus szerepei (például a lorcai „duende”) után most érett jellemszínészi eszközökkel bújik a jószándékú, megalázóan kiszolgáltatott csavargó gyűrött bőrébe. Kedvese – társa (*Sandra Ockaji*) egy kukában lakik. Abból mászik elő, hogy fellinisen groteszk pas de deux-jükben igazi ragaszzkodásra tanítsanak...”

(16. oldal)

„...Nézzük a darabot annak, ami: cselekménynélküli atmoszférikus táncműnek, vissza-visszatérő szólisztikus részekkel és nagy létszámú csoportos jelenetekkel. Hogy az egész együtt milyen? Nívójában és hatásában messze elmarad az *Ederleztől*, és valószínűleg együttesünk *stíluskultúráját* szolgálja leginkább.”

(18. oldal)

Kaán Zsuzsa
főszerkesztő

„...A kanyargós cselekményhez *Gombár Judit* látványos színpadképet tervezett. A szereplőket elegáns, nagy kosztümökbe öltöztette, amelyekben azért jól mozoghattak a táncosok, *Vaculik* lendületes koreográfiájára. A társulat – úgy tetszett – élvezi, hogy a balettyakorlatok fölköltöztek a színpadra. Pátkai Balázst láttuk a címszerepben, Ströck Barbarát Christinaként. Mindketten illúziót keltő figurát formálnak, a klasszicizáló táncstílus a sajátjuk.”

(26. oldal)

„...*Pártay Lillának* ez a háromfelvonásos nagybaletlje kezdettől fogva megragadta nézői szívét-lelkét, de a premier óta eltelt öt év alatt (bár érdemtelenül ritkán került színre) olyan káprázatosá teljesedett ki, hogy jó néhány elismert külföldi táncalkotó-nagyság művével is felvehetné a versenyt. Hogy manapság, a szinte mindenféle kiterjedő harsányság idején még mélyebb hatást gyakorol, az talán azért is van, mert oly’ éterien finomszövésű, halkszávan poétikus és mélységesen emberséges.”

(28. oldal)

„...*Juronic*s napjainkra igazi alkotó-egyéniséggé nőtte ki magát. Táncosait ugyancsak sikerült sokoldalú színész-táncosokká nevelnie. Az egész mai társulat képes arra, hogy tökéletes profizmussal valósítsa meg a Limon-technika és a kontakt tánc szintézisének csavart zuhanásait és folyamatos üldözéseit, tekeredéseit és repüléseit, a testek egymást segítő s egymás ellen ható elmozdulásait, a *kortárs tánc* teljes mozdulatkészletét. Képes arra, hogy a technikai profizmuson túl mindenféle „elit”, „magasművészi” finnyáskodás nélkül felvállalja teste esetleges aránytalanságait; hogy magára szórjon homokot, kavicsot és sódert; hogy tocsogjon, hemperegjen, ám ha kell, ugorjon vagy forogjon is a színpadon igazi vízben, sárban és lucokban, hogy – és most jön a lényeg –, mindezen igen-igen szélsőséges eszköz használata közben és által tökéletesen tolmácsolja a koreográfus gondolatait.”

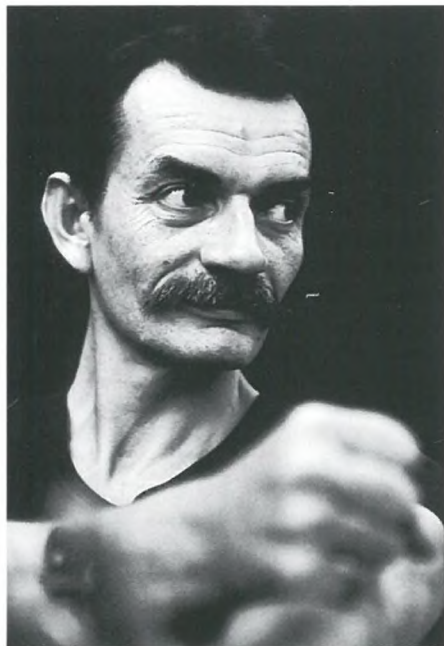
(30. oldal)

„...*Paul Taylor* az amerikai balettművészet egyik oszlopa. A század legerősebb koreográfusegyéniségeinek szárnya alatt nevelkedett: 1959-ben ő táncolta először meghívott vendégként *George Balanchine mérföldkő-Episodes*jét, előtte és utána pedig *Martha Graham* és *Merce Cunningham* táncforradalmának részese volt, mint társulatuk tagja. Mindegyiküktől tanult, de egyiküket sem követte. *Paul Taylor* – írta Terry Teachout „*Paul Taylor, az ellenforradalmár*” című tanulmányában – „*rendkívüli eredménye, hogy kiszippantotta a modern táncból a szorongást anélkül, hogy vele együtt eltávolította volna a komolyságot. Még sötét, megrázó témáit is könnyedén, erőlködés nélkül tudja tálni.*” És itt a tánckritikus példának felhossa a 1991-es *Company B-t.*”

(34. oldal)

„A rendszerváltást nemzedékváltásként éltem meg!”

Beszélgetés Orsovsky Istvánnal

Orsovsky István 1976-ban

Fotó: Eifert János

Negyvenöt évvel ezelőtt, a Mecsek Táncegyüttesben kötelezte el magát a színpaddal és a táncművészettel. Alig öt évvel később már hivatásos táncosa a Duna Együttesnek, majd – csaknem harminc éven át – a Zalai Táncegyüttes művészeti vezetője. Nevéhez fűződik a hazai néptáncmozgalom egyik legjelentősebb művészeti találkozója: a Zalai Kamaratáncfesztivál kezdeményezése, szervezése és felfejlesztése. A pálya viszontagságai nála közvetlenül is összefonódtak a politikával. A feszültségek, a harc, az örökös küzdés nem múlt el felette nyomtalanul. Orsovsky István jelenleg pacemakerrel él és dolgozik...

– 1959-ben volt a Zalai Táncegyüttes első bemutatója. A műsor első része folklór volt, a második egy 5 tételes történelmi színdarab, s benne a második tétel 1956-ról szólt. Hogyan lehetséges, hogy ennyire rövid idő után?

– Sajnos, ennek megvan a maga előtörténete... Amikor Tarnai Ilonával (első feleségemmel) összekerültünk, Simon Antallal megalakítottuk a Mecsek Táncegyüttest. De csakhamar kiderült, hogy két dudás egy csárdában nem fér meg.

Ilával leutaztunk Komlóra, és ott kezdünk táncot tanítani. Ő klasszikus balettet, én pedig néptáncot.

1956 után, amikor már némileg konszolidálódott a helyzet, s mi ott laktunk egy három lépcsőházas épület földszintjén, egy egyszobás lakásban, és szinte nem volt mit ennünk, a művelődési ház vezetője nem tartotta fontosnak a táncitanítást, és nem szándékozott bennünket tovább foglalkoztatni. Kénytelenek voltunk beperelni őt, hogy engedjen minket újra táncoktatóként működni. A pert megnyertük, de bosszúból az „elvtárs” kitalálta, hogy én voltam „a komló ellenforradalom irányítója”.

’57 márciusára odáig jutott a helyzet, hogy jószerivel menekülnünk kellett a városból. Ekkor a táncosaim segítettek: teherautóra raktak bennünket éjszaka, s mentünk Budapestre, azután Dunakeszire a nővéremékhez.

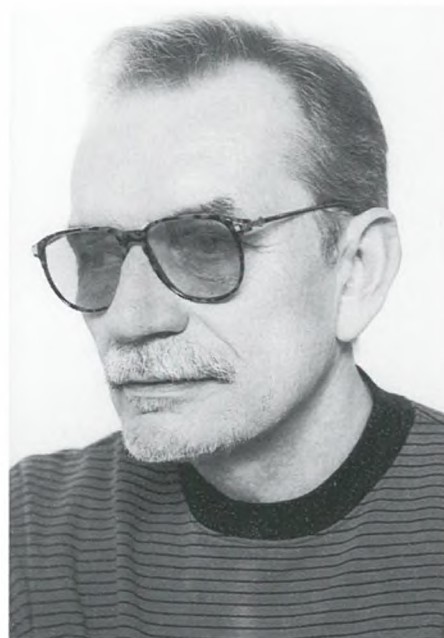
Közben végeztem a társastáncpedagógus-képzőt a Népművelési Intézet szervezésében. Illa pedig a Balettintézetben a balettoktatói tanfolyamot.

Reggel 8-tól este 6-ig voltam a bentlakásos képzőn, három hónapon keresztül, Újpesten. Azután, hogy pénzt keressek, mentem a vasútállomásra vagonokat rakni. És nem is akármilyeneket: a jól fizetőket, például sódert... Azután úgy tűnt, minden elrendeződött végre.

1957. szeptember 1-i kezdéssel – egyetlen amatőrként – felvettek a Náfrádi László vezette BM Duna Művészegyüttesbe. S táncari feladatok mellett olyan főszerepeket is táncoltam, mint a *Makar Csudra*...

Két év múlva egy háromhónapos turnéra indultunk az NDK-ba. Első állomásként Lipcsében, az Aeros Cirkusz sátrában léptünk fel. 1 hónap telt el, amikor odajött a Duna Együttes igazgatója, meghívott egy pohár sörré a lipcsei restibe. Azután, ahogy beszélgettünk, jött Náfrádi is, meg a politikai vezetők...

Nem egészen érttem, miért is lettünk

...és 1996-ban

így együtt, amikor az igazgató egyszercsak előhozakodott a farbával: „Orsovsky elvtárs! Feljelentés érkezett Ön ellen. Mit is csinált maga ’56-ban?” Lényeg, hogy hazahoztak, egy hónapon át „tisztázták” a dolgaimat, s mire épp teljes idegromcs lettem, „bocsánatot” kértek. Sőt, barátságosan felajánlották, hogy menjek vissza a turné utolsó hónapjára az együtteshez...

Mondanom sem kell, felháborodva ott hagytam a Belügy társulatát, abban a hitben, hogy majd kellemes másutt. *Rábai Miklós* jó barátom volt, megkerestem, mentem volna hozzá, az Államiba szívesen. „*Fiókám* – mondta –, *holnap gyere!*”. Másnap közölte, hogy „*mégsem!*”

Ekkor a Népművészeti Intézethez fordultam segítségért. *Magyar Gizi* volt az osztályvezető, *Pór Anna* az igazgató... Megbíztak egy háromhetes néptáncanfolyam vezetésével Zalaegerszegen. Odautaztam és e három hét alatt úgyszólván belebolondítottam a néptáncba az egész megyét.

A tanfolyam végére felajánlották, hogy vállalljam el a fiatal tanítókból összegyűjtött „pedagógusegyüttes” vezetését. Kicsit kérettem magam, de persze rettentően örültem a lehetőségnek. Lakáskulccsal vártak...

– És akkor miért mentél vissza Budapestre?

– Mert a tanítás közben döbbsentem rá arra, hogy keveset tudok. Kegyetlen felisme-

rés volt, s éreztem, hogy ezen változtatnom kell. A *Budapest Táncgyűttes* egyik próbája után felkerestem *Molnár Istvánt*, és elmondtam neki, hogy „*az ő világába szeretnék betekintést nyerni*”. Kérésemet Molnár szó szerint vette! Ott fogott a társulatnál, s épp, hogy csak a lánytáncokat nem velem táncoltatta. Minden darabját megtanultam, lassacskán minden szótól rám komponált. A próbák után hazakísérhettem, könyveket adott, rengeteget beszélgettem velem...

Nagy iskola volt számomra a vele s a Budapestnél eltöltött két év, melynek csúcspontjaként – 1962-ben – Irakba mentem a társulattal.

– *Am ezt követően visszamentél Zalaegerszegre. Hogyan történt?*

– A ferihegyi búcsúztatáskor dr. Hadnagy László kulturális miniszterhelyettes, aki Zalából került fel Budapestre, odajött hozzám, és megkért, hogy Irak után keressem fel a Minisztériumban. De már ekkor is jelezte, hogy széthullófélben van a Zalai Táncgyűttes, s hogy szükségük volna rám. Hamarosan így lettem művészeti főelőadó a megyei tanácsnál, ami azt jelentette, hogy az összes művészeti csoport (a bábostól a fadaragóig) hozzám tartozott. Abban a tudatban vállaltam fel ezt a szerteágazó munkát, hogy – a lehetőségeket és kapcsolatokat így teljesen átlátva – *megalapozhatom a Zalai Táncgyűttes jövőjét*.

– *Ettől kezdve minden évben tartottál új bemutatót, továbbra is megőrizve az 1959-es műsorszerkezetet.*

– Igen, miközben táncosaimat *Bartókon neveltem*. Elővettem a *Mikrokozmosz* első füzetét, és a kis etüdoiktól kiindulva, azokat komponálva, jutottam el a *II. vonósnégyesig*... És módszeresen, minden bemutatóra meghívtam a szakmát: elsősorban a koreográfus-kollégákat, volt mestereimet, kritikusokat... *S végül 1965-ben – a műsor fókuszában Liszt- és Bartók-programokkal – megszületett a Zalai Kamaratáncfesztivál*. A koncepció is készen állt: egyeztetve a kollégákkal, szabad kezet adtam a komponáláshoz.

– *Míg tehát a Szolnoki Fesztivál profilja megmaradt autentikusnak, addig a „Zalai” lett az „alternatív”, amelyre bárki új irányokba nyitó kompozícióját hozhatta?*

– Igen. Ide készült *Novák: Aska és a farkas* című koreográfiája a *Bihari Együttessel*, *Györgyfalvaytól* a *Káin és Ábel*, *Szigeti Károlytól* a *falu bolondja*, *Kricskovicstól* a *Kilencen voltak*. Megannyi új formanyelvű, s a néptáncból bizonyos értelemben elru-

gaszkodó, merészen vagy újszerűen gondolatgazdag darab...

1966-tól azután kialakult az a gyakorlat is, hogy *kétévenként* rendezzük meg a fesztivált. De akkorra már olyan híre lett, hogy jóformán Európa járt ide tanulni...

– *S hogyan alakult a pályád a rendszerváltás után?*

– *A rendszerváltást nemzedékváltásként éltem meg*. Saját tanítványaim árultak el, akiket főállású asszisztensként alkalmaztam, sőt, akik darabokat is készíthettek a vezetésem alatt. 1988-ban – a művelődési ház igazgatójától, aki a Központi Ellenőrző Bizottság tagja volt, egyik napról a másikra kaptam meg a felmondásomat. Már egy ideje éreztem, hogy valami megváltozott a táncosaim egy részében; hogy... mintha szervezkeudnének ellenem. S amikor ezt a tudomására hoztam, s kimondtam a mondatot, hogy „*ilyen légkörben nem lehet, s én nem tudok dolgozni*”, akkor ahelyett, hogy segített volna rendet teremteni, másnap hívatott, és kezembe adta a felmondásomat.

– *Mit tehettél?*

– Nem sokat. Leveleket írtam a „Tánckamara” s a néptáncszakma kompetens embereinek... De sajnos, magamra maradtam. S ha nincs Zalaegerszegen színház (ahol számos darabot az én koreográfiámmal játszottak), akkor *Halasi Imre*, az akkori igazgató (aki ma már a Fővárosi Operett Színház igazgatója), nem tudott volna *átmenteni a színház kötelékébe és a színészképző stúdióba* is.

Féléves komoly pszichiátriai kezelés, altatás és kényszerpihenő után – 1989. január 1-től – így lettem a *Hevesi Sándor Színház tagja*, miközben – s persze jó magyar szokás szerint ezen senki nem is csodálkozott –, *a Kamaratáncfesztivál szervezése is mások kezében került*... Sajnos, azonnal óriásit esett a színvonal. A szervezés igazi erő és szakértelem nélkül történt, a hanyatlás szükségszerű volt, miközben a szakmában sokan rajtam kérték számon az összes hiányosságot...

– *1997 januárja óta pacemakerrel élsz és dolgozol. Hogyan látod a jövőt?*

– Hatvanhárom éves vagyok. Az orvosok szerint élhetek teljes életet, épp csak izgatni nem szabad magam...

Egyébként újra reménykedem: úgy tűnik, kezdenek ismét jól alakulni a dolgok. Legálábbis vannak jelek, amelyek erre utalnak.

– *Az új berlini meghívásra gondolsz?*

– Például arra, ez nagyon fontos. Húsz

éven keresztül tíz-tizenöt együttesnél tanítottam rendszeresen Lipcsében és Berlinben. 1989-ben leomlott a fal, de nem jött több megbízás. Mert megszűntették a nagy társulatokat, és nem működhettem együtt velük magam sem a megszokott keretek között. Tavaly azonban ismét érkezett koreográfusi felkérés, mégpedig amatőr és hivatalos német együttesektől is: ez talán már az újrászerveződés biztató kezdete...

Ami pedig „a házunk táját” illeti, nos, a pécsi Orvostudományi Egyetem Zalaegerszegre kihelyezett gyógytornász szakán kb. öt éve a *mozgásművészet* tanára vagyok. Kidolgoztam egy sajátos tananyagot, amelyet az 1994-ben megalakult *Zalaegerszegi Főiskolák Táncszínházán* oktatok.

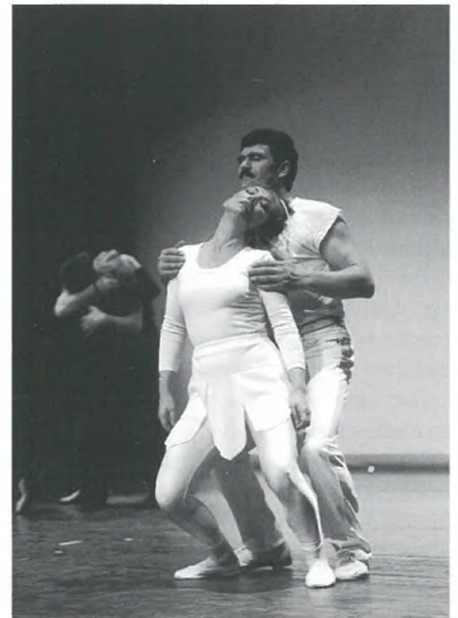
S ami talán még ennél is fontosabb: a *Megyei Közyűlés elnökétől néhány napja kaptam egy ígéretet*. Azt, hogy *visszakeresem, ami az enyém: t. i. a Zalai Kamaratáncfesztivál szervezési lehetőségét!*

A főiskolai hallgatókkal egyébként most készülünk a harmadik bemutatóra. S noha engem mindig inkább a *megye* támogatott, új estünk *talán meghozza a város elismerését is*...

Kaán Zsuzsa

Orsovsky–Rossa: Pünkösdi rózsza
(A *Zalai Táncgyűttes* 40. jubileumi előadásán)

A fehér pár: *Takács Mária–Pálfi László*
Fotó: **Mészáros T. László**

„Miért ne nyáriasíthatnánk az Operaházat?”

Az ötletgazda: Bán Teodóra és Keveházi Gábor

A V. I. P. Arts Management meghívója a fenti két név mai státusát így jelöli meg: Bán Teodóra ügyvezető igazgató, Keveházi Gábor, Kossuth-díjas kiváló művész. A sajtótájékoztató résztvevői pontosan tudják: a „V. I. P. Arts” egy balettművész-házaspár vállalkozását nevesíti. Akárcsak hajdani pályájuk, munkájuk is összeforrt az Operaházzal. Irodájukat is a pompázatos Ybl-palota közelében alakították ki, a művészbejáróval szemben, egy ugyancsak Ybl Miklós tervezte házban, amely az Operaházzal egyidőben készült a művészek számára.

– Egyik kolléganőjétől egyszer ezt hallottam Önről: „Keveházi Gábor mindig előbbre jár művész volt.” Aki csak egy kicsit is ismerte egyéniségét, talán nem csodálkozott, amikor napvilágra került elgondolásuk: az idegenforgalom előtt nyaranta ismét megnyitni az Operaház kapuját.

K. G.: 1991-ben még az Operaház balettegyüttesének igazgatója voltam. Mint világhíró művész, mindig elgondolkodtattott, hogy augusztusban, az idegenforgalmi csúcspanaszban zárva van az ország első számú művészeti központja. A Margitszigeten elég rosszak a feltételek, nem beszélve az időjárás viszonyosságokról. Hol is lehetne másutt, mint az Operaházban „nyáriasítani” az előadásokat? Igen ám, csak hogy a színház saját szervezeti és működési szabályzata ezt az elképzelést megakadályozta. Így létre kellett hozni egy céget a fesztivál szervezésére. Az akkori jogszabályok szerint a kft-forma látszott a legalkalmasabbnak. Az alapításhoz garanciaként 1 millió forintot kellett letenni, s mivel mi ketten nem rendelkezünk ennyivel, ezért egy kanadai barátunk jött a segítségünkre, aki harmadrészen részesül a kft-ből, szigorú, havonta ellenőrzött tevékenységével is.

– Csak a nyereségből, vagy a veszteségből is részesül?

K. G.: Csak nem gondolja komolyan a

nyereséget? Örülünk a szolid, kiegyensúlyozott „jövedelemnek”. Támogatóink tartanak el, s ha van némi többlet, akkor azt vissza kell forgatnunk a cégbe. Van ez a kétszobás lakásból kialakított irodánk, ahol hárman dolgozunk, és most vettünk egy kis autót. Egyébként – mint mondják – minden kezdet nehéz, az első évben 12 milliót buktunk. Örültünk, hogy támogatókat találtunk, s így rendezhettük anyagi helyzetünket, de nyereség? Ha ez megoldható lenne, akkor az Operaháznak sem kellene az állami támogatás.

– S hogyan lett a balerina Bán Teodórától ügyvezető igazgató?

B. T.: A közalkalmazotti törvény tiltotta, hogy Gábor, mint balettigazgató, hasonló tevékenységű cégnél vezető lehessen. Mivel kezdetől fogva együtt dolgoztunk, így rám esett a választás.

– És ki a főnök?

B. T.: Miért lenne szükség alá-fölé rendelt kapcsolatra? Gábor az ötletgazda, én pedig a munka gyakorlati részét tartom kézben. Talán egy fokkal inkább hivatásomnak tekintem, mint Gábor, de az a fontos, hogy az irodánk jól működjön, s hogy pozíciónk erősödjön.

K. G.: Nem osztottuk fel egymás között a munkát. Ahogy jönnek az ötletek s a tennivalók, úgy tesszük a dolgunkat. A szerződéseket például Dóri köti, de bizonyos jogi részleteken én jobban eligazodom. A különböző cégekkel én tárgyalok, ám a V. I. P. Arts reklámmunkáját Dóri intézi.

– Az előbb említette, hogy a Budafest, de egész tevékenységük léte is a szponzoroktól függ.

K. G.: A szponzor szó rossz kifejezés. A mai adózási rendszerben szponzorálni csak adózott nyereségből lehet. Támogatóink vannak, akikkel reklámszerződéseket kötünk, tehát viszontszolgáltatók. Enélkül nem maradnánk talpon, hacsak egy jegy árát nem állapítjuk meg a tényleges költségek szerint, amely 13–16 ezer forintot jelentene.

– Hol tartanak most?

B. T.: Szerencsésen kilábalunk a bajból és öt év alatt felnőtünk ahhoz a művészeti tevékenységhez, amelyre vállalkoztunk. Arra rendkívül vigyázunk, hogy

Bán Teodóra és Keveházi Gábor

az előadások színvonala nemzetközi mércével mérhető lehessen. A magyar művészek jól képzettek, külföldön is keresettek, hát megteremtettük számukra a lehetőséget, hogy hazai környezetben nyújthassák tudásuk javát.

K. G.: Nem akarom ismételtetni, de közismert, hogy a jövedelmek nem igazán alkalmasak arra, hogy itthon tartsuk legjobbjainkat. Mind a művészekkel, mind a műszakiakkal szerződésben állunk, nyári szabadságuk terhére. Nagyon konstruktív kapcsolat alakult ki az Operaház új vezetésével, így jöhetett létre koprodukcióban az idei nyáron *Mozart: Figaró házasságának felújítása*, amely az operaházi szezonban épp anyagi okok-

Fotó: Kanyó Béla

ból elmaradt. Mi fedezzük a díszletek és ruhák nyersanyagának árát, a munkát elvégzik az operaházi műhelyek. A művészek még a szezonban elkészültek a zenei betanulással, a színpadi próbáktól kezdődően azonban már mi fizetjük őket. Mozart vígoperája a fesztivált követően pedig majd bekerül a repertoárba. Egy ilyen produkció létrehozatala ma minimum 20 millió forint, ezt az Operaház nem győzi. Egy színvonalas premierhez, bizony, sok pénz kell.

– Ennek az igen kedvezőnek tűnő koprodukciónak várható a folytatása is?

K. G.: Reméljük, hisz terveink szerint ez a jövő útja: a közös tehervállalás megkönnyíti az Operaház premierjeit. De

„visszahoztuk” például a Seregi-féle *Rómeó és Júliát* is, amelynél fontos helyet kapnak a fiatalok. A két előadást ugyan egy szereposztásban játsszuk, de *Seregi Lászlónak* valójában kettőznie kell minden szerepet, hiszen bármilyen közbe jöhet. (A következő operai szezonra tehát ismét készen áll egy felfrissült előadás.) *Lukács Miklós*, az Operaház egykori igazgatója elég sokszor az agyunkba véste: „*Előadás pedig nem maradhat el, a közönséget nem lehet becsapni. A függőnynek minden este fel kell gördülnie.*”

– Emlékszem, az első fesztiválon *Barátok Csodálatos mandarinja* bajba került *Szakály György* váratlan sérülése miatt. *S akkor Ön vállalta a beugrást, noha akkor már legalább három éve nem táncolt.*

K. G.: Éppen a mondottak szellemében vállaltam az istenkísértést. Mit mondjak, nem volt éppen felhőtlen feladat, de kényszerből meg kellett mentenem az előadást.

– *A BUDAPEST Nyári Opera- és Balett-fesztivál – amely ezúttal augusztus 7-e és 16-a között zajlik, – arról is nevezetes, hogy külföldi meglepetéseket is tartogat. Az idei nyáron a kijevek előadásában például Verdi: Rigolettóját mutatják be olasz nyelven. A kijevek előadása hogyan került be a programba?*

K. G.: Meghívták a bemutatóra, amely mind kivételében, mind előadási és zenei színvonalát tekintve nemzetközi rangú. Tehetséges fiatal művészek vannak, a karmester pedig az a *Mikola Djagyura*, aki a '89-es karmesterverseny második helyezette volt. Ez is egy sajátos koprodukció: a kijevek díszleteiben, kosztümjeikben, énekes szólistáikkal, *Irina Molosztova* rendezésében mutatkoznak be, a *Magyar Állami Operaház kórusa* és *zenekeze* közreműködésével. Egyébként irodánkat kérték föl arra, hogy az együttes további menedzselését is vállaljuk. Reméljük, ez az együttműködés is sikeres lesz.

– *Ez azt jelenti, hogy tovább bővül a V. I. P. Arts tevékenysége?*

B. T.: Egyre növekszik teendőink száma. Így a nyári fesztivál és a *szilveszteri operabál* mellett számos rendezvény lebonyolítására, művészi produkciók megszervezésére kaptunk már megbízást. De például

nagyobb cégek fontos sajtótájékoztatóit is felvállaljuk, ez év őszétől pedig az *operaházi rendezvények megszervezésének kizárólagos jogát is megkaptuk.*

– *Említették, hogy tevékenységükben fontos szerepet játszanak a támogatók. Milyen más anyagi forrásaik vannak?*

K. G.: Természetesen minden pályázati alkalmat megragadtunk. Ezek kissé bizonytalanná tették munkánkat, amit csináltunk, hasonlatos volt az orosz ruletthez. Megterveztünk, megszerveztünk mindent, azután próbáltuk megteremteni hozzá a szükséges anyagiakat. Ez azt is jelentette, hogy az előretervezésről eddig le kellett mondanunk. Gondolja csak el, ebben az évben március helyett májusig kellett beadni a pályázatokat, mi pedig már tavaly nyár óta dolgozunk az idei fesztiválon. Megértve szándékainkat, munkánk sikerét, a fővárosi önkormányzat kiemelte a fesztivált és a jövőben állandó támogatásban részesülünk. Így módunkban áll előre tervezni, 1998-ban például *Verdi: Álarcosbálja* készül operaházi koprodukcióban. Felfrissítjük *Seregi: Spartacusát* és a pármaji Operaház nagysikerű *Cilea* bemutatóját, a *L'Arlesiana-t* tervezzük fesztiválprogramként.

– *Végezetül hadd kérdezsek mindkettőtől valami személyeset: nehéz volt odahagyni a balettművészi pályát?*

K. G.: Soha nem titkoltam, hogy táncosként mennyire nehéz volt a búcsú. Csakhogy egy „végzetes” sérülés közbejött! Balettigazgatói ténykedésem később átvezetett egy másik szférába, amely most tökéletesen kielégít.

B. T.: Nálam másként történt. Én fokozatosan álltam le, 1991-től egyre kevesebb szerepet táncoltam, majd amikor *Kriszta* lányom bekerült az együttesbe, én végleg befejeztem. De a mostani munkám számomra is teljes mértékben pótolja táncosnői sikerélményeimet. Húsz évig behatárolta a szakma az életünket, egyetlen dologra kellett koncentrálnunk, amely kétségtelenül igazi védőpajzs volt. Aztán hirtelen kinyílt a világ, megszűnt a biztonság, belekóstoltunk abba, hogy éppúgy lehetünk sikeresek, mint bukottak. Ahogyan a hivatásomban nagyon körültekintő ember voltam, minden részletre aprólékosan figyelő szorgalmas táncos, ma is a feladatok hasonló kidolgozására törekszem. Mint az asszonyok, akik a nem éppen sikerorientált munkát végzik. Azt hiszem, ahogyan én, Gábor ugyanúgy saját karakterét hozta együttműködésünkbe, de a siker mindkettőnk számára egyformán fontos élmény...

Mátai Györgyi

„Nem próbálunk hasonlítani senkihez”

Riportalany a Sámán Táncszínház: Magyar Éva és Horváth Csaba

Öt év óta működik a kétszemélyes Sámán Színház, amelyet Magyar Éva alapított, aki korábban színésznő volt Kaposvárott, Nyíregyházán. Két éve dolgozik együtt Horváth Csabával, aki tíz éve végzett az Állami Balett Intézet néptánctagozatán, és azóta több együttesben is táncolt.

A közelmúltban Lengyelországban a Klotzko-I Áttörés elnevezésű kortárs színházi fesztiválon nagydíjat és három kisebb díjat is kaptak az Amine című alkotásukért, miközben legutóbbi produkciójuk: az Alakoskodók a Fővárosi Önkormányzat Kulturális Bizottságától „a legjobb kortárs táncszínházi mű” díjat is elnyerte.

– A tánc, a színészet, a mozgás szinte képzőművészeti megkomponáltsága azt mutatja, hogy összművészetre törekedtek. El is tudjátok ezt érni?

M. É.: Magunkhoz képest legalábbis megpróbáljuk. Nem az a cél, hogy minden műfaj keveredjen, hanem hogy úgy fejezzük ki magunkat, ahogyan nekünk megfelel, számunkra totális.

H. Cs.: És ennek érdekében nem zárkózunk el semmilyen kifejezési formától.

– Más más képzettségetek van. Éva színész, Csaba táncos, de az előadásnak mégis egységesnek kell lennie...

M. É.: A különböző képzettség érdekes mixtúrát ad a színpadon. A táncosok jó színészek, én pedig színész létemre nem tartom magam rossz táncosnak. Klasszikus balettet is tanultam.

H. Cs.: Ugyanakkor igyekszünk úgy megkomponálni az előadásokat, hogy mindenki a legjobb oldalát mutassa.

M. É.: Az *Alakoskodók* című ötszereplős előadásban Fodor Kati például Györgyfalvay Katalin várszínházi együtteséből indult, jelenleg a Közép-Európa Táncszínház egyik vezető táncosa. Bozár Laci a *Honvéd Együttes* egyik szólistája. Tehát különböző helyekről jöttünk, de a gondolkodásmódunk arról, hogyan kell egy előadást létrehozni, azonos.

– Megfogalmazható, hogy milyen ez a gondolkodásmód?

H. Cs.: Igyekszünk a legtermészetesebbnek látszani. Használjuk a magyar folklór elemeit. Darabjaink érzelevilága kelet-európai.

– Ez mit jelent?

H. Cs.: Számomra azt, hogy érzelmileg túlfűtött. Sava-borsa, szinte szaga is van.

M. É.: S közben megpróbáljuk megkezesni az igazat, akár szerelemről, akár hatalomról beszélünk. Nem a tánctechnika az elsődleges számunkra, hanem az, ho-

gyan élünk, miként létezőnk. Amit ki akarunk fejezni, ahhoz keressük, alakítjuk a mozdulatokat, a táncokat, a színpadi képeket. Egyedi, sajátos dolgot csinálunk; *nem próbálunk hasonlítani senkihez.*

– De azért nyilván értek titeket különböző hatások, átvettetek bizonyos elemeket...

Horváth/Magyar–montázs: Alakoskodók
Az asztal tetején: Magyar Éva és Fodor Katalin

H. Cs.: Attól, hogy mondjuk, néptánc-
lemeket ötvözünk Limon-technikával, még
nem hasonlítunk senkire, mert amit mon-
dunk az előadásainkkal, az saját, az eredeti.

– Igazán nem verbális műfaj, amit csi-
náltok. Hogyan tudtok a hatalomról, az
életről beszélni? Nagyon is verbális dolgo-
kat kifejezni?

M. É.: Érzeteket próbálunk felidézni
olyan erőteljesen, hogy azt mindenki a sa-
ját egyéniségének megfelelően „olvashat-
ja”. Igen sokan megfogalmazznak maguk-
nak egy történetet, annak alapján, amit lát-
nak.

– Létezik is egy-egy ilyen történet, vagy a
nézők ezt csak képzelik?

M. É.: Természetesen nekünk megvan

„a” történetünk, de a nézőnek nem ezt kell
látnia, hanem a saját világának megfelelő-
en elképzelve magának valamit, az elő-
adásunk hatására.

– De ha koherens a ti történetetek, úgy
pontosan rá kellene jönnünk, hogy miről
van szó...

M. É.: Vannak pontosan felismerhető
részletek, amikor például a szereplők esz-
nek, vagy amikor széttépik a húst. És van-
nak olyan pontok az előadásainkban, ame-
lyek nem ennyire egyértelműek, tehát „el-
engedik” a nézőt, s rábízják a képzeletére.

– Éva, miért engedted el a színészi pályát
magad mellett? Miért nem maradtál szí-
nésző?

M. É.: Mert a színészet nem elégített ki.

Maszkban és maszk nélkül: Fodor Katalin és Horváth Csaba
Fotók: Papp Dezső

Olyasmire vágytam, amibe mindent bele-
adhatok. Kaptam fontos szerepeket, részt
vettem jó előadásokban Kaposvárott és
Nyíregyházán is, mégsem tudtam mindent
kiadni magamból. Olyan produkciókkal
akartam együttműködni, amelyekben min-
den erőmet, minden érzékemet kihasznál-
hatom.

– Színészként mindenképpen több em-
berhez szólhattál volna, mint mostani mű-
fajodban. Nem zavar, hogy a kortárs tánc-
nak igen kicsi a közönségbázisa?

M. É.: De azokra, akik látják az előadá-
sainkat, úgy érzem, sokkal erősebb hatás-
sal vagyunk, mint általában a színházi pro-
dukciók.

H. Cs.: A célunk persze az, hogy minél
több embernek megmutassuk, amit csinál-
unk. Nemcsak az alternatív mozgásszín-
ház nézői előtt akarunk fellépni.

– Vajon nem maga a műfaj annyira el-
vont, filozofikus, hogy törvénytörően ke-
vesekhez szól?

M. É.: Szerintem nem szól kevesekhez,
csak nincs megfelelő propagandája. A kor-
társ táncegyütteseket alig ismerik a nézők.

– Elképzelve, hogy falusi művelődési
házban vagy főtéren, netán lagziban adják
elő a műsorotokat? Ilyen helyekre pél-
dál a Honvéd Együttes ugyanis eljut.

H. Cs.: Ez nagy kihívás lenne, s van is
valóságalapja. Azért, hogy a Honvéd
Táncszínház termeiben próbálhatunk, cse-
rébe három előadást tartunk majd az ő kö-
zönségüknek. Valamilyen hatással akkor is
lesz rájuk a produkció, ha nem értenek
meg belőle mindent.

– Láttok arra esélyt, hogy a kortárs tánc
kitörjön az elszigeteltségből, és jelentősen
bővíüljön a közönsége?

M. É.: Nálunk mindig szűkebb közönsé-
ge lesz, mint a színházi előadásoknak álta-
lában. Holott tapasztaltuk, hogy a világban
nincs ekkora aránytalanság. Jóval nagyobb
a kortárs tánc nézettsége, mint Magyaror-
szágon.

– A tévécsatornákon mekkora az esélye
a ti műfajotoknak?

M. É.: Pillanatnyilag esélyt se adnak.

H. Cs.: Ez a műfaj tulajdonképpen jól ér-
zi magát ebben a bizonyos „gettóban”,
amelyben él, amely kicsit sznob világ, szer-
ret elzárkózni. A saját maga imídszét az el-
zárkózásból meríti. Csakhogy mi ezt nem
így gondoljuk. Nem hisszük, hogy nekünk
mindenáron külvárosi színházakban kell
elbűjünk.

– A ti színházatok kitörhet ebből?

M. É.: Itthon kevésbé, külföldön inkább.
Elég sok meghívást kapunk. Megyünk
Edinburghba és Hollandiába, Lengyel-
országban egész turnét szerveztek nekünk,
Amerikába három színházba hívtak min-
ket, Londonban kérték, hogy csináljunk
egy új előadást, miközben itthon is két új
előadásra készülünk. Az egyik a Ringató,
aminek én vagyok a koreográfusa és Csa-
bával ketten táncoljuk.

H. Cs.: A másik az én darabom lesz, és
Duhaj a címe.

Bóta Gábor

Az ifjúság édes madarai

A Magyar Fesztivál Balett második bemutatója

Markó Ivánból akár költő vagy politikus is lehetett volna, ha nem táncosnak születik. Koreográfusként azonban ugyancsak rendre előtörnek belőle azok a személyiségjegyek és képességek, amelyek karizmatikus alkotói egyéniségét és gondolkodásmódját idestova csaknem két évtizede meghatározzák.

„Az igazi művész baloldali!” – vallotta ihletetlen a saját ötvenéves születésnapja és új társulatának második bemutatója alkalmából készített, kitűnően felépített televíziós portréfilmben, *Kolozsi Béla* szerkesztő-riporterrel beszélgetve. Joggal nyilatkozhatott így, hiszen – alkotóként is, előadóként is – ő mindig ezt az utat járta. Kivételes empátiával jósolta meg a Szovjetunió széthullását a *Bulgakov és a többiek...* című, Oroszország történelméről mo-

numentális tablót festő táncszínházában, még 1988-ban; a magyarországi rendszerváltás első hónapjainak, éveinek társadalmi következményeit érzékelve, szinte azon nyomban, már 1991-ben meg is mutatta az elszegényedés folyamatát *Az élet peremén* című darabban, amelyben magányos verklisként az emberi értékek illúziójáról álmódott.

Ötévnyi külföldi távollét után hazatérve, némi távolságtartással, mintegy külső szemlélőként is megtapasztalva a hazai viszonyokat, a szociális háló felbomlását, a tömeges talajvesztést, ismét csak nem állhatott ellen a lesújtó, lehangoló téma „csábitásának”. Így lett új estjének első darabja, *A magányos zongora* jelen társadalmunk korképeinek és kórképeinek bár villanásnyi, mégis megrázó lenyomata.

Markó – dél-amerikai ritmusok: *A dzsungel*
„Az ifjúság édes madarai” a 2. képből

IV. 5.

Az élet peremének verklise az utóbbi öthat év alatt Budapest utcáin – és most Markó színpadán is – hajléktalan koldussá szegényedett. A koreográfus megrázóan tragikomikus figurát teremt a főhöst alakító hajdani győri szólista, *Szekeres Lajos* személyében. Szekeres, aki már évek óta a Magyar Táncművészeti Főiskola balettmestere, mindig is remek epizodista volt. Korábbi, gyakran allegorikus szerepei (például a lorcai „duende”) után most érett jellemszínészi eszközökkel bújjik a jószándékú, megalázóan kiszolgáltatott csavargó gyűrött bőrébe. Kedvese-társa (*Sandra Ockaji*) egy kukában lakik. Abból mászik elő, hogy fellinisen groteszk pas de deux-jükben igazi ragaszkodásra tanítsanak.

Kettőjük jó ellentéte az *újjgazdagok* felszínés kapcsolata. A napjainkban oly divatos „nyitott” házasságot azonban tán még szemléletesebben láttatta volna, ha nemcsak a feleség (*Szabó Edina*) éjszakáit édesíti meg egy „álomszerető” (*Issovits István*), hanem a férjét (*Kaprinay Tibor*) is.

Markó uniformizáló, hisztérikusán elidegenítő mozdulatokkal jellemzi a fiatal hazai menedzszeréteg néhány év alatt máris uniformizálódott világát; mechanikus monotonniával az utca emberének szenvtelenségét.

A klasszikus balett elemein nyugvó, karakterisztikus nyelvezetben otthonosan mozognak a táncosok. Különösen erőteljes és muzikális a haladó eszmék megjelenítését célzó *férfitánc*, amelyben a társulat fiú-tagjai – az est egészét tekintve is –, a legnehezebb feladatot kapták, s mégis a legkedvezőbb benyomást keltik.

A szólista, ha tetszik, a vezér (*Glogovátz Tamás*), aki a hajléktalan vágyainak megtestesülése, a lendületes blokk végén reményt veszítve menekül a magányosan Chopin-, Liszt- és Szekrajbin-muzsikát játszó zongorához: *társadalmunk lelkiismeretéhez...* A hajléktalan pedig – álmodozásából felocsúdva és helyzetének kilátástalan voltára eszmélve –, a repini *hajóvontatók* kései, markói utódeként, láthatatlan kötélén, kivonszolja az immár elnémult, halott zongorát...

Míg tehát az egész darab s a végén e torokszorító záróaktus egyértelműsíti Markó politizáló kedvét és hovatartozását, addig az est második része – jóleső dramaturgiai és hangulati fordulattal – a felhőtlen, látványos szórakoztatásé. *A dzsungel* – már-már a show és a revü műfaji határait is súrolva –, hat képből álló színes *táncleprellő*. A függöny síkjában magasodó, impo-

Markó – klasszikus montázs:

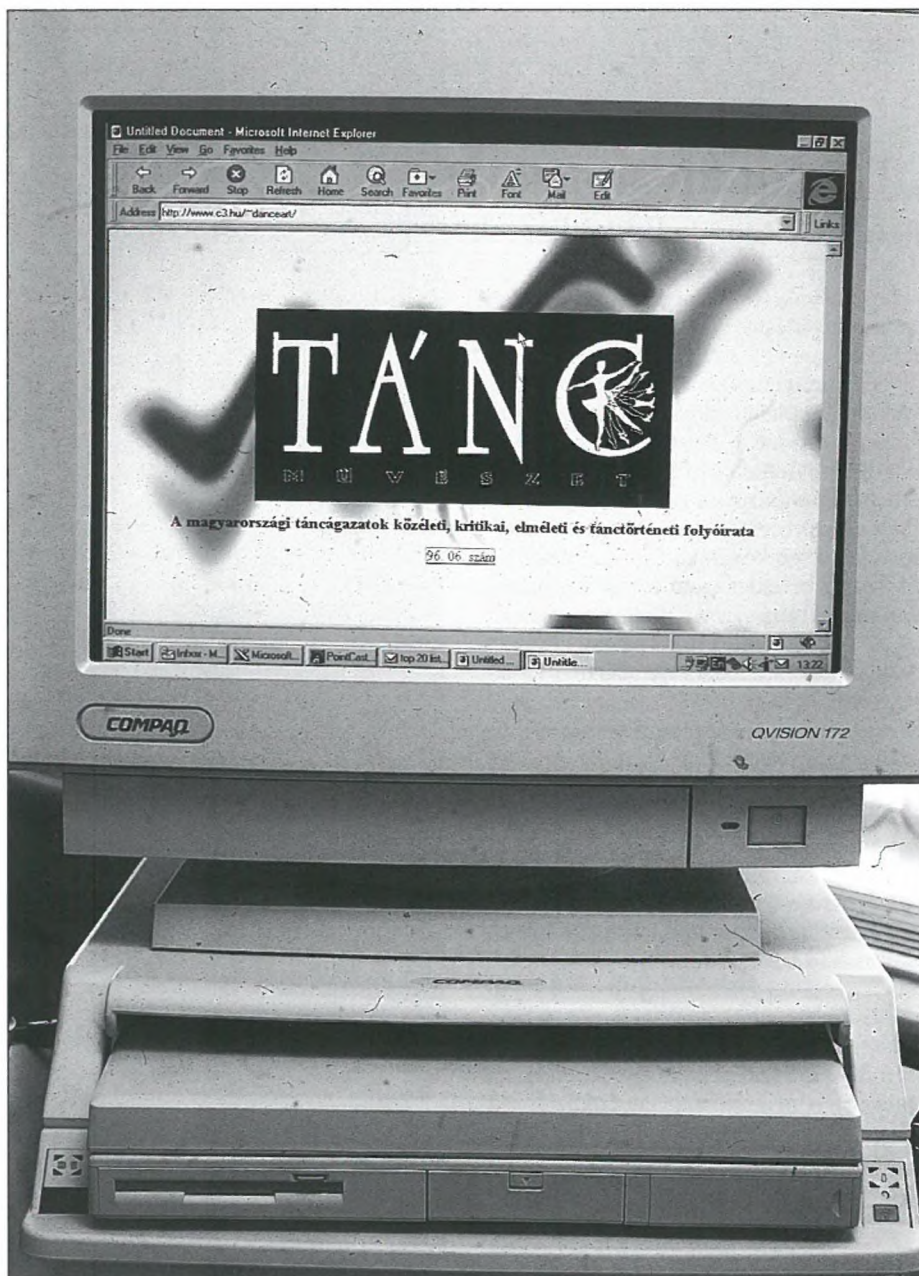
A magányos zongora
Hajléktalan férfi: Szekeres Lajos
Hajléktalan nő: Sandra Ockaji

zánk-szábos Pókasszony (Tóth Rita) dekorativitását remekül fokozza a fényjárta őserdő liánjairól leereszkedő, egzotikus Madárlányok csapata, majd a jelenetet záró, finoman erotikus pas de deux (Ottlik Márta, Issovits István). Az ifjúság édes madarai ők: ketten és mindannyian. Hamvasságukból, vad érzékiségükből a természet varázseréje árad.

E táncszám hőfokát azonban a következő: a Tigris és a Párduc akrobatikus küzdelme már nem éri el, a Majmok improvizatív hatású bolondozása pedig tovább gyengíti. A jelenet hosszúságát az utána újra megjelenő Pókasszony sem oldja; s majd csak az ismét pazar látványt keltő, árnyjátékként indított „vízibalett” képes feloldani. Ezt viszont boldogan néztük volna tovább, akár kétszer annyi ideig is...!

A *dzsungel* egyes jelenetei tehát nem váltak egyenrangúvá, miként ez egy igazi leporellónál szokás; és nem is futottak be egyenletes ívet, mint ezt a koreográfus szerkesztésmódja megtehetné volna. A *Magyar Fesztivál Balett* táncosai mindenesetre élvezettel és odaadással valósítottak meg minden, úgyszólván testükre szabott feladatot. Mozgásuk plaszticitásának fokozásához (A *dzsungel* egyes részleteiben erre különösen szükségük volna), – a napi klasszikus balettgyakorlat mellett –, sokat segíthetne a *rendszeres modern tréning*, legfőképpen az immár klasszikussá vált *Graham-technika*, amelynek elsajátítása a Táncművészeti Főiskolán elmaradt. Minél gyorsabb pótlása – az együttes modern balettnyelvezetékének kiteljesítése érdekében – most már a társulatvezető-koreográfus Markó Ivánra hárul.

Kaán Zsuzsa

A TÁNCMŰVÉSZET, az Internet és a **COMPAQ**

Nem vitás: a számítógép már évtizedek óta a táncművészetben is jelen van! Az USA-ban már a hetvenes években születtek értékes kísérletek a számítógépes koreografálás terén; a táncjelírás szakemberei ugyancsak hosszú évek óta jól tudják, mekkora segítséget is jelent a számítógép használata a tudományos elemzés, az adatrögzítés, a koreográfiai rekonstrukció szempontjából.

Korunk információáradatában egy olyan kétnyelvű szakmagazin számára, mint a TÁNCMŰVÉSZET, mindenekelőtt az elérhetőség, a hozzáférhetőség, a minél aktuálisabb tájékoztatás és tájékozódás a fontos. A cél, hogy elérjük a szakmát a világban, s hogy bennünket s a hazai táncszakmát elérje a világ!

A *Soros Alapítvány* biztosította a lehetőséget: a gyors nemzetközi levelezés, no meg a világhálón való barangolás hálózati feltételeit.

S mindez – a COMPAQ segítségével – most meg is valósult: a WINDOWS '95 programmal, a hangkártyával és CD-ROM-mal ellátott COMPAQ számítógép képernyője a TÁNCMŰVÉSZET számára igazi világablakká vált: a korszerű szerkesztőségi munka mellett a kölcsönös nemzetközi kapcsolatteremtés egyik, ma már nélkülözhetetlen eszközévé!

E-MAIL: danceart@mail.c3.hu
WEB-cím: <http://www.c3.hu/~danceart/>

(x)

„Táncot kívánnék látni...”

Ballettest Pongor Ildikó tiszteletére az Erkel Színházban

V. 19.

Egyetértünk. Mi is táncot kívántunk látni, amikor kíváncsian vártuk a Pongor Ildikó 25 éves operaházi tagságának tiszteletére rendezett balettestet. És ez a várakozás többrendbéli volt: először is új művekre irányult, melyek a balettegyüttest újszerű stílus-nyelvi-technikai feladatok elé állítják. A teljes program neves, nálunk még alig vagy épp nem ismert koreográfusok alkotásaiból kerekedett ki. S amint Harangozó Gyula balettagozató a sajtótájékoztatón (amire még visszatérünk) hangsúlyozta, az est mintegy „visszacsatolni” óhajítja társulatunkat a jelenkor nemzetközi törekvéseihez. Itt említhetjük meg azt is, amit ugyanekkor a táncosnőként rajongva tisztelt Judy Jamison, az Alvin Ailey együttes hajdani zseniális szólistája, mai igazgatója és koreográfusa mondott. Kissé szabadon fordítva: a tánc az tánc, s ez egyszerre jelenti a profi művészek számára minden táncnyelv egyidejű birtoklását. Ezért is, és nem pusztán Pongor Ildikó felkérésére adta át balettkompániáinknak egyik egyérműven modern táncban fogalmazott koreográfiáját, amelyet New Yorkban saját együttese vitt színre 1989-ben.

Harangozó szándéka és Jamison felfogása azután érvényesnek mutatkozott az egész műsor jellegére, szemléletmódjára, táncos követelményeire. Az 1995-ös „Világsztárok”-gálán egy korszerű kettősével már nálunk is bemutatkozó francia, de világszerte dolgozó Myriam Naisy két művét is betanította. A háromrészes program közepét viszont a bécsi Staatsoper balettagozató-koreográfusa: Renato Zanella alkotta, melynek stílusát ugyancsak a modern tánc körében lehet kijelölni.

Ennyi újszerűség már bőven elegendőnek ígérkezett a fokozott érdeklődés felkelésére. Igaz, ilyenkor növekszik a kockázati tényező, és ezt még tetézte, hogy az új balettestben nincs egyetlen dramatikus, sztorival rendelkező táncjáték sem, ami nálunk meglehetősen szokatlan. Az összbemutatót illetően pedig – ki tudja miért –, végül is a második előadás nyújtott előnyösebb képet.

Jamison *Elfelejtett idő* című alkotásánál célszerű mindenekelőtt a zenéről szólni. Egy bolgár asszonykórus többszólamú, különleges hangzásvilágú éneke inspirálta a koreográfust. Az ősi-népi szépséget árasztó éterikus muzsika Jamisont speciális színezetű mozgásvilág felé vezette. Mintha egy múltbasüllyedt, de ugyanakkor mégis élő,

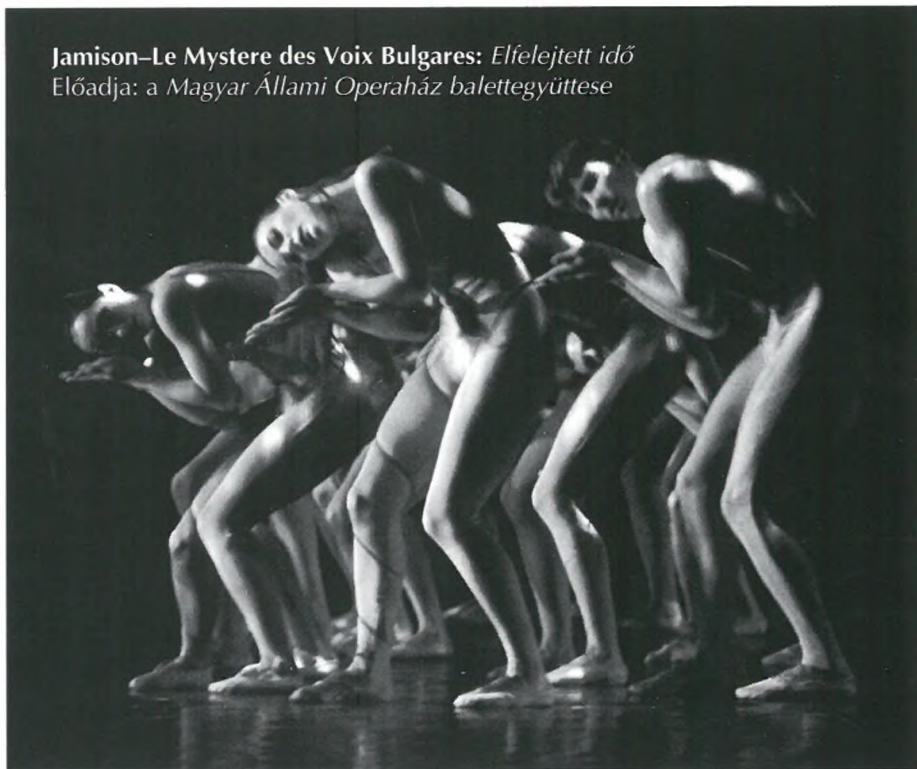
modern táncsal megformált rítusba csöppentünk volna bele, mely zene nélkül indult és zárult. Jellegét nem is annyira maguk a mozdulatképletek: a csoportos, szólisztikus méretezésű, archaikus vagy éppen animális karakterű, leleményes plasztikájú s a teret jól kiaknázó akciók sugallták, hanem a végtelen változást, a múltó idő folyamatát leképező mű egész atmoszférája.

A premierre, úgy tetszik, az előadás még nem érett be, a zenei felvétel pedig túl hangosan szólt. Igazából csak a második esten sikerült az egyszerre reális illetve spirituális légkört megidézni. Akkor nem tűnt már a kelletténél hosszabbnak a történet nélküli elvont szertartás, és szerencsére a hangerőt is csökkentették. A koreográfia olyannyira zárt szerkezetű, hogy a műsorlapon feltüntetett két egymást váltó szólistapár: Végh Krisztina és Nagyszentpéteri Miklós, illetve Kövessy Angéla és Turi Sándor kiemelése nem is túl indokolt.

Az előadói színvonal megeremtésében minden bizonnyal fontos szerepet játszott a betanító Jonathan Riseling és az asszisztense, Metzger Márta.

Az előbbi produkciót szünet nélkül követte a műsor első részében az est csúcspontja, Myriam Naisy: *Ederlezi* című ragyogó táncnégyese, két nagyszerű pár: Pongor Ildikó és ifj. Nagy Zoltán, valamint Volf Katalin és Cserta József közös, kongeniális előadásában (esetükben nem is volt második szereposztás). A hatást már az első pillanattól megalapozta a nagy húzóerejű, izgalmasan lüktető muzsika, Goran Bregovic műve, mely a cigányfolklor jellegzetes hangvétele és ritmikáját, szólisztikus, majd kórossá fokozódó énekmondját kapcsolta össze az elektronikus hangzásvilággal. Ami a koreográfia jellegét illeti, a temperamentum s a lendület utalt elsődlegesen a folklorisztikus kiindulópontonra, dominált viszont a technikailag igényes, nagyon is helytálló, olykor a párok tükörmozgásában fejlődő modern táncos formálás. Mind a négy táncművész problémátlan ott-honossággal tolmácsolta a stílust, és méltán váltotta ki a publikum tomboló tetszésnyilvánítását. Így ez a műsorszám lett a jubiláló Pongor Ildikó valódi ajándéka, abban, amit kapott – s abban is, amit a többiekkel együtt nyújthatott a közönségnek. Ha a műsorból valaminek, ennek a remekbeszabott kis műnek feltétlenül repertoáron kellene maradnia.

Jamison–Le Mystere des Voix Bulgares: Elfelejtett idő
Előadja: a Magyar Állami Operaház balettegyüttese

Fotók: Kanyó Béla

S most ajánlatos lesz a tényleges műsorrendet megbontva a harmadik részt, Naisy másik művét: *Az örökkévalóság háromszögét* mérlegelni. A koreográfusnő ezt – itt és most – egyenesen Pongor Ildikó tiszteletére készítette, Henry Mikolaj Górecki korszerű hangvétele, szaggatott lélegzetű muzsikájára. Az ősbemutató a sok dialektusú modern tánc jegyében született, és a jelenhez közelítő szándék még a szinte kötelező homokszórást is beiktatta (napjainkban az „időmúlás-homokóra”-szimbólum egyik divatos konkretizálása). Naisy a műsorismertetőben kulcsszavakat kínál a nézőknek, s emellett a jelmezek és világítási effektusok révén nyújt valami értelmező segítséget. Előnyösebb lenne azonban bármiféle jelentéskeresgéléstől eltekinteni. Nézzük a darabot annak, ami: cselekménynélküli atmoszférikus táncműnek, vissza-visszatérő szólisztikus részekkel és nagy létszámú csoportos jelenetekkel. Hogy az egész együtt milyen? Nívójában és hatásában messze elmarad az *Ederleztől*, és valószínűleg együttesünk *stíluskultúráját* szolgálja leginkább.

Ami a műsorszám szólistáinak teljesítményét illeti: *Pongor* a primabalerina aktivitásával jelenítette meg az életérzést és vonalvezetést. Partnere, a tehetséges *Jurányi Patrick* nagyon jó érzékkel illeszkedett hozzá. A második szereposztásban *Végh Krisztina* és *Nagy Tamás* gyönyörűen oldotta meg a laza mozgásokra, folyamatosságra alapozott stílus realizálását. Mindkét pár azt bizonyította, hogy így – igazán professzionális színvonalon – csakis magasan képzett balett-táncosok tudnak bármilyen nyelvezetű előadást produkálni. A betanító munkában is professzionális felkészültséggel segített mindkét Naisy-mű asszisztense, *Fajth Blanka*.

Az est középső részében *Renato Zanella: La chambre* (A szoba) című hatásos alkotását a balett mozdulatvilága erősebben szövi át. Tónusa a dél-afrikai *Kevin Volans* ritmusgazdag, érdekes és alapvetően zaklatott zenei kompozíciójával jól harmonizál. A táncmű szerint az emberek kényszerűen össze vannak zárva, kapcsolatot keresnek egymással, de nem találhatnak, és a reménytelen közegből – „a szobából” – kitörni sem tudnak. Valójában tehát ezúttal is a váltig aktuális elidegenedés, a társas magány gondolata munkál az alkotóban, de kellőképp elvonatkoztatva és szerencsére *eredendően táncban megfogalmaz-*

va. Mindezt praktikusán segíti a scenírozás, különösen az uniformizáltságot hangsúlyozó kosztümök, a nőknél az egyforma smink és hajviselet.

Tulajdonképpen jó ez a három esztenedeje született táncmű. Leginkább azért, mert arányosan szerkesztett és bőséges lehetőséget nyújt szereplőinek a sodró erejű táncolásra. Az előadás színvonalát már szinte garantálja, hogy benne az együttes sztártáncosai is közreműködnek. Egyébként mindenki szólista-igényű szerepmegoldás háru. Egyetlen nagy férfimonológ emelkedik ki csupán a homogén alaphangulatból. Ezt *ifj. Nagy Zoltán* az első szereposztásban lenyűgöző virtuozitással, egyéni variációval, mint egy lázadó kitörést interpretálja. *Kun Attila* a második eszten ugyanezt „halkabb”, magábaforduló szenvedéllyel fejezi ki, a lelkiállapothoz igazodó lazább és „puhább” táncanyaggal. A vezető magántáncosok közül *Volf Katalin*, *Végh Krisztina* és *Popova Aleszja* vett részt a két szereposztás produkciójában. Kívülük pályakezdő művészek is feladatot kaptak ebben a műsorszámban, és mindannyian kiválóan helytálltak. Köszönhető ez természetesen a betanító koreográfus és

asszisztense, a balettmester *id. Nagy Zoltán* munkájának.

Egyértelműen lehet örülni egyébként a megifjodott balettkar életteli, meglepően magasszintű teljesítményének. Nagy előrelépést jelent a bátran, találóan „előléptetett” férfiszólisták megjelenése. Eddig szinte lehetetlen megterhelés nehezedett ifj. Nagy Zoltánra, majd minden főszerep el-táncolása, méghozzá a legkülönbözőbb partnerekkel. Most már biztos segítő-váltótársának látszik Nagy Tamás, valamint a többféle szerepkörre alkalmas Cserta József. Nem kis meglepetést szerzett a Zanella-darabban „kiugró” Kun Attila, továbbá a tavaly végzett (remekül vizsgázott) Jurányi Patrick, aki alig egy évadnyi tagsága alatt előnyös alkati továbbfejlődésével és kétségtelen szólista készségével tűnt fel.

Az ifjabb férfitáncosok között megemlí-tendő még *Solti Csaba* és *Hammer Csaba* félig emberi, félig animálisra fogalmazott párosa Jamison egyfelvonásosában, valamint *Bajári Levente* és *Csonka Roland* szereplése *A szoba* című kompozícióban.

A legfiatalabb balerinák közül *Bokor Zsuzsa*, *Darvas Gabriella* és *Weisz Sára* előadói tehetségére, technikai felkészültségére és stílári érzékenységére kellett fel-figyelni. Ez a szerencsés válogatás egyben a balettvezetés és a repetitorok jó szemét, bátor felelősségvállalását dicséri, amint azt az elért eredmény bizonyítja legjobban.

Végezetül ide kívánczik még egy kis kitérő. A már emlegetett rendhagyó sajtókonferencián Myriam Naisy a színpadon hallatlanul érdekes gyakorlatot tartott a darabjaiban szereplő táncosoknak (beleértve az ünnepeket, a fáradhatatlan Pongor Ildikót is). *Tréningje ragyogóan szemléltette a modern tánc klasszikus balett irányában is kitágított alapelemeit*. Az egész testet megmozgató munka a gyomortáji központból kiindulva lazította a gerincoszlop és a csípő mozgását, de beépítette a balettes tágitásokat, attitűdöket, fouettéket, és például a karok forgássegítő lendítése mellett a klasszikus kartartások esztétikus vonalait is. Az egész „látványban” volt valami nagyon ismerős, főleg a Graham-technikára és más modern módszerekre emlékeztető alapállás, de fel lehetett fedezni sok sajátos Naisy-vonást, az óra felépítésében és rész-megoldásaiban. Éppen ez vallott a nemzetközileg elismert jeles mesternő speciális voltára.

Gelencsér Ágnes–Körtvélyes Géza

„európaS” Magyar Táncdíj

A Táncművészet szakmai díjának Sajtótájékoztatója...

A Tánc Világnapja alkalmából az idén negyedszer május 3-án, a Magyar Állami Operaházban, *Seregi László: A makrancos Kata* című balettelőadása előtt adták át ismét az „európaS” Magyar Táncdíjat.

Ez a díj – a világhírű amerikai szakfolyóirat, a DANCE MAGAZIN 1954 óta létező díjához hasonlóan – szakmai díj a magyar táncművészet s nem utolsósorban a magyar táncművészek népszerűsítése és minél szélesebb körű elismertetése érdekében.

A díjat, mely Pauer Gyula Munkácsy-díjas szobrászművész gyönyörű aranyozott bronzszobrából, valamint pénzjutalomból áll, a *Képes Európa* című hetilap támogatásával 1994 óta minden évben a Tánc Világnapja alkalmából adják át a Magyar Állami Operaházban.

A díjat minden évben hárman kaphatják: egy Magyarországon működő táncos (koreográfus) bármelyik táncágzatban, egy külföldön működő táncos (koreográfus) bármelyik táncágzatban, továbbá egy magyar professzionális táncgyűttes, amelyik méltó módon képviseli hazánk táncművészetét itthon és a nagyvilágban.

Művelődési
és Közoktatási
Minisztérium

- 1 Az április 28-iki sajtótájékoztatót a Magyar Állami Operaházban: *Seregi László* Kossuth-díjas koreográfus, a Táncművészet Alapítvány kuratóriumi tagja; *Kaán Zsuzsa* tánckritikus-főszerkesztő, a táncdíj kuratóriumi elnöke; *Pauer Gyula* Munkácsy-díjas szobrászművész, a díj alkotója; *Váczai András*, a *Képes Európa* főmunkatársa.
- 2 Két korábbi „európaS-díjas”: *Ladányi Andrea* és *Péntek Kata* sajtó szobrokat is magukkal hozták.
- 3 Ketten az idei várományosok közül: *Végh Krisztina*, a Magyar Állami Operaház szólistája és *Kiss János* balettigazgató, a *Győri Balett* képviselőjében.
- 4 Közöttük: *Szinetár Miklós* főrendező, a Magyar Állami Operaház főigazgatója, a táncdíj kuratóriumi tagja.
- 5 A sajtótájékoztató résztvevői.

A díj médiaszponzora:

MAGYAR HÍRLAP

TÖRLEY
HAGYOMÁNY ÉS MINŐSÉG 1882 ÓTA

Művészeti és
Szabaművelődési
Alapítvány

Kanyó Béla képriportja

...és IV. átadása a Magyar Állami Operaházban

A díjat rangos személyiségekből álló kuratórium ítéli oda.

Tagjai:

Esztergályos Cecília színművésznő, a Pécsi Balett egykori sztárszólísta,

Körmöczy Éva, a Képes Európa főszerkesztője,

dr. Köves Péter ügyvéd,

Pártay Lilla Kossuth-díjas balettművész-koreográfus,

Szinetár Miklós, a Magyar Állami Operaház főigazgatója,

dr. Takács István, a díj kezdeményezője,

Vásárhelyi László folklórkutató, néptánc-koreográfus.

A kuratórium elnöke:

Kaán Zsuzsa tánckritikus, a TÁNCMŰVÉSZET főszerkesztője,

a logo tervezője.

„A magyar táncművészetet itthon és külföldön egyaránt méltó módon képviselő társulat” díját 1997-ben a *Győri Balett* kapta.

„A magyarországi magyar szólista” *Végh Krisztina*, a Magyar Állami Operaház ifjú magántáncosnője.

„A külföldön működő magyar táncos-koreográfus” kategóriájában az idén a chilei *Santiago de Ballet* művészeti igazgatóját, az Amerikai Balett Színház egykori sztárját: *Nagy Ivánt* jutalmazták, aki együttese perui turnéja előtt érkezett Budapestre, hogy személyesen vehesse át a díjat.

1 *Végh Krisztina*, a Magyar Állami Operaház szólistája, mellette: a díjat átadó *dr. Köves Péter*, a díj kuratóriumi tagja: a díj főszponzora, a 92.9 Sztárrádió képviselőjében *Kaán Zsuzsa*, a díjátadás rendező háziasszonya, *Kálmán Tamás* tolmács

2 *Bombicz Barbara*, a *Győri Balett* szólistája és *Kiss János*, a *Győri Balett* igazgatója. A díjat átadta: *Balázsovics Lajos* színművész, a Művészeti és Szabaddmvelődési Alapítvány kuratóriumi tagja.

3 *Nagy Iván*, a chilei *Santiago de Ballet* igazgatója; mögötte a díj átadója: *Kahulits Andrea*, a Kurátor Alap- és Alapítványkezelő Kft. ügyvezető igazgatója.

4 A Székely Bertalan teremben: (balról jobbra): *Kahulits Andrea*, *Esztergályos Cecília*, a táncdíj kuratóriumi tagja, *Nagy Iván*, *Kaán Zsuzsa*, *Bombicz Barbara* és *dr. Takács István*, a díj kezdeményezője, a 92.9 Sztárrádió tulajdonos-ügyvezetője.

5 Az Indiai Követség képviselői és a 92.9 Sztárrádió német tulajdonosai

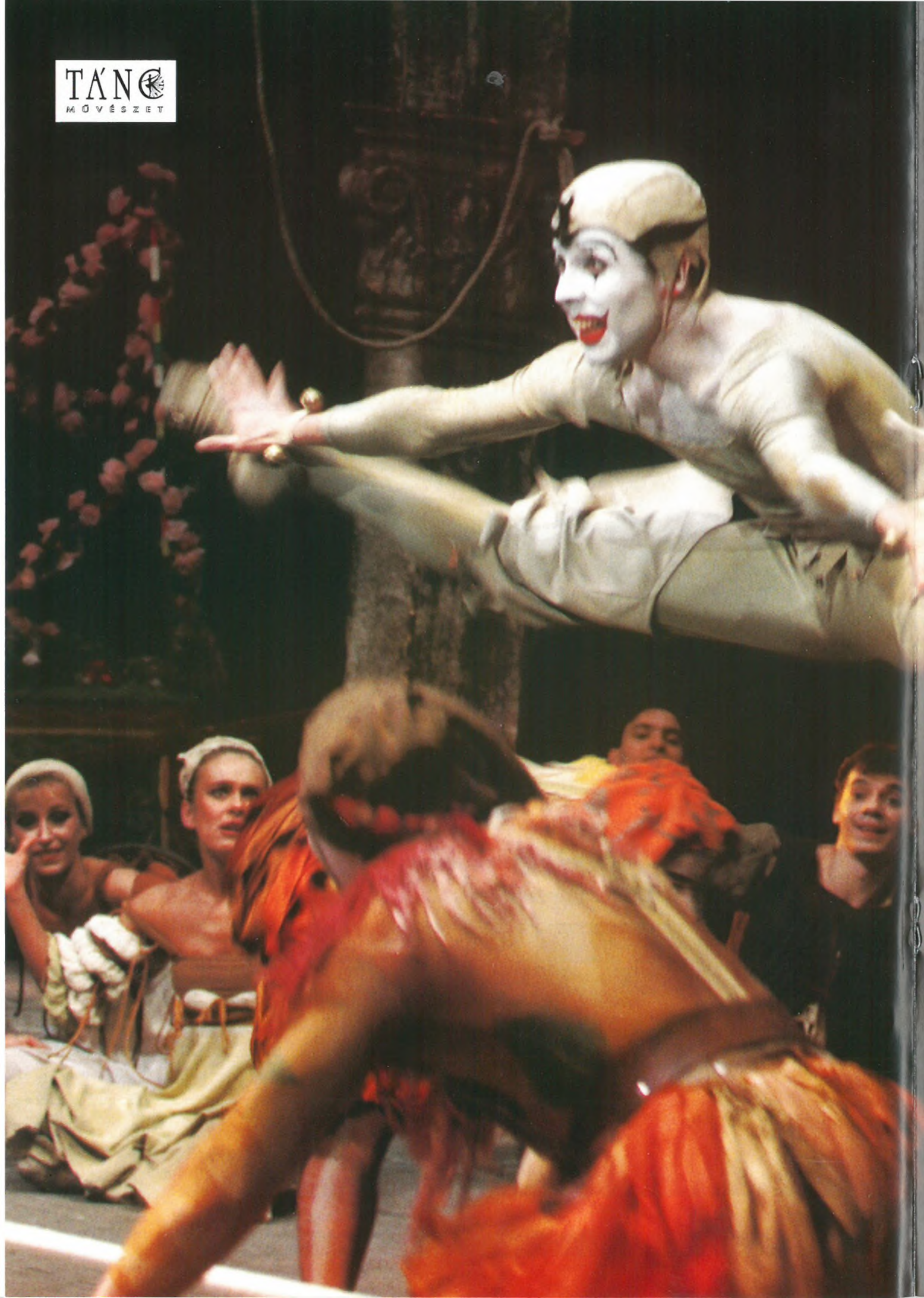

BNP-Dresdner (Hungaria) Értékpapír Rt.

A díj fő szponzora:

Seregi-Prokofjev:
Rómeó és Júlia

A bohóc: *Kováts Tibor*

Fotó: Kanyó Béla

Emlékezünk csak! Az udvari balett története – 1581-ben – *A Királyné vig balettje* című látványossággal kezdődött. Csakhogy az idő múlásával, a műfaj kikristályosodásával, a három zseniális alkotótárs együttműködésével s hozzá a király (XIV. Lajos) személyes közreműködése (s pártfogása) miatt a „*Királyné balettje*” (Ballet du Reine) elsorvadt, s már csak a „*Király balettje*” (Ballet du Roy) fejlődött.

Ám a pompás előadásoknak volt egy szépséghibájuk: álarcban, parókában és abroncsos kosárszoknyában – férfiak táncolták bennük a női szerepeket is! *Lully*, a király „partnernője” még férfi balett-társulatot is szervezett, az „erkölcs” és a tökéletes akadémiai táncmodor kedvéért.

Ennek az aránytalanságnak *Beauchamps*, a királyi balettmester vetett véget 1681-ben, amikor – *Lully* betegségét kihasználva – *A szerelem diádala* (*Le Triomphe de l'Amour*) című balettben táncosnőt szerződtetett a női főszerepre. A bájos *La Fontaine kisasszony* pedig azon nyomban meghódította a közönséget, s jelképesen – a balerina számára – a színpadot is. A Párizsi Operaház megnyitásával a balett is a nyilvános színházba került. Itt többé már nem, csak udvari magánszínházában lépett még fel a király. Az udvari balett százéves korszaka véget ért.

HURRA!!!
ELJÖTT
AZ
ÉN
IDŐM!

TEVEDESZ
DRÁGÁMI!
AZ
ÉNYEM!

V. 5.

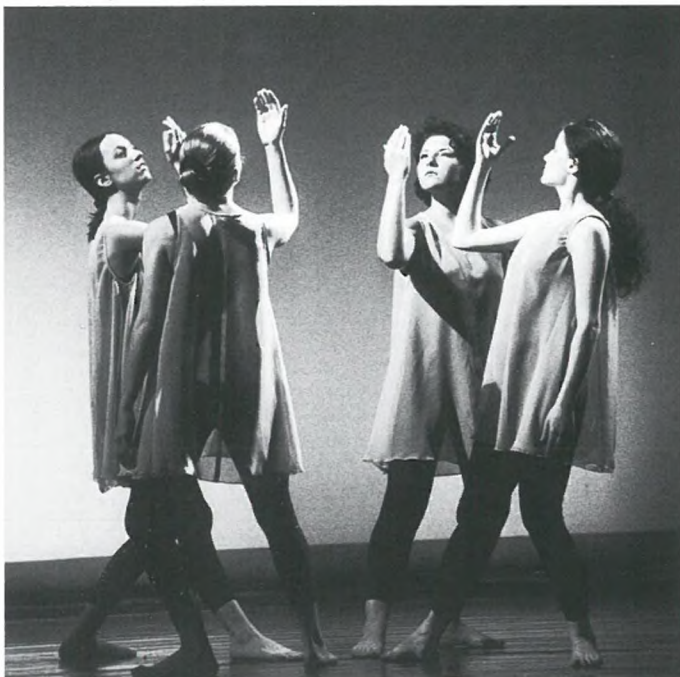
Orsovsky István legújabb műsora – *Kontrasztok III.* címmel – az 1994-ben megkezdett új utat folytatja. Akkor mutatkozott be első „Kontrasztok” című koreográfiai estjével, és azzal az új táncszínházzal, amelyet a Pécsi Orvostudományi Egyetem Egészségügyi Főiskolájának zalaegerszegi női hallgatóiból szervezett.

A műsor táncszámai – a különböző formanyelvet s a stílust illetően – 3 csoportba oszthatók. Voltak koreográfiák, melyek hangulatokat, érzelmeket fejeztek ki, plasztikus mozdulatokkal, mozdulatművészi elemekkel statikus térformálással. Láthattunk népi ihletésű, „emberközelibb” kompozíciókat, s végül derűs, felszabadultabb hangvételű és mondanivalójú, gazdagabb motivikájú, dinamikusabb, a színpadteret jobban kihasználó táncokat. A cím pedig, a „Kontrasztok”, az egyes művek közötti ellentéteket jelezte az alkotó szerint.

Az első csoportba tartozó művek közül a *Misztikus álmok* három lány közös álmának talányos világába vitte a nézőt. A mű hangulatát a táncosok háttérre vetített árnyéka még jobban kiemelte. (Egyébként ilyen hatással gyakran élt az alkotó, miként a színes színpadképekkel is.) Ehhez képest a *Samborela* csak hangulatot óhajtott kifejezni. Négy lány táncolta piros fényben a kicsit groteszk, szaggatott pózokból és motivikából felépült kompozíciót. (A címnek nincs tartalmi kapcsolata az előadott táncsal. Orsovsky ugyanis aszerint választja ki táncai zenéjét, hogy melyik milyen hangulatot kelt benne.) *Karinthy Gábor: Éjszaka* című verse ihlette és *Zalányi Gyula* színművész ihletett előadása vezette be a *Vágyódás* című kompozíciót, melyben öt lány szépen megkoreografált mozdulatai szuggesztíven fejezték ki a női lélek fájdalmát.

Egy másik költemény: *Ady Endre: Sírní, sírní, sírní* című versének előadása indította a *Lutoslavsky Adagiojára* készített táncművet, melynek külön érdekessége, hogy a téma immár ötödik feldolgozása. Ezúttal *Járomi Melinda* és *Táncos Katalin* győzött meg bennünket arról, hogy két embernek meg kellene értenie egymást, különben elvesznek...

Orsovsky – Khadja Nin: *Samborela*

Fotók: Pezzetta Umberto

Új utakon Zalaegerszegen

Az „emberközelibb” táncszámok közül a *Moreszka* stilizált *spanyol*, az *Impresszió* stilizált *cigány* motivikájával hozott új színfoltokat, sikeresen elkerülve mind az operett-stílus, mind az autentika buktatóit. Az est egyik legsikeresebb műve az 1974-ben már bemutatott *Pünkösdi rózsza*, amelyet most ugyanazok: *Derzsi Klári*, *Sebestyén István*, *Takács Mária* és *Pálfi László* adtak elő, mint a *Zalai Táncgyűttes* ősbemutatóján. A táncművészi gondolatossága ma is aktuális: két emberpár találkozik, egymásra találnak a másik párijában, de visszatérnek a sajátjukhoz, bár a másikat nem tudják feledni.

Mindezek kontrasztjaként, az utolsó csoportba sorolható a *Kapcsolatok*, melyet az egész táncra táncolt, páros egységekben, kiforgatásokkal, helycserékkel. S bár a színpadter nem mozgott, azért felfigyelhettünk a népi gyökerű motivikára és a társastáncok jól alkalmazott elemeire. *Babits Mihály Miatyánkja és Zalányi Gyula* szép szavai vezette be a műsor zárószámát, az est *siker-számát*: a *Cantata mundit*. A tánc motivikája a kreol misék mozdulatait idézte; derűt, vidámságot árasztott. A végére olyan „örömda-hangulat” alakult ki a zene, a ritmikus lépések és tapsok hatására, hogy a *közönség is bekapcsolódott!*

Négy év alatt három új műsor bemutatása elismerést érdemlő művészi teljesítmény, amely Orsovsky István tehetségét és jó szervezőképességét mutatja. Örülhet az a város, amelynek ilyen együttese is van, hiszen ezzel gazdagabb a kulturális élete. Megérdemli hát a támogatást – adminisztratív és anyagi szempontból egyaránt! Dicséret és köszönet illeti meg a sok lelkes, szép lányt, akik – kevéske idejükben fáradhatatlanul próbálnak – évente 15 előadás kedvéért, hogy majd elvigyék a táncművészet szeretetét jövő generáció tanítványaiknak.

Lehet-e ennél több értelme, s nagyobb haszna a lányok és mesztéri művészi munkájának?!

Vadasi Tibor

Orsovsky – indián kultikus zene: *Kapcsolatok*

A fantom megérkezett

A Győri Balett bemutatója

V. 17.

Vaculik-montázs: Az Operaház fantomja

A címszerepben: Pátkai Balázs

Christina: Ströck Barbara

Az Operaház fantomja körül különös helyzet alakult ki Magyarországon: a sikeres musical előadási jogára az opciót már évekként elelőtt bejelentette az akkor még létező Rock Színház társulata és a hírek szerint a Fővárosi Operett Színház is „legyeskedett” a fantom körül. Sőt, az „ötöknek” nevezett csoport úgy tervezte, hogyha az Erkel Színházból önálló opera-operett-musical színházat alakítanának, a megnyitót Webber művével teszik ünnepélyessé. A fantom bejárta Európát, csak éppen bennünket került el eddig, noha eredeti változata, a múlt századi rémregény papírkötéses kiadása egy szálíg elfogyott.

Szerzője, a párizsi bűnügyi tudósító, Gaston Leroux bizonyosan nem álmodta, hogy a furcsa figura története ilyen fantasztikus karriert jár be. A francia romantikus regények szerzői szívesen használtak földön – és emberentúli – ma X-aktákba illőknek nevezéni – elemeket. Hasonlóképpen a romantikus zeneművek programját és balettek (Giselle, A Szilfid) cselekményét is előszeretettel helyezték túlvilági szférába.

Mindezt azért szükséges előrebocsátanunk, mert a téma balett-változata a Győri Balett '97-es szenzációjának szánt bemutatója. A kétfelvonásos, egész estét betöltő táncdráma librettóját a koreográfus Libor Vaculik készítette. Vaculik – mint a műsorfüzet is megemlíti – az utóbbi időben nemcsak táncokat tervez, hanem forgatókönyveket ír és tévédarabokat is rendez, a művészi lét teljességét törekszik birtokba venni. A prágai Nemzeti Színház vezető művésze aktív szólistaként a klasszikus repertoár minden jelentős férfi főszerepét eltáncolta. A romantika világa és táncos formanyelve föltehetően közel áll hozzá, bár erről az oldaláról mélyen nem ismertük, hiszen például a Győrben bemutatott Könnyek tengerére (Mahler Gyermekgyászadalokjára) az együttes ismert arculatához igazodó modern koreográfiának mondható. Az Operaház fantomjával azonban Vaculik a hagyomány útján jár, a darab felépítése és mozdulatkészlete alig tér el az előző században alkotott művektől, legfeljebb a kettősökben az emelések némelyik pozíciójára karikírozza az akadémikus stílust. De nem gunyorosan, inkább a történet irracionálisát ábrázolva.

A sztori – Leroux eredetije – egyébként ismert, szinte közhelyes elemekből áll: reménytelen szerelem, rejtőző élet, árvaság, magány, szegénység, álarcos férfi, szenvedő, zsenge leány, szerelmes ifjú, gonosz dáma és a többi. Dumas és Jane Eyre jellegzetes irodalmi alakjaihoz hasonlatos figurák népesítik be a színpadot. Amikor a függöny felgördül, egy temető kert képe tárul föl, sejtelmes mécsények imbolyognak, akárha a Giselle második felvonását lát-

nánk. Később egyébként valóban idéznek is néhányszor a balett-ből. Leírva groteszk, megjelenítve hatásos: egy nyitott koporsóból kiszáll a halott atya, monsieur Daae egy szépen szóló hegedűt és egy ígéretet adományoz kislányának: a tánc nemtője kíséri majd életén. A következő jelenet helyszíne az Opera: Degas rajzainak és festményeinek látványát hitelesen idézi a balett-terem képe és a lányok ruhája. A felserdült Christina a társulat tagja és üdvöskéje lesz, a sztártáncosnő Charlotta nem kis bosszúságára. És persze megjelenik a fantom is, akitől egyedül a jó, a tiszta lány nem fél, aki tehát megértésével megfékezhetné a riadalmat keltő, de titkos igazságosító, olykor kegyetlen férfit. A szörnyeteg ugyanis érző, sőt érzélgős lény. A primabalerinát is előbb figyelmezteti, ám látva konokságát, rosszindulatát – végez vele: Charlotta nyakába szakad a nagycsillár. Christina pedig áldozatra készül, leköltözik a fantomhoz a színház alatti labirintusba, a felesége lesz, hogy gyerekkori pajtását, mostani szerelmét, Raoult megmentse. Ám a fantom ezt a gesztust már nem fogadja el, s eltűnik a semmiben.

A kanyargós cselekményhez Gombár Judit látványos színpadképet tervezett. A szereplőket elegáns, nagy kosztümökbe öltöztette, amelyekben azért jól mozoghattak a táncosok, Vaculik lendületes koreográfiájára. A társulat – úgy tetszett – élvezi, hogy a balettgyakorlatok fölköltöztek a színpadra, hogy másfajta közegben próbálhatja ki képességeit. Pátkai Balázst láttuk a címszerepben, Ströck Barbarát Christinaként. Mindketten illúziót keltő figurát formálnak, a klasszicizáló táncstílus a sajátjuk.

Az Operaház fantomja iránt máris érdeklődnek a külföldi producerek, ami érthető, a produkció mindent kínál a szemnek. A fülnek már kevésbé, a legkényesebb ügy a muzsika. Webberét természetesen nem kaphatták meg, ezért egy kompilációt készítettek a kor neves szerzőinek kompozícióiból. A részletek ugyan kiszolgálják a jeleneteket, de nem állnak össze szerves egységgé.

Kár, mert így az egész játék meg-megzökken: a győri fantom bi-cceg.

Albert Mária

Fotó: Kanyó Béla

Inspiráció '97

Kortárs koreográfusverseny

Az idei *Inspiráció* jobb volt, mint a tavalyi. Több szín, több változatosság, egyéniség jellemezte, s kínosan amatőr munka egy sem. Ez lehet véletlen is, ám valószínűbb, hogy a koreográfusverseny új szerkezetének köszönhető, mely szerint egy áprilisi előválogatáson kellett megfelelnie minden indulónak. A szűrőn 8 alkotás jutott át, így a két szokásos helyszínen 4–4 darabot láthattunk.

Szkéné, május 18–19. Michaela Pein, a hazánkban élő osztrák táncosnő *In Moving System* című, 10 perces darabja eredeti, jópofa ötleten alapszik. Orvosi szövegre mozog a színen két piros vírusféle, s a lufiból készült szív a szám végén el is pukkan. Két igen jó mozgású táncos, *Fóris Ildikó* és *Hargitai Ákos* teaszűrőkből és rádióantennákból tákolt csáppokkal felszerelve aprókat mozog, olajozottan, csont nélkül, humorral. A dologból azonban hiányzott az a kicsi valami, amitől Pein szándéka tényleg eljut a nézőhöz. A koreográfusnő a kísérletei elején tart, de érdemes folytatnia.

Gellén Anna, a Pécsi Művészeti Szakközépiskola növendékeire készített számot *Indulatok* címmel. Bár munkáján szakmai háttérének stílusjegyei is felfedezhetők annak ellenére, hogy az öt lányra készült etűd a drámai tartalmakra, vonzásokra-taszítódásokra épít. A lányok teljesítménye figyelemre méltó (ebből az iskolából immár évek óta feltűnően szép számban kerülnek ki olyan táncművészek, akik világszínvonalon is megállják a helyüket!). Egységesen ráhangolódtak a koreográfus stílusára, ugyanakkor egyéniségek maradtak a darab során. Gellén gondolkodó, érző elsőműves, akinek izlésvilága azonban még nem tisztult le. A valódi dicséret *Uhrík Dórát* illeti...

A szünet után *Zákány Magda* műhelyéből kikerült fiatalokat láthattunk, meglepően kiforrott előadói színvonalon. *Csabai Attila: Miféle másik lénynek?* című alkotása amolyan háromszögféle két nő és egy férfi közt (utóbbit ő maga táncolja). Arcjáték- és gesztusrendszere nem tűri jól a nézőtér közelségét, néhol direktnek, didaktikusnak hat. Nem lehet azonban eltagadni e darabtól a hallatlan dinamikát és energiát, melyet a táncosok közvetítenek, továbbá az igazán szép emeléskombinációkat s a pad, mint kellék, ötletes beépítését a játékba. Kár, hogy a lányok jelmezei nem szerencsések: a látvány zavarja az egyébként pozitív összképet.

Az est utolsó számát *Nemes Zsófi* készítette. Színes, humoros, ugyanakkor lírai; jólesik nézni, igazi közönségszám. *Pad* itt is van (a darab címe is az), ám vannak lombos fák közül kötélben leereszkedő alakok is; valami mindig történik az öt figurával, akik egytől egyig jól kitalált, egyéni karakterek, a Vigszínház táncművészei előadásában. Nemes a legjobb táncos köztük, ám rendezőként is biztos kézzel tartja kézben e heterogén csapatot. Húsz perc felhőtlen szórakozás, – többet ez a darab nem akart, nem is adott, de azt tökéletesen, nagy-szerű lezárásaként az estnek.

MU Színház, május 21–22. Lelkesítő a tény, hogy idén már másodszor vesznek részt a versenyen „profik” táncosok: tavaly a *Szegedi Kortárs Balett*, idén a *Győri Balett* művészei kapcsolódtak a kísérleti munkák és szemléjéhez. Például *William Fomin*, aki ugyan nem először koreografál: *A szél* című munkája azonban az első, mellyel ebben a közegben jelentkezik. Stílusán érződik *Robert North* hatása, akivel a Győri Balett többször is dolgozott együtt, s e hatásnak megfelelően nem kíméli táncosait: zsúfoltan peregnék a mozgulatsorok, a spanyol dallamra inuuskadtaig táncol a győri csapat 5 lelkes, tehetséges művésze. (Külön kiemelés érdemel *Pintér Tímea*, aki az évek során egészen rendkívüli egyéniséggé fejlődött, – mellest ő is a „pécsi iskola” produktuma!) A baj csak akkor van, ha lassul az áradat: ilyenkor ugyanis belépnek a klisék, a klasszikus balett rosszul alkalmazott pantomimikus gesztusai s jókora adag művi pátosz. Ha az egyébként jó arányérzékű Fomin ezektől szabadulni tudna, a művészt a jó koreográfusok között tarthatnánk számon.

Papp Tímea a pécsi iskola után a hollandiai Rotterdam akadémiáján tanult éveikig, ahonnan tavaly jött haza az alma materbe tanítani

(sajnos idén elszereződik a művészeti iskolától). *Krausz Alíz* számára készített szólót („Na most ki kívül van?” címen), melyről bennfentesek tudni vélik, improvizációs munkára épült. Ezt a darab megtekintésekor még nem tudtam, nem is baj, hiszen a szám rögtönzés hatását egy percig sem kelti. Felépített párbeszédnek tűnik táncos és basszusgitáros között (*Kégl András* a színpad bal felén játszik), igaz, veszítve néha tempóból és intenzitásból, melyre valóban lehet magyarázat az improvizáció. *Krausz Alíz* 3 éve végzett Pécsen *Uhrík Dóra* növendékeként. Már rég hivatásos együttesnél kellene táncolnia: mozgása kiértelt, precíz, ugyanakkor dekoratív jelenség erős kisugárzással; az est egyik felfedezése.

Papp Tímea műve így nehezen értékelhető, hisz nehéz megállapítani, hogy valójában „ki mennyi” belőle.

Szabó Réka, egyetemi tanári munkája mellett, évek óta kapcsolódik a különböző táncprodukciókhoz és projektekhez, hiszen hívják, mint jó táncost. Nos, a sokféle impulzus, a feltöltődés most először összegződik nála saját természetű munkában, mégpedig nem is akárhogyan. *Szabó Réka Szonátája joggal nyerte el a legjobb koreográfusnak járó díjat*, – pedig még csak nem is igen törte kerébe táncosait: *Kulcsár Enikőt*, *Mészöly Andreát* s *jómagát*. Nem nehéz itt semmi és ez a jó: a kellemes, tiszta arányok, ahol minden a helyén van – élő zene, diavetítés, pantomim, éneklés. Minden eszközzel csak odáig megy, ameddig bírja minőséggel, semmi sincs erőltetve, hajánál fogva előrangtva. Elsőművesnél ritka ez a visszafogottság, s hozzá máris az érett dramaturgiai és scenikai megoldások...

Az utolsó darabot a Talentum iskola 2 növendéke, *Zambriczky Ádám* és *Sárkány Zsolt* készítette és táncolta *Rózsavölgyi Zsuzsával*, a Budapest Tánciskola növendékével. Az *Exit* magán hordozta egyfelől az éretlenség jegyeit, más oldalról viszont épp meglepő érettségről tett bizonyosságot. Előbbi a melodramatikus háromszög-történet előadásmódjában, szerkezetében, utóbbi a mozgáskombinációk szép végrehajtásában nyilvánult meg. A koreográfia főként a fiatalok kontakt-tánc ismeretéből merít, azok jól ismert elemeit fűzve ügyesen, hibátlanul. Csak az a kár, hogy a témát nem sikerült az előadók korához jobban illő megfogalmazásban ábrázolni.

Az Inspiráció '97 nyertesei:

Koreográfusi díj: Szabó Réka (a Soros Alapítvány 200 000 Ft-os, csak új darabra fordítható jutalma).

Táncos díjak: 1. Sándor Zoltán (*Győri Balett*; ingyenes részvétel a *Berlini Tanzwerkstatt* kurzuson); 2. Csabai Attila (*Zákány Műhely*, 1 hónapos *New York-i ösztöndíj*).

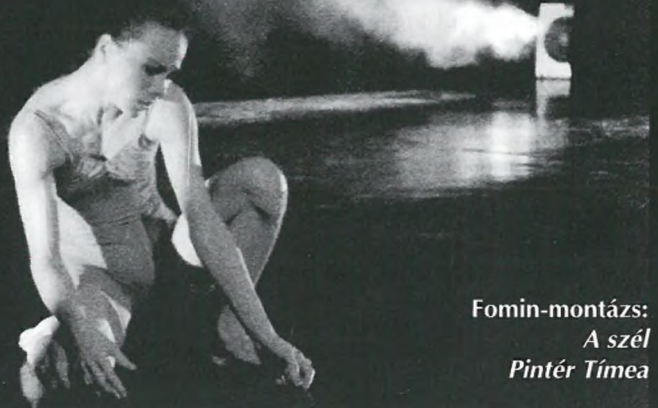
Közönségsvavazatok: 1. *A legjobb előadás a Szkénében:*

Csabai Attila: „Miféle másik lénynek?”

2. *A legjobb előadás a MU-ban:*

Szabó Réka: *Szonáta*.

Lőrinc Katalin

Fomin-montázs:
A szél
Pintér Tímea

Pongor Ildikó jutalomjátéka

Pártay–Csajkovszkij: *Anna Karenina*

Mindenekelőtt Pongor Ildikóról kell szólni, aki a május 22-i előadáson ünnepelte operaházi tagságának 25 éves jubileumát. Pongor Ildikó több szempontból is egyedülálló jelenség. Életét a táncművészet töltötte ki gyermekkora óta, és emellett mégis teljes, harmonikus hétköznapi létformát alakított ki maga körül. Így például minden bizonnyal ő a világ egyetlen primabalerinája, aki civilben háromgyermekes családanya, s hihetetlen energiával mindhárom kislánya születése után képes volt hamarosan visszanyerni eredeti kondícióját. Ezt persze legendás szorgalma mellett veleszületett pompás adottságai tették lehetővé. Többen emlékezhetnek rá, még kezdő növendék volt, amikor első mesternője, Nádasi Marcella mesternő mindenfelé hangoztatta: „Úgy vigyázzatok Ildikóra, mint a szemetek világára, mert ilyen fizikai adottságokkal rendelkező gyerekekkel még nemigen találkoztam.” A sokat tapasztalt, feledhetetlen Marcella szentenciája nem maradt pusztába kiáltott szó. Ildikó általános figyelem közepette igazi nagy balerinává nőtte ki magát. Bejárva az egész világot, mindenhol sikert aratott, s megkapott idehaza is minden lehetséges kitüntetést. És megkapott még valamit: a legtöbbet talán, amit egy művész elérhet – pályatársainak és közönségének tartós, elismerő szeretetét. Széles repertoárjából ezúttal jutalomjátékként – szerencsésen – azt a darabot választotta, az *Anna Kareninát*, melyben *csúcsformáját* mutathatta fel.

Pártay Lillának ez a háromfelvonásos nagybalettje kezdettől fogva megragadta nézői szívét-lelkét, de a premier óta eltelt öt év alatt (bár érdemtelenül ritkán került színre) olyan káprázatosra teljesedett ki, hogy jó néhány elismert külföldi táncalkotó-nagyság művével is felvehetné a versenyt. Hogy manapság, a szinte mindenfélére kiterjedő harsányság idején még mélyebb hatást gyakorol, az talán azért is van, mert oly' éterien finomszövésű, halkszavúan poétikus és mélységesen ember-séges. Táncmatériája neoklasszikus, látványi szférája jórész szürreális.

Emlékezzünk vissza, miről is szól Pár-

tay darabja: természetesen ugyanarról a konvenciók béklyójába kötött társadalomról, mint a Tolsztoj-regény. De a balett dramaturgia és eszköztár lehetőségei szerint átfórállva emelkedik ki az egyes alakok személyes drámája. Mindenki saját szomorúságának énekesé lesz... A mű *szólisztikus táncai* történetét és érzelmét

érezkeltenek, úgy hiszem, még a szavaknál is érzékletesebben.

Pongor Ildikó *Annája* is kezdettől fogva illékonyan enervált. Megjelenése és finoman ívelő táncstílusa, teljes sugárzó kifejezőereje láttatja a boldogtalan házasságban élő, szorongó fiatalasszony portréját. Cselekedeteiben viszi magával a sors ke-

Pártay–Csajkovszkij: *Anna Karenina*
A címszerepben: Pongor Ildikó
Fotó: Papp Dezső

Pártay–Csajkovszkij: Anna Karenina

Anna: Pongor Ildikó

Karenin: Jezerniczky Sándor

Fotó: Papp Dezső

ze, kitérni előle nem tud, s tán nem is akar.

A hódító Vronszkij gróf főszerepében ifj. Nagy Zoltán annak ellenére formált hiteles és technikailag is virtuóz alakot, hogy egy fárasztó évad és egy nehéz új szerep próbái közben lépett fel. Nagyon jól illett szép ifjú katoná-figurája Pongor Ildikó gyönyörű, tartózkodó Annájához. Mindkettőjüket áramütésszerűen lepte meg a szerelem, mégis Vronszkij volt az aktívabb, sorsot kihívó fél mindvégig, s Anna az önfeladó-szenvedő alany. Ifj. Nagy szerepének színskálája tág. A délceg katonától a szerelemben lángoló férfi érzelmein át eljut a társasági dáridók után vágyó, Annát gyakran magára hagyó vívő-tempóig. Sőt, a meggondolatlan durvaságig is. – A táncos eszközökkel együttműködő színészi játékkal valósította meg a komplex művészi feladat minden rezdülését.

Kittyt ezen az előadáson Volf Katalin alakította, egyéniségéből fakadó szép pasztell-színekkel, és ezt szerepe is lehetővé tette. Ebben a tónusban volt reménykedő szerelmes menyasszonyjelöltje a

nagyvilági Vronszkijnak, majd megbékélt, elégedett felesége a vidéki Levinnek.

Levin szerepét Nagy Tamás szépen végigtáncolta. Stílusa hajlékony, elegánsan illúziót keltő és látványosan virtuóz is. Érzelmi világa azonban még mindig (vagy ismét?) moccanatlan.

Valamiért – talán mert minden előadásnak lelke van –, nem tűnt eléggé magával ragadónak a régebben gyönyörűséges Anna–Dolly kettős (Pongor–Kövessy Angéla). A két keserű sorsra jutott sógornőbarátnő nem tudta egymásnak őszintén feltárni aggodalmait, s vigaszra sem talált. Nagyon tetszett viszont most is, vagy még jobban, mint régen Jezerniczky Sándor szikár, arisztokratikus Kareninje. (Tág jéteivel, röppenő tour en l'air-jével egyszerű táncos produkciót is nyújtott.) Úgy tűnik, manapság ő a szerep egyetlen hiteles interpretálója. Szép alakítást láthatunk még Lencsés Évától, a Karenin házában élő nevelőnő, a gazdjába reménytelenül szerelmes Lidia grófnő szerepében. És óriási sikert aratott Solti Csaba a technikai bravúrokra építő, Annát a végzetbe csábító Sors–Halál-figurájával.

A darab epilógusa: a vonat alá ugró Anna leejtett köntösét körülvevő szimbolikus temetési jelenet szívszorítóan szépre sikerült. Az amúgyis párját ritkító előadás végén a tapsvihar is csak a valósághoz visszatérő egy-két lélegzetvételnyi szünet után törhetett ki.

Meg kell még emlékezni a balettkar produkciójáról. Megerőltető, nagy feladatot teljesítettek, még ha nem is mindig kiegyenlítően. Hangulata azonban az egy báli katonatánc kivételével, mindegyik képnek volt. Közülük az orosz és az olasz pedig rendkívül temperamentumosan és esztétikusan hatott. Szólistáit érdemük miatt név szerint is megemlíteném, így Balogh Bélát, Kun Attilát, Turi Sándort, Csonka Rolandot, Radványi Attilát illetve Gál Gabriellát és Soós Erikát.

Az előadás balettmestere: Metzger Márta, asszisztense: Sárközi Gyula, karmestere Jármay Gyula volt. Mindhárman feltétlenül megérdemlik kitűnő, nagy odafigyelést igénylő munkájuk dicsérető visszaigazolását.

Gelencsér Ágnes

A Tisza, a Themze vagy a Hudson folyó partjáról?

A zárójel indokolt: a „kortárs” jelszó csak alig négy év óta fémjelzi a Tisza-parti társulat profilt és stílust meghatározó tánctechnikáját. A társulat első korszaka *Imre Zoltán* művészeti vezető alkotói periódusával 1993-ban lezárult, miközben épp ő volt az, aki „befogadó” társulatépítő koncepciójával – szinte kezdettől fogva – nyugati vendégkoreográfusokkal és mesterekkel igyekezett csillapítani lelkes és mindegyre a „New Dance” iránt áhító csapat táncszomját.

És ahogy már annyiszor előfordult a tánc történetben is: a mestert túlnőtte a tanítvány. *Jurónics Tamásról* van szó, aki kezdettől fogva tagja, 1991-től szólistája volt a Szegedi Balett társulatának, s aki épp Imre Zoltán koreográfusi irányítása alatt kezdte bontogatni saját alkotói szárnyait, 1994-ben azután Pataki András kollégájával közösen átvette a társulat művészeti irányítását és egy személyben felvállalta egy új, saját repertoár megteremtését. Nos, Jurónics napjainkra igazi alkotógyéniséggé nőtte ki magát. Táncosait ugyancsak sikerült sokoldalú színész-táncosokká nevelnie. Az egész mai társulat képes arra, hogy tökéletes profizmussal valósítsa meg a Limon-technika és a kontakt tánc szintézisének csavart zuhanásait és folyamatos ütközéseit, tekeredéseit és repüléseit, a testek egymást segítő s egymás ellen ható elmozdulásait, a *kortárs tánc* mozdulatkészletét. Képes arra, hogy a technikai profizmuson túl mindenféle „elit”, „magasművészi” finnyáskodás nélkül felvállalja teste esetleges aránytalanságait; hogy magára szórjon homokot, kavicsot és sódert; hogy tocsogjon, hemperegjen, ám ha kell, ugorjon vagy forogjon is a színpadon igazi vízben, sárban és lucokban, hogy – és most jön a lényeg –, mindezen igen-igen szélsőséges eszköz használata közben és által tökéle-

Tízéves a Szegedi (Kortárs) Balett

tesen tolmácsolja a koreográfus gondolatait.

Ezek a gondolatok pedig meglehetősen változatosak, s bár különböző mélységűek (Juronics ötlettára az abszurdtól a filozofikusán elvontig, a humorostól a tragikusig – több szinten pásztáz), fontos, hogy korunk ifjúságának szinte kitapintható problémáit viszik a színpadra. Szólnak a társkeresés kétségeibe taszító, emésztő kínjairól; a magány lelki görcseiről és félelmeiről; a hűség és hűtlenség örök ambivalenciájáról (*Sárember*). Szólnak a barátság agresszivitásáról és a megtalált (vagy legalábbis annak vélt) szerelem gondúzó csodájáról (*Trió*); a férfiönzés s a nő kiszolgáltatottság évezredes, de ma is ismert, lélekölő hatásáról (*Vakság*). Elgondolkoznak és elgondolkodtatnak a közösség építő s pusztító erejéről, az egyéni és csoportérdekellentmondásairól, a felelősségvállalás mechanizmusáról, félelemről, gyávaságról és közönyről; az áldozati lét transzcendenciájáról (*Tavasznép*). És végül – az önironia egészséges tisztítótüze, bocsánat, vize helyett – a *Homo ludens* esetében végre minden valódi víz nélkül, ám a koreográfusi humor annál bőségebb zuhatagában – egy mai grundon a nagyvárosok fiatalságának legjellegzetesebb típusait és „életfilozófiáit” is felvonultatja.

Ezzel az öt, rövidebb-hosszabb egyfelvonásossal ünnepelte az alapítása óta eltelt egy, és mai művészi arculatának tényleges megszületése óta eltelt fél évtizedet a Szegedi Kortárs Balett. Az a magyar professzionális társulat, amelyik nemzetközi színvonalon birtokolja immár a kortárs tánc komplex fortélyait, és élvezetesen használja ki és fel annak kifejezési lehetőségeit. Még nem baj, de már tény: hogy eközben kezdi elveszíteni sajátosan magyar karakterét...

Kaán Zsuzsa

Juronics-montázs:
Homo ludens

Fotók: Papp Dezső

Bemutakoznak a Magyar Táncművészeti Főiskola végzős növendékei

Találkozunk a június 29-ki
vizsgakoncerten,
a Magyar Állami Operaházban!

Barna Andrea – Az itt eltöltött tartalmas, szép évek után *nehéz* az elválás! Kilencedik éve dolgozom együtt évfolyamtársaimmal, a mindennapok nehéz munkája összekovácsolt minket. Kétféle mesterek kezei alatt dolgozhattam, amit soha nem fogok elfelejteni. Szerződéseim külföldre szólt, bár ez nagy kihívás! Remélem, sikerül majd ott kamatoztatnom az itt megszerzett tudást.

Melinda Bower (USA) – Én csak ebben az évben (1996/97) kerültem az évfolyamba. Voltak nyelvi nehézségeim, de sokan segítettek ebben. Jó volt megismerkedni az orosz Vaganova-stílussal, mert otthon, Észak-Karolinában nem igazán akadt erre lehetőségem.

Jeneses Andrea – Nemcsak a szakmát: a balett lépéseit, az előadásmódot tanultam itt, hanem azt is, hogyan győzzem le önmagamot a nehéz helyzetekben, főleg az utolsó éveken. Korán kellett tudatosan gondolkodni, és remélem, hogy ez a pályámon – amit az Operaházban fogok megkezdni – mindig a segítségemre lesz.

Kozmér Alexandra – Az Újpesti Dózsa tornaegyesületében tanítottak meg az első balettlépésekre. A Balettintézet előkészítő tagozatán, Ángyássi Erzsébet mesternő, majd a főiskolai évek alatt Szőnyi Nóra, Bérczes Mária, Boross Erzsébet, Kún Zsuzsa, Havas Ferenc és Dózsa Imre olyan tudást, annyi értékes tapasztalatot és lehetőséget adott nekem, amely által kinyílt számomra a világ: rangos hazai és nemzetközi versenyeken vehettem részt, s nem is sikertelenül. Ez a pálya teljes embert kíván; de úgy érzem, a Magyar Állami Operaház színpada s közönségének tapsa mindenért kárpótolni fog.

Piringer Patrícia – A tánc szeretete volt az, ami éveken keresztül erőt adott nekem, hogy az iskolát elvégezzem. Úgy érzem, mindenre felkészítettek, ami az élethez szükséges lehet. Nemcsak szakmai téren, hanem a főiskolai órákon is. De a legtöbbet talán mégis az itt töltött évek alatt kialakult baráti kapcsolatok jelentik számomra.

Szilágyi Marika – Amikor idekerültem, még túl fiatal voltam ahhoz, hogy felfogjam, mi is áll előttem. De nem bántam meg, mert az itt töltött évek alatt nagyon sok érdekes emberrel ismerkedtem meg, és rengeteget dolgoztam velük. Az évvégi vizsgakoncert után nekem kell megküzdennem a társulatokhoz való bekerülésért, és remélem, sikerülni is fog.

Tayo Miyahara – Japánból jöttem, ott kezdtem a táncot, de már 1992-től tanulok ebben az iskolában. Az első két évben a külföldi osztályban dolgoztam, és azután kerültem magyar osztályba. A vizsgakoncert után visszatérek Japánba, és talán ott kezdek el táncolni egy modern együttesben. De most szomorú az elválás. Nagyon fog hiányozni Magyarországot.

Arató Balázs – „Minden nagyon szép, minden nagyon jó, mindezzel meg vagyok elégedve.”

Buczkó Martin – A főiskola „védőszárnyai alatt” eltöltött sok év után most, a vizsgakoncert előtt döböntem rá arra, hogy hamarosan „a magam ura leszek”, a felnőtt élet minden felelősségével... De várakozással és bizakodva nézek a jövőbe, s ezért elsősorban mesteremnek, *Koren Tamás*nak tartozom köszönettel. Remélem, sikerül majd helytállónom pályám legelső állomásán: Chilében, a *Nagy Iván* vezette *Santiago de Ballet* társulatában, ahol évfolyamtársnómmal: *Barna Andreával* már július elején megkezdjük a munkát...

Katona Árpád – Az Operaház előző balettigazgatója, volt mesterem: *Szakály György* jóvoltából már évekkal ezelőtt a balett-együttes ösztöndíjasa lettem. *Seregi László* koreográfusnak köszönhetően több csodálatos előadásban szerepelhettem. Természetesen nagy örömmel fogadtam el *Haragóczy Gyula* balettigazgató szerződési ajánlatát: igyekezni fogok, hogy a Magyar Állami Operaház balett-együttesének – friss diplomásként – immár teljes értékű tagja legyek.

Lukács András – Remélem, hogy ezen a rövid pályán, amilyen a táncosoké, nem ér komolyabb sérülés, és szerencsésen találkozhatok azokkal a szerepekkel, amelyeket szeretnék eltáncolni. Mestereink sokat dolgoztak velünk és értünk, főleg *Kováts Tibort* szeretném kiemelni, akinek, úgy érzem, a legtöbbet köszönhetem. Jövőre még egy tanulóév vár rám, Londonban egy balettkisiskolában, de azt hiszem, nekünk a tanulás egész életünkben „kötelező” feladat.

Papp Attila – 1988-ban vettem fel az intézménybe, majd ahogy a felsőbb évfolyamokba kerültem, szerepelhettem az Operaház repertoárarabjaiban. Sokat tanultam mestereimtől, és hogy tudásomat tovább gyarapítsam, Angliában folytatnom tanulmányaimat.

Nichita Sebastian (Románia) – Kolozsvártól születtem, ott kezdtem a balett-tanulást. 16 évesen kerültem Budapestre, Pécsre végeztem el a Művészeti Szakközépiskolát, és onnan vettem fel a MTF 8. évfolyamába. Úgy érzem, nagyon szerencsés vagyok, és sokat fejlődtem. Ezért köszönöm mestereimnek a bizalmat ezúton is.

Firat Özsoy (Törökország) – Mivel fiatalon – 14 évesen – kerültem el otthonról, gyorsan meg kellett tanulnom felnőtt fejjel gondolkodni, hogy egy idegen országban megálljam a helyem. Ez nem volt könnyű sem nyelvekben, sem anyagiakban. S hogy mégis sikerült, az az akaratomnak, a kitartásomnak és Édesanyámnak köszönhető, mert tőle kaptam a legtöbb segítséget. Ami a legfontosabb: szeretetben, és ami manapság nem elhanyagolható: anyagiakban is.

Évfolyamvezető balettmester: Kún Zsuzsa, Kossuth-díjas érdemes művész

Évfolyamvezető balettmester: Koren Tamás docens, a Magyar Köztársasági Arany Érdemkereszt birtokosa

Maja '96

Nemzetközi balettverseny Szentpétervárott

Mára már bizonyossá vált, hogy az 1994-ben először megrendezett Nemzetközi Balettverseny nem epizódja, hanem állandó komponense az orosz és nemzetközi táncéletnek. Igaz, 1996 elején úgy tűnt, hogy a már egyébként is meglévő bizonytalansági tényezők – az oroszországi általános helyzet zűrzavara, a bőkezű állami támogatás hiánya stb. – és főleg az elnökválasztás kimenetelére várakozó szponzorok passzivitása miatt kérdésessé válik a verseny megrendezése.

De nem olyan fából faragták Maja Pliszceckáját, aki bármilyen nehézségek láttán is lemondana elképzeléseiről. Ezt már megtapasztalhatták a politikusok, a kollégák és a balettrajongók korábban, amikor a Nagy Színház táncosnőjeként – balettművészi, koreográfusi, s hozzá kérelmlen küzdőszellemének erejeit megcsillogtatva –, alkotótársával: Rogyion Scsedrinnel színpadra vitte az *Anna Karenina*, a *Sirály* vagy *Kutyás hölgy* című baletteket.

Most is elérte, hogy édes gyermeke, a balettverseny – 1996. december 10–15 között immár másodsorban – nemcsak a fiatal táncosok és koreográfusok szárnypróbálgatásainak adjon teret és keretet, hanem el is indítsa őket országokon átívelő röppályájukon. S ebben hathatós segítséget kapott az Orosz Föderáció Kulturális Minisztériumától, Moszkva és Szentpétervár vezetőitől, a ROSZINTERFESZT-től (Fesztiválszervező iroda) és az INKOMBANK-tól. Azonban augusztus helyett így is csak a sokkal előnytelenebb december havában kerülhetett sor a versenyre.

Oroszországból a Mariinszkij Színház és a Nagy Színház – más együttesek mellett – nemcsak táncosait küldte el, de *színpadát* is a verseny utáni Gála-koncert rendelkezésére bocsátotta. De táncosok és koreográfusok vállalták megmértetésüket az USA-ból, Ausztráliából, Koreából, Ukrajnából, Spanyolországból, Csehországból és Finnországból is...

Maja Pliszceckaja – bár túl van a hetedik x-en –, nem lenne az, aki, ha megelégedne annyival, hogy a balettverseny a nevét viselje, és ő díszpintyként a zsűrielnök asztalánál feszítsen. Ehelyett *a maga sajátos programját* állította a versenyzők elé. Ezáltal megvalósítva – főleg a verseny második, „Pliszceckaja” fordulóján – azon régi törekvését, hogy kitörjön a klasszikus repertoár keretei közül, és egyben új koreográfusokat is felfedezzen. Míg az első fordulón bármilyen klasszikus és modern kompozíciót, a harmadikban egy pas de deux-t vagy két, más-más stílusú variációt táncolhattak el a résztvevők, addig a második fordulón a versenyzőknek 1993-nál nem régebbi kompozíciókat, illetve *Rogyion Scsedrin*: *Anna Karenina* című balettjének zenei részletére készült új koreográfiát kellett 15 percnyi időtartamban bemutatniuk.

Így a „Maja '96” Balettverseny sajátosságát épp a II. forduló adta. S egyáltalán: a „Majá”-k

bizonyos mértékig arra hivatottak, hogy feltámasszák a Nagy Színházban régebben bemutatott Scsedrin–Pliszceckaja baletteket. Az előző versenyhez képest – amikor a *Carmenre* új koreográfiát kellett bemutatni – a mostani feladat, a „Fantázia az Anna Karenina témára” – sokkal nehezebb volt. Nem is mindenki tudott megbirkózni vele.

A zsűri és a kritikusok mind a koreográfia, mind a megjelenítés szempontjából értékelték *Anna monológját* (koreográfus Adrian Fagyjev, táncolta Anasztaszija Jacenko), *Anna alakjának* felvázolását Je-Na Kang koreai táncosnő előadásában, a *Karenin az ügerton* című jelenetet (koreográfus V. Barikin, táncolta Dmitrij Gudanov), *Anna és Vronszkij kettősét* (koreográfus G. Collins, táncolta – Dian Weir és Julian – Brett Lancshire), a *Júdás utolsó napját*, amely a cselekménytől eltérően, de a regény egyik főtémáját: a megtorlást váró lelkiismeretet mutatta be allegorikus formában (koreográfus Nyikolaj Androszov, táncolta Olga Pavlova és Ilja Kuznyecov). A legérdekesebbnek ítélték a *Postscriptum*-ot, amely a regény epilógusával – Vronszkij a háborúba megy – asszociált (koreográfus Jurij Petuhov, táncolta Vjacseszlav Szamodurov).

Noha a zsűri a Grand Prix-t a „legjobb művészi megjelenítésért” nem adta ki, a mostani verseny elsősorban a férfiaké volt – Vjacseszlav Szamodurov, Danyila Korszuncev és Igor Yerba egyöntetű elismerést vívott ki. A nők között Olga Pavlova és Anasztaszija Jacenko vitte el a pálmát, míg a női III. díj szintén kiadatlan maradt.

„Bronzban és életben”:
Maja Pliszceckaja a ki nem adott
Grand Prix-vel –
„Mégis én vagyok a szebb!”

A „Maja '96” Nemzetközi Balettverseny díjazottjai:

Férfiak:

- I. díj, aranyérem – **Vjacseszlav Szamodurov** (Szentpétervári Mariinszkij Színház/Kirov Balett)
- II. díj, ezüstérem – **Danyila Korszuncev** (a N. Kaszatkina és V. Vasziljov vezette Moszkvai Klasszikus Balett)
– **Igor Yerba** (Spanyolország, Víctor Ullate társulata)
- III. díj, bronzérem – **Andrej Ivanov** (Szentpétervári A. Makarov vezette Balett Együttes)

Nők:

- I. díj, aranyérem – **Olga Pavlova** (Birodalmi Orosz Balett G. Tranda vezetésével)
- II. díj, ezüstérem – **Anasztaszija Jacenko** (Nagy Színház)

A legjobb koreográfiáért járó díj:

- **Natali Weir** (Ausztrália)
- **Nyikolaj Androszov** (Moszkva)
- **Jurij Petuhov** (Szentpétervár)

„Minden jó, ha a vége jó” – tartja a mondás. Ez érvényes a „Maja '96” II. Nemzetközi Balettversenyre is. A Szentpétervári Mariinszkij Színházban megtartott sikeres gála-koncerten a győztesek, az előző verseny nyertesei és a „káp-rázatos” (az egyik moszkvai újság jelzője) *Maja Pliszceckaja* lépett fel, maga mögött hagyva a verseny izgalmait és bosszúságait.

Igen, bosszúságait, mert – legalábbis az újságok tudósítása szerint – ilyenekben is volt része a verseny szülőanyjának. Az első forduló utáni ülésről a zsűri békében és egyetértésben távozott. A második forduló után azonban – a patinás Astoria szállóban zárt ajtók mögött megtartott megbeszélésen – tájfun erejű szenvedélyek dühöngtek. Éjfél körül kitarultak az ajtók: az újságírók és a szervezők sorfala között mély hallgatásba burkolózva vonult el két zsűritag: *Ricardo Cu* spanyol koreográfus és *Jorma Uotinen*, a Finn Nemzeti Balett művészeti igazgatója. Majd csak egy idő múlva jelent meg a láthatóan feldühödött Maja Pliszceckaja is a többi zsűritag kíséretében. A tervezett 20 helyett – állítólag a zsűribeli fondorlatok miatt – csak 14-en jutottak tovább a harmadik fordulóba.

Ennek ellenére mindenki sikeresnek ítélte a versenyt. Még maga Maja Pliszceckaja is: „A résztvevőktől új koreográfiát, eredetiségek kérésem, és lehetőséget biztosítottam Scsedrin zenéjének új olvasatára. Mindezt érzékeltem és elégedett vagyok. Az első versenyen megvalósult választásunk helyességét bizonyítják a győztesek által azt követően aláírt szerződések. Remélem, hogy a mostani győztesek is előnyös ajánlatokat kapnak a világ legtekintélyesebb színházaitól.”

Kéri József

Az életre kelt szójáték

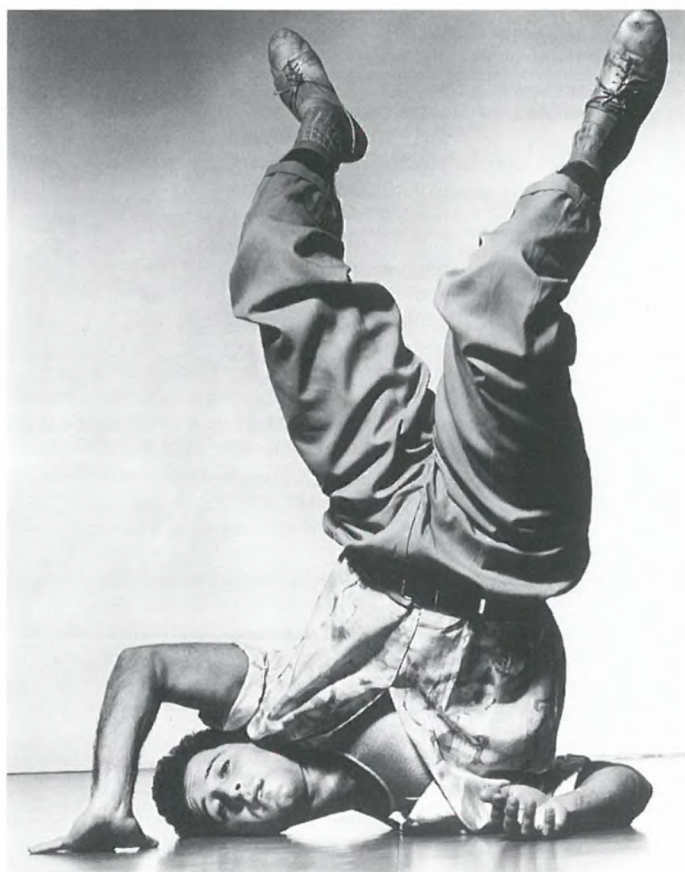
A Paul Taylor Dance Company Washingtonban

„Testreszabott bemutató” – hirdette április eleji műsorát a Washington Performing Arts Society reklámja az amerikai főváros lapjaiban. Lehetne úgy is fordítani, hogy „méretre készült”, vagy hogy „kézi munka” (mint a géppel gyártott ellentéte). De akárhogyan is: a „Taylor-Made Premier” metaforája mindenképpen azt jelenti, hogy kiemelkedő, egyedi, ritka dolog kerül a közönség elé. Hogy az állításnak a metaforán túl – vagy innen? – az a primér értelme, hogy a szóbanforgó bemutató Paul Taylor műve, igazolja a régi rómaiak meggyőződését, hogy *nomes est omen*.

Paul Taylor az amerikai balettművészet egyik oszlopa. A „leg”-eket szerető sajtó sok mindent övének tüntet fel, amit máskor másoknak adományoz, ugyanolyan joggal. A kritikusok igyekezete érthető, de fölösleges. Kár keresni, hogy Paul Taylor mivel válik el kortársaitól, miben lép túl rajtuk. Paul Taylor „legsége” legjobban abban nyilvánul meg, hogy Paul Taylor – *koreográfus* –, aki négy évtizede megtorpanás nélkül azonos és mégis új. Első alkotása, az 1950-es évek végén született *Seven New Dances* (Hét új tánc) azzal hódított, hogy senki más táncára nem hasonlított, spicctől ujjbegyig új volt, de az utána alkotott vagy száz balettje már mind félreismerhetetlenül, azonosan: *Taylor-made*.

Taylor–Andrews Sisters: *Company B*
Andrews Asnes

Fotó: Jack Mitchell

Pedig lett volna kire hasonlítani. A század legerősebb koreográfusegyéniségeinek szárnya alatt nevelkedett: 1959-ben ő táncolta először meghívott vendégként *George Balanchine mérföldkő* – *Episodes*-ját, előtte és utána *Martha Graham* és *Merce Cunningham* táncforradalmának részese volt, mint társulatuk tagja. Mindegyiküktől tanult, de egyiküket sem követte. Paul Taylor – írta Terry Teachout *„Paul Taylor, az ellenforradalmár”* című tanulmányában – *„rendkívüli eredménye, hogy kiszippantotta a modern táncból a szorongást anélkül, hogy vele együtt eltávolította volna a komolyságot. Még sötét, megrázó témáit is könnyedén, erőlködés nélkül tudja tálni.”* És itt a tánckritikus példának felhossa a 1991-es *Company B*-t.

A *Company B* a Washington Performing Arts Society (ismertebb formájában a WPAS) idén áprilisban, a Kennedy Centerbe hozott Paul Taylor-estjeinek záródarabja volt. Fergeteges, klasszikus balettműsoroknál szokatlanul zajos, magafeledkezett sikert aratott az este, amikor én láttam, de mindig és mindenhol másutt is, ahol színpadra kerül. Szórakozott néző azt hiheti, hogy amolyan Broadway-produkciót, igényes tömegszórakoztatást lát-hall. Családtag-ismeretséggű régi slágerek dalmára, szövegére gumilabda rugalmasságú, felhúzott óraműnél semmivel sem fáradékonyabb táncosok kavarognak pontosan gondosan rendezett anarchiában, és azt is tudják, amit táncosok ritkán: *nevetetni*. De semmi sem áll távolabb a *Company B* szándékától – és ha figyelsz: hatásától! – mint a *l’art pour l’art* szórakoztatás. A hatéves kompozíció a Kennedy Center megrendelésére készült, első volt az azóta már szép sort kitevő kommissionált balettekből. Taylor akkor kezdett vele foglalkozni, amikor a levegő a II. világháború végének fél évszázados évfordulója előszelével kezdett megtelni: ki így, ki úgy készült a komor megemlékezésre. Bombasztikus szavakat kezdtek leírni, harsogó hangokat kezdtek kottára vetni, sötét színeket vászakra festeni... Néhány évvel 1995 után már senki nem emlékszik a retorikából semmire. De Paul Taylor retorikamentes antiháborús táncát – nem szereti, ha pacifistának mondják! – azóta a világ számos klasszikus balettegyüttese műsorára tűzte. A 40-es évek eleje Amerikájának slágerkirálynője, az *Andrews nővérek* máig ismert sikereiből válogatott olcsó kis dalokra táncol *egy tucat meg egy táncos* – hat pár és egy „főlöslég” férfi – látszólag magafeledkezett örömmel. De a könnyed színpadi tánc-felszín mögött komoly koreografikus jellemformálás, üzenetközvetítés húzódik meg, nem is túlzott mélyen. Teachout így írja le a *Company B*-nek a háború esztelen öldöklését és az azon átsütő, rajta túllépni akaró életvágyat felrajzoló nyitójelenetét: *„A függöny felhúzásakor egy tucat fiatal férfi és nő botorkál át a színen. Egyszer csak észreveszünk lábaik előtt egy mocsanatlanul fekvő alakot. A fekvő, mielőtt jobban megnézhetné, eltűnik, a zene tovább árad, de annak az életelen alaknak a képe úgy ragad meg az agyadban, mint egy tükke. A juxtapozíció feladata, hogy megzavarjon – és megzavar. Ennek ellenére a Company B nem együgyű prédikáció a pacifizmusról, mivel alkotója távolról sem együgyű ember. Műve egy nagy művész igyekezete új fényt vetni a régi igazságra: a háború rettenetes, de olyan valami, amit az emberiség mind-*

Fotó: Lois Greenfield

Taylor-Bach: Brandenburgs
Paul Taylor Dance Company

egyre elkövet és elkövetni fog. Katonák halnak és szerelmesek gyászolják őket, míg a világ másik fele tovább táncol." Azaz hát él.

A tanulmány végig rendkívüli erővel fogja meg a koreográfus Paul Taylor lényegét, de már csak egy bekezdést fordítok le belőle, azt, amely címét indokolja: „A Company B szoros egységet mutat (Paul Taylor) valamennyi előző táncával, amelyeknek mozdulatvilága színpadra vitte az ember megosztott énjének ellentétes pólusait, megütöztetve bennük a sötétet a derűssel, a férfit a nővel, az egyszerűt a bonyolulttal, a tudót a tudatlan-nal. Mint ahogy nem véletlen, hogy Martha Graham leghíresebb táncai mítoszokra alapulnak, teljességgel jellemzőek Paul Taylorra, hogy legmegrázóbb táncai mulatságosak (funny). Ha Martha Graham forradalmár volt, Paul Taylor ellenforradalmár. Fogta és feje tetejére állította a modern balettet, fellazítva gyakorta nehézkes textúráját szellemmel, játékosággal, komédiát – a tragédia fordított mását! – szöve belé, hogy bevilágítson vele a lélek legsötétebb bugyraiba.”

Áprilisban a Paul Taylor Dance Company washingtoni vendégzereplésén a Company B mellett műsorra került még a Populenc zenéjére 1977-ben koreografált Dust, a Bach 6. koncertójától ihletett 1988-as Brandenburgs, továbbá a franciák nagy zenei demisztifikátora: Offenbach zenéjét demisztifikáló (és a párizsi bemutató közönségét meglehetősen felháborító) 1955-ös Offenbach Overtures, s végül két egészen friss Taylor-mű.

Az Eventide ősbemutatója ez év elején volt New Yorkban (az angol Ralph Vaughan Williams egy mélyhegedűre és kamarazenekarra írt kompozíciója éteri hangjait kísérő leheletkönnyű, ám mégis mély emberi érzelmeket feltérképező, mozdulatokkal elszavalt szerelmesvers) és az 1977-ben Új-Delhiben először színre vitt, az India függetlensége 50. évfordulójára készült Prime Numbers. A David Israel zenéjére koreografált tánc címe arra utal, hogy vannak dolgok, amelyek, mint a prímszámok, csak önmagukkal és eggyel oszthatók.

A New York-i székhelyű Paul Taylor Együttes Washingtonba egy közel 16 hónapos turnéről érkezett, amely elvitte Indián át Kínáig. Az amerikai főváros után a durhami American Dance Festivals és Moszkva látja majd vendégül őket. A társulat 42 éves fennállása alatt vagy 60 ország 400 városában lépett már fel. A társulatot alapító-igazgató-névadó 63 éves Paul Taylor mindenüvé elkíséri táncosait. Ám alkotásainak már nem kell „kíséret”: 1968 óta, amikor a Dán Királyi Balett repertoárján először tűnt fel Paul Taylor Aureola című kompozíciója, már világszerte 65 másik társulat (köztük a Paris Opera Ballet, a tajvani Cloud Gate Dance Theatre, a milánói Teatro alla Scala, a kínai Guangdong moderntánc-együttese és a londoni English National Ballet) kérte összesen több mint 125 alkalommal egy-egy Taylor-mű színpadra állításának jogát.

Zalán Magda
(Washington)

Wagner: A bolygó hollandi

„A Hollandi mondájában önnönmagával, alkotó lényének alapproblémájával találkozott!... Személyes élményből fakadó, erőteljes alaphangulatból született önvallomás.” Az idézett sorok a kiváló Wagner-elemző *Erich Rappl* elemzéséből valók. A *bolygó hollandi május 17-i felújításához* aligha találhattam volna eligazítóbb szavakat, ugyanis a fenti önvallomás drámai hatása sokszorozódik meg *Kerényi Miklós Gábor* rendezésében. Noha, tíz évvel korábbi, szegedi munkájának újjáalkotott mása, semmit nem veszített frissességéből, dinamizmusából és koreográfiájának erejéből.

Kerényi tőle megszokott alaposággal dolgozza ki rendezését, a mű csúcspont-

Kerényi következetes rendező, és keményen megköveteli, hogy elképzeléseit a legapróbb mozzanatig megvalósítsák. *Kálmándi Mihály* – bár hangja nem elég sötét, és az első felvonásban időnként intonációs zavarokkal küszködött – páncélos keménységgel őrzi a Hollandi létének titkait, körvonalazottan markáns egyéniségét. *Temesi Mária* Sentája átbillen a túlfűtött hisztérikusságba, hangilag is megszenvedve a túlzott mozgások következményeit. II. felvonásbeli szerelmi kettősük viszont a modern operai színjátszás emlékezetes produkciói közé nőtt.

Az előadás nagy felfedezése, *Bándi János*, Erikként új minősítésbe helyezi a fi-

jára építve fel kottaolvasatát. Ezúttal a II. felvonásban, a békét nem lelő, megváltásra váró *Férfi* s a megváltás hozó *Nő*, a Hollandi és Senta nagy találkozásában lobbantja fel a történetet, izzó szenvedélyvonalat húzva a két főszereplő közé. Innen vissza és előre minden jelenetnek megvan a koreográfiában elfoglalt fontossága és pontossága, abban a nagy ívben, amely az első hangtól az utolsóig (Senta és a Hollandi halálon túli ölekezésében), törés nélkül érkezelhet.

Ebben az előadásban a wagneri „drámai ballada” mind a színpadon, mind a zenekari árokban magas hőfokon jelenik meg: a cselekmény, a Szegedről ismert színpadkép (*Makai Péter* érzékletesen szép munkája) és a zene egysége (*Oberfrank Géza* vezényletével) túllép a korábbi operai konvenciók világán.

gurát: a „harmadik” végzetes szerepében az előadás legdrámaibb alakítását nyújtva mind hangilag, mind játékban. *Kenessey Gábor* Dalandja kissé túlméretezett, *Kovács Annamária* Dajkája első-sorban hangilag hiteles. Érdekes rendezői elképzelés a Kormányos hangsúlyos szerepeltetése; mintegy átvezető figurája a valóság és a képzelet világának. *Hormai József* igen karakterisztikus, de hangerejével gazdaságosabban kellene bántania. Tetszett mind a női, mind a férfi kári művészek „játékos” szereplése, s hatáson merész a kísértethajó legénységének erősítőn keresztüli megszólaltatása.

A *bolygó hollandi* az Operaház jeles bemutatóinak sorába sorolható. A repertoár újabb közönség-megtartó eseménye.

Mátai Györgyi

Amerikai karmester a Filharmóniai Társaság élén

Az olasz származású amerikai *Rico Saccani* lett a Magyar Állami Operaház zenekari művészeiből alakított *Filharmóniai Társaság* új vezető karnagya és egyben művészeti vezetője. A nemzetközi hírű dirigens, aki 1984-ben a Karajan Nemzetközi Karmesterverseny első helyezettje volt, egy ideig Giuseppe Patané asszisztenseként is dolgozott. Másfél évtizedes kapcsolat fűzi a magyar zenei élethez, mint opera- és hangverseny-dirigens. Világjáró művészként több neves zenei együttestől kapott ajánlatot vezető karmesteri posztra, de most először vállalt ilyen feladatot. Mint mondta, ennél az együttesnél találta meg a kellő összhangot mind művészi színvonalban, mind repertoárban. Megbízatása három évre szól.

M. Gy.

CONTENTS

Volume 28 • No 3. 1997

NATIONAL PROGRAMME SUGGESTIONS	2	22 ON OUR POSTER: <i>Tibor Kováts</i>
NEWS FROM HUNGARY	4	DANCE HISTORY IN DRAWINGS
NEWS FROM ABROAD	5	24 Mariann Bottyán – Zsuzsa Kaán: <i>Lady La Fontaine's Victory</i>
WORLD-DAY OF DANCE		REVIEW
Festive Address by Maurice Béjart and *Imre Eck	6	25 Tibor Vadasi: <i>Pioneering in Zalaegerszeg</i>
BOOKMARKER		*Mária Albert: <i>The Phantom Has Arrived –</i>
Ernő Pesovár's review of <i>Lujza Ratkó's</i> book	7	26 The premiére by the <i>Győr Ballet</i>
TOPICAL	9	27 Katalin Lőrinc: <i>Inspiration '97</i>
INTERVIEW		Contemporary Competition of Choreographers
Zsuzsa Kaán: "For Me the Change of Regime Was a Change of Generation" –		*Ágnes Gelencsér: <i>Ildikó Pongor's</i>
An interview with <i>István Orsovsky</i>	10	28 <i>Testimonial Performance</i>
INTERVIEW FOR TWO VOICES		*Zsuzsa Kaán: <i>From the Bank of River Tisza, The Thames or The Hudson? – The Szeged (Contemporary) Ballet is</i>
Györgyi Mátai: "Wy Could We Not Have the Opera Open in Summer?"		30 10 years old
Originators: <i>Teodóra Bán</i> and <i>Gábor Keveházi</i>	12	HOME MIRROR
* Gábor Bóta: "We do not Try to Resemble Anyone" –		<i>The students of the graduating class of the Hungarian Dance</i>
The subject of the report is		32 <i>Academy introduce themselves</i>
<i>the Shaman Theatre: Éva Magyar</i> and <i>Csaba Horváth</i>	14	WORLD MIRROR
REVIEW		József Kéri: <i>Maya '96 – International Ballet Competition in</i>
* Zsuzsa Kaán: <i>The Sweet Birds of Youth -</i>		33 <i>Saint Peterburg</i>
A new programme by the <i>Hungarian Festival Ballet</i>	16	*Magda Zalán: <i>Play on Words Come Alive –</i>
* Ágnes Gelencsér: "It is Dance I Would Like to See" –		34 <i>The Paul Taylor Dance Company in Washington</i>
A ballet evening in		OPERA BOX
<i>Ildikó Pongor's</i> Honour at the <i>Erkel Theatre</i>	18	36 Györgyi Mátai: <i>The Flying Dutchman by Wagner</i>
* "europaS" Hungarian Dance Award –		Gy. M.: <i>American Conductor: Leading the Budapest</i>
Press conference and		36 <i>Philharmonic Society Orchestra</i>
the 4th festive award ceremony at		37 CONTENTS (in English)
the Hungarian State		38 NEWS FROM HUNGARY (in English)
Opera House		39 NEWS FROM ABROAD (in English)
(photo report by Béla Kanyó)	20	EXCERPTS (Translated by Hanna Melis)
		40 <i>In English from the articles with * marks.</i>

● The No 3 issue gives a selection from among the events held until May 31, 1997.

● The articles in the journal do not necessarily reflect the opinion of the publishing house and that of the editorial board.

Awards

On the occasion of the World Day of Dance, for the fourth time, two outstanding personalities of Hungarian dance life were presented awards by the **Alliance of Hungarian Dance Artists** for their high standard of professional and artistic achievement.

The **Award for Life Work** this year went to **Irén Hamala**, ballet pedagogue, the widow and one-time assistant of Gyula Harangozó, the dancer and choreographer. The most authentic preserver and expert of the Harangozó-repertoire, the doyen of Hungarian ballet pedagogy was given the award in the course of a press-conference in Budapest. **Anna Pór**, a folkdance and ballet historian and critic, one of this journal's permanent collaborators was also awarded the prize in Pécs at the National Theatre where a gala was held in honour of the World Day of Dance.

* * *

János Mucsi, choreographer and artistic director of the Duna Art Ensemble was awarded the Golden Cross of the Order of Merit by **Árpád Göncz**, president of the Hungarian Republic. The award presentation took place on **June 8** at the gala held on the occasion of the 100th anniversary of the Duna Palace and the 40th anniversary of the Duna Ensemble. The award was presented to the artist by **Gábor Kuncze**, Minister of the Interior.

* * *

The award for "The Best Dance Film" of Mediawave, the 2nd International Festival of Visual Arts '97 was presented to **Barbara Bombicz**, soloist and also choreographer of the Győr Ballet. The artist drew her inspiration from "Water", a poem by **László Villányi** to make "The Dream of Creation", her award-winning piece, directed by **András Veszprémi** and danced by **Balázs Pátkay** and herself (music by **Jenő Hartványi**). The award-presentation took place in the course of a festive gala on **May 3** at the Győr National Theatre in the presence of **Árpád Göncz**, President of the Hungarian Republic.

* * *

On **May 10** the so-called **Puszedli (Honey-Cake)-Prize** was awarded to some celebrities by the Board of Trustees exclusively on the strength of popularity and the preference of the audience. Among this year's appointed personalities we can find **György Szakály**, Kossuth-prize winning artist, who is the first dancer awarded this prize. The other prize-winners are György Györfly, a journalist, Priest Gábor Iványi, a man of public life and Gábor Agárdi, Gyöngyi Andai, Katalin Gyöngyössy and Anna Ráckevei, actors. The award - resulting from public contribution - was presented by Mr **István Tamás**, Manager and Director of Dunaholding Broker Ltd. / see our photo /.

Graduation Concert

Following numerous "preceding concerts", the graduating class of the **Hungarian Dance Academy** will have their professional graduation concert at the Hungarian State Opera on **June 29**. The ballet masters of this Golden are **Zsuzsa Kún**, Kossuth-prize winning merited-artist and **Tamás Koren**, holder of the Golden Cross of the Order of Merit of the Hungarian Republic.

* * *

This year's final concert for the graduating class of the **Pécs Vocational School of the Arts** will take place on **June 1** at the Pécs National Theatre. The ballet master of the graduating nine students is **Márta Rónay** and their ballet master for the rehearsals is **Dóra Uhrík** - also the head of the dance faculty - and holder of the Middle Cross Honour of the Hungarian Republic.

* * *

The graduating students of the **Vocational School of the Győr Ballet** will have their final concert at the Győr National Theatre on **June 21**. As traditionally, among the participants of the concert there will be some students from the school's "sister-institutions" from abroad /the Vienna and the Bratislava Conservatories/. Connections regarding artistic education and training have become closer in recent years between the Győr Ballet and their school with the Dance Faculty of the University of Michigan. This is shown by the joint performance of two Hungarian and two American students presenting a piece by a choreographer from Michigan. The ballet masters of the graduating class are **Navajeva Valentina** and **Edina Dorkó**, a soloist of the Győr Ballet.

Duna Carnival

In the joint organization of the **Duna Art Ensemble of the Ministry of the Interior** and the **Duna Palace**, a rich series of programmes of the **Duna Carnival** was organized for the second time with the help of **János Mucsi**, the artistic director of the company. The venue of the festival in the city - held between **June 9 and 15** - was the Vörösmarty square and the

Duna Palace as well as the Recreation Centre in Almásy tér. The Duna Ensemble's Hungarian guests at the open-air gala on **June 15** on Margaret Island were not only six folkdance ensembles from abroad but also two Hungarian companies; the Budapest Dance Ensemble and the Honvéd Dance Theatre.

The three professional Hungarian companies staged a joint production of Dances from Sárköz by **Zoltán Zsuráfszki** as well as a choreographic composition from Kalotaszeg by **Árpád Könczei** and **Zsolt Juhász**.

King's Days

Between **14 and 22 August** the **Alba Regia Dance Society** will host the events of the **King's Days International Folkdance Festival** for the second time, the venues of which will be the renovated baroque main square in the city of Székesfehérvár and also the new dance house of the society.

The performances by South-Korean, Finnish, French, Dutch and Turkish amateur folkdance groups and their "folk-yards" dance house programmes will be followed by a festive gala; its programme will include the Menuette by **József Botos** - artistic director and organizer of the festival - to Haydn's Fireworks suite. This will also be the overture to a real display of fireworks.

Stop-press news

arrived about the death of **Mrs Márton Benkő (Erzsébet Hegedűs)** by birth) who died on **May 9** at the age of 78. She was a well-known folkdance and ballroom dance teacher whom we introduced to the readers of our journal in the 6th issue in 1996. After graduating from the Faculty of Dance and Eurhythmics of the Teacher Training College (in 1939) with her husband's assistance she organized the centre of the popular dance schools in Siófok and environs (until 1947) and then trained the folkdance groups of numerous factories in Budapest (between 1949 and 57). In the May of 1957 she founded the dance club of the **Gábor Egressy Culture House** and then its follower, the **modern dance club of the Municipal Culture House**. They won several awards under her leadership, among them the title "Outstanding Ensemble", some 1st prizes at competitions in Budapest and in Hungary as well as an award for their high-standard performances.

She continued working and teaching in spite of her arthritis lasting for many years. Her prize-winning choreographies were also presented on Hungarian television. She wrote and translated professional books on ballroom dancing.

Zsóka Benkő's achievements were appreciated with the award "For Socialist Culture (1983, 1984) and with the award of the Trade Union (1988). We will keep her in our memory.

Hungarians in the World

Palma de Mallorca housed the **7th International Folkdance Festival** organized now traditionally every two years since 1985. The international Board of the Jury were rating not only the artistic merit of the performers but also their folk costumes and the accompanying music. From among the 51 ensembles representing 34 countries from all over the world the **Martenica Ensemble** came first winning first prize. The award was taken by **Levente Deli**, choreographer, who was representing both Hungary and Bulgaria and who is also the president of the Martenica Folkdance Ensemble.

* * *

The **Tápiómente Dance Ensemble** - now 29 years old - had a successful tour in Chile under the artistic direction of **Lajos Domján**, their dancer-choreographer. The programme of the dancers performing in numerous towns in Chile, their tempera-

ment and the richness of Hungarian dance heritage was highly appreciated by the audience of South-America: politicians and businessmen, who - on the invitation of **László Kovács**, Minister of Foreign Affairs - could be present at the performances of the Hungarian artists joining him on his tour.

* * *

The **10th Folkdance, Folk Game and Folk Music Festival** will be organized between **July 4 and 19** in Taiwan. This year, Hungary will be represented by the **Forrás Folkdance Ensemble**.

This company from Százhalombatta - under the artistic direction of **József Szigetvári** - will fulfil a special "diplomatic" mission by their performances in 14 towns of

Taiwan, among them in Taipei and Ilan, since there has never been a Hungarian cultural visit to the island previously. Therefore, the members of the **Forrás Ensemble** are running special workshops where they teach authentic Hungarian dances and folk games to those interested.

* * *

Sándor Timár and his co-worker **Böske Timár** are preparing for a European and South-American tour together with their dancers before the International Folkdance Camp at Lake Balaton (in Zánka), organized by them. The children's group **Starry Eyed** will be guest-performing in Viareggio in Italy for three weeks starting on **June 16** on the invitation of Gisella Loren, a dance master. The **Timár Chamber Dance Ensemble** will give performances both in Viareggio and at the **4th International Folkdance Festival in Brazil**. Furthermore, they will participate in a folkdance camp in São Paulo under the leadership of the masters as assistants and demonstrators when presenting and teaching dances from Vajdaszentivány and Mezőföld.

* * *

Ágnes Roboz, the well-known folkdance and character-dance expert will be a guest teacher for the ninth time at the summer course of the **English Royal Ballet School** between **July 21-August 3**. The ballet master is considering re-choreographing **palotás** from the opera László Hunyadi, to music by Erkel, and also the **csárdás** from Swan Lake, to music by Tchaikovsky. She also intends to teach these etudes to the participants who are aged 14 to 18. This summer course is at the same time a re-admission exam into the upper grades of the school for the 1997/98 academic year.

* * *

Ferdinand van Altena, director of the **Amsterdam International Folkdance Theatre**, retired on **May 12**. As it is generally known, Mr Altena has been an enthusiastic lover and supporter of Hungarian folkdance. On the occasion of his retirement, he was awarded the Officer's Cross of the Hungarian Republic on stage at Stadtschouwberg, one of the most well-known theatres in Amsterdam.

* * *

Maria Fay, the highly respected ballet master living and working in London, who

MARIA FAY

The Ballet Class

*Demonstrations
Dancing
Analysis*

is also the permanent trade-correspondent of **Dancing Times**, the respected journal on dance, published a new video-cassette to demonstrate and help ballet instruction in English. The duration is 90 minutes.

* * *

On the invitation of Mr **John McNamara**, principal of the Elmhurst Ballet School near London, a photographic exhibition will be held between **July 7 and 21** in the Hall of the School's Theatre from among photos by **Pál Csillag**, a young dancer-photographer. The same collection was already displayed this spring in the Hall of Hotel Olympia in Budapest. The photos, developed using special techniques, recorded certain moments of the ballet performances at the Hungarian State Opera. They have, however, their own emotional meaning. Owing to their blurred lines, their unique plastic treatment of surface, these "moving photo-paintings" should clearly raise the interest of English dance-lovers as well.

WORLD DAY OF DANCE

This year, the Alliance of Hungarian Dance Artists has asked Imre Eck, Kossuth-Prize winning choreographer to write the Hungarian festive address on the World Day of Dance:

Reflections on the World Day of Dance
 "Games are time-consuming. But when this work offers us the experience of games, we no more feel it to be work. Theatre is – a game." This is what Peter Brook wrote in his book. If this game is not only the creator's but the audience's as well, this common game of ours can become a feast. Today we are celebrating the Day of Dance. It is today, since it is the birthday of an artist who was born on April 29 two-hundred and seventy years ago, who first tried to turn dance into a game in accordance with Brook. Jean Georges Noverre is the giant of the Dance World, he created drama on stage with the means of the language of dance. Nowadays, this fantastic innovation is quite natural for us, since if we go to a theatre and watch a dance performance we can be sure to get a real theatrical experience, by means of another channel of communication, which is movement or dance. That is how dance is closely connected with theatre or drama. But the connection between dance and fine arts is close, too, because even a painting or a sculpture can make an impact on us through vision. Nevertheless, dance is closely related to music since movements and rhythm can hardly be separated from each other. Still, dance is an independent art shaping its own game. And this game is extremely colourful: it does not reject the joy of the sight of decorative and virtuoso technical skill, it can be a fresco-like symphony built up by poliphone movements with many performers – or a chamber-performance – displaying miniature details –

close to the audience. All the same whatever genre the dance is if it succeeds to bring along the GAME, it is, in itself a feast. Just as any concert, exhibition or a theatrical play is, if we give it the rank of the game. Today dance is celebrated in every country of the world. We can rejoice that there is such a day. I think, we can have this feast in every corner of the world on any day of the year. I wish that more often and in more places this sensation be felt by more of us, all those who are playing and all those participating.

April 29th 1997

Imre Eck
(p. 6)

INTERVIEW FOR TWO VOICES

"We do not Try to Resemble Anyone Else"

An Interview with Éva Magyar and Csaba Horváth

The Shaman Theatre has operated for four years. It was founded by Éva Magyar, who used to be an actress in Kaposvár and Nyíregyháza. She has been working with Csaba Horváth, who graduated from the Folkdance Faculty of the State Ballet Institute ten years ago and has danced in many places since then. Recently, they have performed in Klotzko, Poland, at the *Contemporary Theatrical Festival* called "Breakthrough" and won a grand prix and several more minor prizes for their choreography *Amine*. Their latest composition *Hypocrites* was awarded "the best contemporary production" in May by the Cultural Committee of the Municipal Self-Government.

–*The artistic composition of dance, acting and movement shows that you are striving for Gesamtkunst. Do you think you can make it?*

É.M. We will try according to our means. Our aim is not to mingle every genre but to express ourselves in a way that suits us, that is supreme for us.

Cs. H. And for its sake we do not exclude any kind of expression.

– *You have different qualifications, Éva is an actress and Csaba is a dancer, even so the performance has to be coherent.*

É.M. Different qualifications result in an interesting mixture on stage. The dancers are also good actors and I as an actress regard myself as quite a good dancer who also had classical ballet training.

Cs. H. We try to arrange our performances to everybody's advantage where each of us can show their best. At the same time, we try to look as natural as possible. We use the elements of Hungarian folklore. The range of emotions of our works is Eastern-European.

– *What do you mean?*

Cs. H. I am thinking of overwrought feelings; our pieces have savour and even smell.

É.M. We are trying to find the truth, be it about love or power. For us it is not dance technique that comes first but how we live and how we exist. We find the movements, dances and scenes to what we want to express. We try to do something that is individual and peculiar, *we do not try to resemble anyone else!...*

Gábor Bóta
(p. 14)

REVIEW

The Sweet Birds of Youth

The second première of the Hungarian Festival Ballet

"...Bulgakov and the Others..." was the title of Iván Markó's choreography, presenting the history of Russia in a monumental tableau. In this theatrical piece, the choreographer predicted the disruption of the Soviet Union with exceptional empathy as early as in 1988: he could sense the social consequences of the change in Hungarian regime already in its first months and weeks. In 1991 he choreographed his play *On the Verge of Life*, showing the

process of impoverishment. In this piece, a lonely hurdy-gurdy man is dreaming about the illusion of human values.

Having spent five years abroad, Iván Markó – though keeping a certain distance as if he was an outsider – experienced the Hungarian circumstances, the disruption of social welfare system and people losing their footing. He was unable to withstand the "temptation" of this depressing, disastrous topic. Thus, his first piece on this evening *The Solitary Piano*, became a pathography and a staggering copy of our present society.

The hurdy-gurdy man on the verge of life became a homeless beggar during the past five-six years in the streets of Budapest and also on Markó's stage. The choreographer creates an astoundingly tragicomic figure of the main hero, whose role is taken by *Lajos Szekeres*, the one-time soloist of the Győr Ballet. *Lajos Szekeres*, who has been a ballet master of the Hungarian Dance Academy for several years, has always excelled in episode roles. Following his former, often allegoric roles (like Lorca's "duende") he is now in command of the means that make a mature character-role actor. In this play he convincingly acts out the defenceless tramp with good intentions. His sweet-heart and companion (*Sandra Ockaji*) lives in a dustbin. She crawls out of it so that by their grotesque, Fellini-like pas de deux they can teach us genuine attachment.

A very good contrast to their pas de deux is the superficial relationship of the *newly rich*. The choreographer could have made us see more expressively the today rather fashionable "open" marriage, had he not only made the wife's nights pleasant by a "dream-lover" (*István Issovits*) but also those of the husband (*Tibor Kaprinay*). Iván Markó characterizes the uniform world of this young generation of Hungarian managers – that has developed during recent years – by

hysterically alienating movements causing uniformity and presents the apathy of the man in the street by mechanical monotony.

The dancers feel at ease in this characteristic style based on the elements of classical ballet. The man's dance is especially vigorous and musical aimed at presenting progressive ideas. In the man's dance the young members of the male chorus do the most difficult work – which can be said about the programme of the whole evening. Still, it is they who make the most favourable impression.

The soloist, or if you like, the leader (*Tamás Glogovátz*) escapes to the piano – to the conscience of our society... – baffled in his hopes at the end of this dynamic part, the embodiment of his homeless hopes, playing Chopin's, Liszt's and Scriabin's music. And then the homeless man – waking from his day-dream and realizing how hopeless his situation is – drags out the now silent and dead piano on an invisible rope, as a late-coming Markó- successor of Repin's haulers...

Whereas the whole piece and this final scene arousing deep attachment makes Markó's political mood and affiliation unambiguous, the second part offers a genuine, spectacular amusement with swift scenic and emotional changes. *The Jungle* – which comes very near to the genre of show and revue – consists of six scenes and is a colourful dance album. The presence of the alluringly decorative Spiderwoman (*Rita Tóth*) showing at the height of the curtain is even more intensified by the group of exotic Birdladies descending from the lianas of the barely lit jungle and also by the daintily erotic pas de deux (*Márta Ottlik* and *István Issovits*) closing the scene. *They are the sweet birds of youth: both of them and they all.* Their bloom and sensuality radiates the magic power of nature!..."

Zsuzsa Kaán
(p. 16)

REVIEW

"It is Dance I Would Like to See"

A Ballet Evening in Ildikó Pongor's Honour at the Erkel Theatre

We agree. We were also eager to see dance when we attended the ballet gala in honour of *Ildikó Pongor's 25th jubilee* as member of the Hungarian State Opera. The main concern of our expectations was, first of all, the new pieces challenging the ballet company to new tasks regarding style and technique. The programme of the evening was set up with works by choreographers who are little or unknown in Hungary.

Let me first say some words about the music to *Forgotten Times*, a *Judy Jamison*-choreography. The choreographer was inspired by the poliphonic song of a Bulgarian women's choir of original sound-world. This ethereal music pouring forth ancient-folk beauty leads Jamison towards a special world of movement. As if we had accidentally been dropped in a rite, sunk in the past, still alive and moulded with modern dance that began and finished without music. The piece is not so much characterized by the formations of movement – solo or group arrangements of archaic or animated character, clever modelling making the best of space – but rather by the whole atmosphere of the choreography reflecting infinite changes and the process of time. I think, at the time of the première the performance was not yet at its peak and the recorded music was too loud. On the second evening, though, the artists managed to evoke both the real and the spiritual atmosphere. Luckily, this abstract ritual without a plot was not longer than needed and the volume was also turned down a bit. The structure of the choreography is so closed that it was not really important to lime-light the two pairs alternating in the solo parts – *Krisztina Végh* with *Miklós*

Nagyszentpéteri and *Angéla Kövessy* with *Sándor Turi*.

The climax of the evening was *Ederlezi* by *Miriam Naisy*, which was a congenial presentation by two excellent pairs: *Ildikó Pongor* with *Zoltán Nagy Jr.* and *Katalin Volf* with *József Cserta* (there was no second cast in this piece). The impact of the choreography could be felt right at the beginning due to the tension of the excitingly pulsating music, which is the work of *Goran Bregovic*. The characteristic tone and rhythm of gipsy folklore and the intonation of the soloist and then that of the chorus were combined with the electric sound-world. As far as the character of the choreography is concerned, the folkloristic style of the beginning is mostly proved by temperament and swing. However, its dominant feature was the technically demanding, much too appropriate modern dancer formation, sometimes developing by means of the pairs' movements reflected in the mirror. All the four dancers were feeling at ease when interpreting this style and their dancing was rewarded with thunderous applause by the audience. Thus, this choreography became *Ildikó Pongor's* genuine present on her jubilee.

The next part of the programme

Zanella – Volans: *The Room*
Zoltán Nagy Jr.
Photo: *Béla Kanyó*

included *La chambre* (The Room) by *Renato Zanella*, which was captivating because of its being richly effected by the world of ballet movements. Its tone could harmonize well with the musical composition by *Kevin Volans* from South Africa, whose music is basically restless but is interesting and rich in rhythms. According to the choreography these four people are forcibly locked up, they try to get in touch with one another but do not succeed and cannot break free from this hopeless

Naisy's – Górecki's: *The Triangle of Eternity*,
Hungarian National Ballet

scene – “the room”. As a matter of fact, the choreographer shows great concern about the always up-to-date problem of alienation, the collective loneliness, presenting it in dance. All this is assisted by practical scenic arrangements, especially the costumes emphasizing uniformity and the same make-up and hair-style with women.

The Triangle of Eternity, Naisy's other work has specially been conceived in Ildikó Pongor's honour to celebrate her jubilee put to Henryk Mikolaj Górecki's music, which is contemporary in tone and spasmodic regarding its rhythm. This world-première was born under the auspices of modern dance displaying various dialects.

Let us consider the choreography as such: a highly atmospheric dance piece with solo parts reappearing from time to time and group scenes with a great number of dancers. And what is it like all together? Regarding its standard and impact, it falls far behind *Ederlezi* but it presumably furthers the company's culture of style.

As far as the accomplishment of the soloists in this part is concerned, Ildikó Pongor, the prima ballerina could present the attitude towards life by means of her attractivity. *Patrick Jurányi*, her talented partner, was an excellent match to her showing real flair. The dancers of the second cast, *Krisztina Végh* and *Tamás Nagy* could wonderfully work out the style based on continuity and loose movements. Both these pairs proved that a ballet performance of any style can be of the highest professional standard only if the dancers have got the highest possible training...”

Ágnes Gelencsér –
Géza Körtvélyes
(pp.18-19)

“europaS” Hungarian Dance Award

On May 3, on the occasion of the World-Day of Dance the

“europaS” Hungarian Dance Award ceremony was held again at the Hungarian State Opera House prior to the ballet performance of *The Taming of the Shrew* by *László Seregi*. This award is a professional prize – just like that of the world-famous American journal DANCE MAGAZINE, who have had their award since 1954 – to popularize Hungarian Dance and, last but not least Hungarian dance artists among the greatest number of people. Since 1994 the award – a certain sum of money and also a wonderful gilt bronze statue by Gyula Pauer, Munkácsy-prize winning sculptor – has been presented to artists, every

year in three categories: 1.) a dancer or a choreographer working in Hungary in any branch of dance 2) a Hungarian dancer or a choreographer working abroad 3) a Hungarian professional dance ensemble setting high standards of representing Hungarian dance art in Hungary and abroad.

The award in the first category this year went to *Krisztina Végh*, a young soloist of the Hungarian State Opera House, the winner in the second category is *Iván Nagy*, the artistic director of the Ballet de Santiago in Chile and one-time star of the American Ballet Theatre, who arrived in

Budapest prior his ensemble's guest tour in Peru to take the award in person. The award in the third category went to the *Győr Ballet*.

(p.20)

REVIEW

The Phantom Has Arrived A Première by the Győr Ballet

“... *The Phantom of the Opera* has been all over Europe except for Hungary, whereas, down to the last book, the original version of this 19th century thriller in paperback edition was sold out. Its author, *Gaston Leroux*, a criminal correspondent from Paris, can't have dreamed that the story of this peculiar figure of his would have such a fantastic success. The authors of the French romantic novels liked to use unearthly – and unmanly – elements which could well be documented today. In a similar way, they preferred placing the plot of a romantic ballet (*Giselle*, *La Sylphides*) and the programme of a musical work into an unworldly sphere. It is important to mention this, since the ballet version of this novel is meant to be the '97 sensation of the *Győr Ballet*.

The author of the libretto to this full length dance drama in two parts is *Libor Vaculik*. This once leading soloist of the Prague National Theatre has not only choreographed dances but also written scenarios and directed plays for the television. He aims at completeness in artistic life. Otherwise, the story – which is the original one by Laroux – is well-known consisting almost entirely of dramatic clichés: hopeless love, life in hiding, orphanage, loneliness, poverty, a man in a mask, a suffering young girl, a young man in love, a malicious dame and so on. The stage is crowded with those typical literary figures from *Dumas* and *Jane Eyre*. When the curtain rises, the sight of a churchyard unfolds with mysterious wick-lights floating just as we saw in the second act

Ivan Nagy's Family: his brather, daughter (from London) and his mather: *Viola Sárközy*, the ballet master from Debrecen

Barbara Bombicz, one of the soloist of the *Győr Ballet* with *Hanna Melis*, the translator of the journal and *Alan Clegg* GAP Hungarian Project Manager at the Reception
Photos: **Béla Kányó**

of Giselle. As a matter of fact, at a later point they also present some scenes from this ballet. Putting it into words is grotesque, seeing it is rather captivating: a dead father is getting out of his coffin: monsieur Desé is donating a violin with a nice sound to his daughter and also a promise: the spirit of dance will accompany her throughout her life. The next scene takes place in the Opera: the drawings and paintings by Degas are authentically visualized by the sight of the ballet-studio and the girls' clothes. The grown-up Christine becomes a member of the corps and also their charm, to the great annoyance of the star dancer. And, of course, the phantom appears who only the good, innocent girl is not afraid of and who, being understanding, is able to control this man, who sometimes causes panic but also does justice." The rather winding plot is aided by *Judit Gombár's* spectacular scenery. The dancers are dressed up in smart costumes, still allowing them to move freely in the vigorous choreography by Vaculik. The company seems to enjoy the ballet exercises being put on stage. *Balázs Pátkai* dances in the title role and *Barbara Ströck* appears as Christine. Both of them evoke illusory figures and they seem to feel at ease in classical dance style. Among producers abroad the Phantom of the Opera has already arisen interest, which is no wonder since this production offers everything it can for the eyes. But not so for the ears. The most difficult problem here is the music. They could certainly not get Webber's music, so they made a compilation of compositions by several composers of this epoch. These specific extracts assist the scenes, but not the whole. It is rather a pity because thus the whole plot jolts now and then. The Phantom of Győr walks with a limp."

Mária Albert
(p. 26)

REVIEW

Ildikó Pongor's Testimonial Performance

"...From the very beginning, *Ildikó Pongor's* full-length ballet in three parts captured the audience's heart and soul – although it would have been worthy of more performances. During the five years following its premiere the piece has become so astoundingly perfect that it could compete with any work by the greatest foreign choreographers. One of the reasons for its making an even deeper impact on us might be that nowadays, when stentorian voices are all around us, the ballet shows an ethereal delicacy, low-voiced poetry and deep humanity. Its dance material is neoclassical, the scenes mostly surrealistic. Let us remember what *Lilla Pártay's* ballet is about. It is certainly about the same society in the shackles of convention as in *Tolstoy's novel*. But the personal tragedies here are represented with the means and possibilities of the ballet dramaturgy. Everybody becomes the "singer" of his own woe. *Ildikó Pongor's Anna* is volatily enervated from the beginning. Her look and delicate dance style, radiant expressiveness makes us see the portrait of the anxious woman living in an unhappy marriage. In her deeds she is drifted by fate that she cannot and perhaps does not want to avoid.

Zoltán Nagy Jr., who danced in the role of Vronsky, the seductive count, presented an authentic and virtuoso figure regarding technique despite the dancer's tiring season and the rehearsals for his new parts. He looked handsome as a soldier and was an excellent match to *Ildikó Pongor's* wonderful and reserved part as Anna. Both of them were struck by love as if by electric current, still it was Vronsky who was more active and tempted fate during the whole ballet while Anna acted the self-sacrificing and suffering person. *Zoltán Nagy Jr.'s* part

has a wide range of colours. From the figure of the martial soldier through to the feelings of the passionately loving man he turns into a sociable person longing for revelries leaving Anna alone now and then. What is more, he is heedlessly rude to Anna. The dancer accomplished every little detail of his complex artistic task with the means of dance and acting..."

Ágnes Gelencsér
(p. 28)

REVIEW

From the Bank of River Tisza, The Thames or The Hudson? The Szeged /Contemporary/ Ballet is 10 years old

"...There is a reason for the brackets to be there: the word "contemporary" has hallmarked the dance technique characterizing the style and profile of this ensemble residing on the bank of River Tisza just for four years. The first epoch for this ensemble came to an end in 1993 when *Zoltán Imre*, artistic director resigned from his post. He was the one whose concept was to "house" other artists and by this further his company's goals. From the very beginning he invited and worked with guest choreographers and masters from Western countries to satisfy his enthusiastic ensembles' longing for "New Dance". And as we have so often seen, it happened in the history of dance, too that *the master was outgrown by his student*. The person in question is *Tamás Juronics*, who has been a member since the foundation of the Szeged Ballet and since 19 also their soloist. It was under *Zoltán Imre's* choreographic guidance that he made his first creative attempts. In 1994 he took charge of the artistic direction of the company together with *András Pataki*, his colleague. *Tamás Juronics* also undertook the task of creating the company's own repertoire. By today *Juronics* has grown into a genuine creative personality. He has also

Tamás Juronics
Photo: Dezső Papp

succeeded in training his dancers to become versatile actors and dancers at the same time. The entire company of today can professionally carry out the entire *set of movements of contemporary dance*, when synthesizing the Limon-technique with contact dance: the twisted falls and continuous collisions, coilings and dashes through the air, the stirring of bodies that sometimes help each other but sometimes react against each other. Far beyond technical professionalism and "élitist" and "sophisticated" squeamishness he is able to accept his body's disproportions, if any. Furthermore, he dares to sprinkle himself with sand, gravel and ballast, or slops about in mud and sludge. By using these extreme means – and here is the point of the whole thing – he intends to be the perfect instrument of the choreographer's ideas. These ideas are rather miscellaneous, and although they are different as to their profundity, *Juronics's* brainwaves reach from the absurd to the philosophically abstract, the humorous to the tragic. He presents on the stage most all the actual problems of the young generation of any metropolis. The *Szeged Contemporary Ballet* celebrated the 10th anniversary of their existence and the past five years since the

birth of their new character by performing five shorter and longer one-act pieces from their recent choreographies. They are the professional Hungarian company who already have the feel of contemporary dance on an international level and who are able to enjoyably exploit all its possibilities of expression. It is not yet a problem, but it is already a fact: the company is about to lose their Hungarian character..."

Zsuzsa Kaán
(p.30)

© Washington Performing Arts Society
Tér: Szt. April 1. ó. 7:30 pm., Szt. 6. Szt., April 1 & 6. 7:30 pm.
Kennedy Center Eisenhower Theater

Dances was conceived at the end of the 50's and conquered many for not resembling anybody else's dance, it was brand new from tiptoe to the fingertip. Following this choreography, all of his about one hundred works are unmistakably the same Taylor-made. Nevertheless, he could have resembled someone. He was brought up among 19th century choreographers with very pronounced personalities: in 1959 he was invited by *George Balanchine* to dance in *Episodes* – an important milestone – and prior to and after that he had his share in the revolution of *Martha Graham* and *Merce Cunningham* as a member of their company. He learned a lot from them but never became their follower. Terry Teachout wrote about him in one of his studies "Paul Taylor, the Counter-Revolutionary": "*His extraordinary merit is that he drained the sense of anguish out of modern dance without doing away with seriousness. He can present gloomy, harrowing scenes with ease and without any effort.*" And, at this point the dance critic is referring to the 1991 *Company B*. The *Company B* was the closing piece of the Paul Taylor evenings by the Washington Performing Arts Society (or better known as WPAS) brought to the Kennedy Center this

April. When I saw the performance, it had a thunderous, noisy and frenetic success which is unusual in the case of classical ballet programmes but it has always been that successful, be it performed anywhere. An absent-minded theatre-goer would think that he could witness a Broadway-like, high-standard production. Dancers as elastic as balls, who never feel fatigue like clock-works whirl around in carefully arranged anarchy to old popular music and words as well-known as the members of a family and are able to do something which dancers rarely can: *make us laugh*. But by no means does he think of *l'art pour l'art* entertainment, nor is its effect of that kind, which you will see if you look carefully. Taylor choreographed this piece six years ago on commission by the Kennedy Center. It was the first of the many that followed also on commission. Taylor started working on them when the early signs of the 50th anniversary of World War II filled the air: everybody was going to remember this mournful event in different ways. Bombastic words were put down, metallic sounds written in the scores and dark colours painted on canvas... Some years after 1995 there is nobody who would remember anything of that rhetoric. However, Paul Taylor's anti-war dance free from rhetoric – he does not like to be regarded as a pacifist! – has got onto the programme of numerous classical ballet companies the world over. A dozen plus one dancers – six pairs and a "superfluous" man – dance apparently in enraptured joy to the plain, simple music by the *Andrews Sisters*, who were the great pop stars of America at the beginning of the 40s. But behind the surface of this airy stage-dance there is a serious message and characterization by the choreographer..."

Magda Zalán
(Washington)
(pp. 34-35)

(Translated by Hanna Melis)

AJANDÉKOZZON

TÁNC

előfizetést!

Az 1997-es évad
hat számának ára
most postaköltséggel együtt
csak:

1440,- Ft,

ha előfizetési szándékáról
VIII. 15-ig értesíti a
Szerkesztőséget!

Postacím:
1035 Budapest, Kerék u. 34.
Tel./Fax: 368-5470

Laptulajdonos és kiadó: a

TÁNCMŰVÉSZET ALAPÍTVÁNY

Alapító:
Vályi Rózsi tánc-történész

Kuratórium:
Kaán Zsuzsa, Markó Iván,
Seregi László

Fővédnök:
Göncz Árpád köztársasági elnök

A védnökség
és szerkesztőbizottság tagjai:
Esztergályos Cecília,
Harangzó Gyula, Keveházi Gábor,
Kricskovics Antal,
Kún Zsuzsa, Nádasdi Myrtil (London),
Sallay András,
Szakály György, Zsuráfszki Zoltán

A
TÁNCMŰVÉSZET

1997. 3. számának
támogatója:

Nemzeti Kulturális Alap
Táncművészeti Kollégiuma

Médiaszponzor:
Magyar Hírlap
Könyv- és Lapkiadó Rt.

E-MAIL: danceart@mail.c3.hu
WEB-cím:

<http://www.c3.hu/~danceart/>
(A Soros Alapítvány
támogatásával)

DANUBIUS
THERMAL HOTEL
MARGITSZIGET

DANUBIUS
GRAND HOTEL
MARGITSZIGET

*Budapest üzleti negyedétől néhány percre, mégis Európa egyik legszebb ősparkjában,
a csodálatos Margitszigeten két nagy múltú szálloda kínálja minden kényelemmel felszerelt
panorámás szobáit és széles körű szolgáltatásait.*

- **Szálloda üzletembereknek:** modern Business Center, hangulatos éttermek.
- **Szálloda konferencia-szervezőknek:** 10 különböző méretű, műszakilag teljesen felszerelt konferenciaterem.
- **Szálloda gyógyulást keresőknek:** Balneo-, electro-, phisicoterápia, kitűnően képzett orvosok.
- **Szálloda a mozgás szerelmeseinek:** a hotelben uszoda, termálmedencék, szauna, fitnessterem, a szigeten: jogging, tenisz, kerékpár, evezési lehetőség.

További információ és szobafoglalás:
Cím: H-1138 Budapest, Margitsziget
Telefon: (36-1) 131-7769 Fa: (36-1) 153-2753
E-mail: margotel@hungary.net